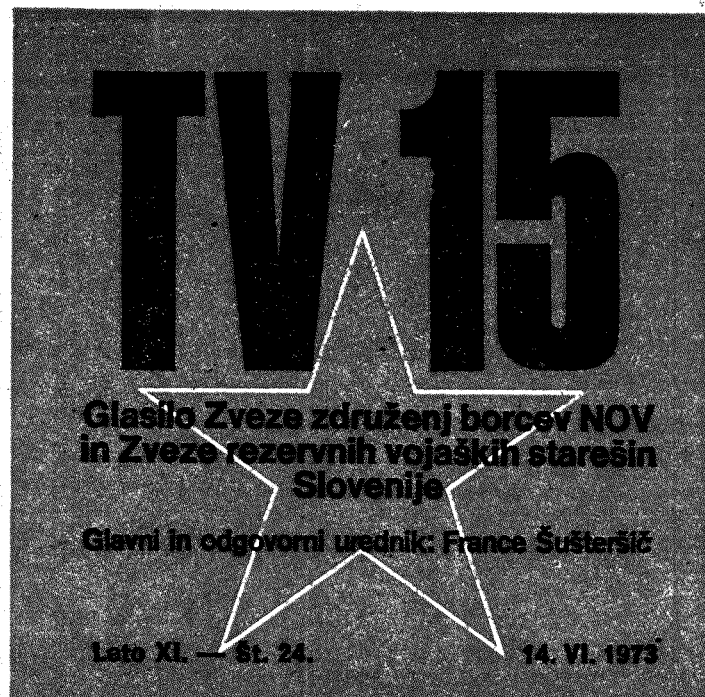

Pionirske brigade prihajajo na prostor osrednje prireditve zbora slovenskih pionirjev na Osankarici.

Mlada Osankarica

VEČ KOT 5.000 UDELEŽENCEM ZBORA SLOVENSkih PIONIRJEV JE SPREGOVORIL MITJA RIBIČIČ, PREDSEDNIK RK SZDL SLOVENIJE

Zveza prijateljev mladine Slovenije že več let organizira množične zборе slovenskih pionirjev, posvečene pomembnim jubilejem narodnoosvobodilnega boja; doslej se jih je udeležilo že več kot štirideset tisoč pionirjev. Letošnji, osmi po vrsti, je bil 9. junija na Osankarici, kjer je pred tridesetimi leti v enakem boju izkrmel legendarni Pohorski bataljon.

Takrat je izgubilo življenje devetindeset borcev in bork, od katerih jih devet še ni bilo dopolnilo osemnajst let. To so bili Silva Breznik-Silva, Vanček Kotnik-Pašo, Minka Namestnik-Sonja, Stanislav Perme-Miki, Ivan Petelin-Blaže, Ana Poprask-Volga ter Šarhov Lovček, Vanček in Pepček. Med dekleti je bila najmlajša Silva Breznik, stara petnajst let. Najmlajši je bil Šarhov Vanček, ki je imel komaj trinajst let, samo leto starejša sta bila Šarhov Pepček in Kotnikov Vanček.

Tako so se proti Osankarici minulo soboto v zgodnjih jutranjih urah pomikale dolge kolone avtobusov z okrog pet tisoč pionirji, ki so se zbrali na tadan dan z željo, da se udeležijo zbora slovenskih pionirjev in se — skupaj z mentorji in vzorniki, udeleženci narodnoosvobodilnega boja — najprej poklonijo spomenu padlih junakov Pohorskega bataljona.

V tišino gozda, obsijano s prameni sončnih žarkov, so se pred spomenikom »Pri treh žeblih« nekaj po deseti uri dopoldne boleče zarežale uvodne besede recitatorice Kristine Šega »Življenje sleherno je trden člen«, ki so ga izvajali pripadniki JLA in stopetdesetčlanska recitacijska skupina osnovne šole iz Slovenske Bistrice pod vodstvom Stefana Romiha. Obudili so spomin na življenje v partizanskem taboru sredi Pohorja, ga z obljubo »pripravljeno smo braniti vsako ped svoje zemlje« povezali z današnjim trenutkom in ob koncu ob spremljanju rafalov in strelav simbolično ponazorili poslednjo bitko Pohorskega bataljona. Pretresljivo soočenje z žalostnim spominom, ki ga niti izjemno veličastna osrednja prireditev zbora sloven-

skih pionirjev dve uri zatem ni mogla izbrisati! Po izstrelitvi častne salve so predstavniki dvanajstih brigad položili venec k spomeniku »Pri treh žeblih« in že so se tisoči mladih tiho in spoštljivo poslovili od tega kraja nikoli pozabljenega spomina.

Z zadnjega bojišča Pohorskega bataljona so pionirske brigade »Pohorski odred«, »Pohorska brigada Milana Zidanišča«, »Lackov odred«, »Koroški odred«, »Prvi Pohorski bataljon«, »Drugi Pohorski bataljon«, »Serčerjeva brigada«, »Tomšičeva brigada«, »Šlandrova brigada«, »Kozjanski odred«, »Bračičeva brigada« in »Štajerski bataljon«, ki so v svojih vrstah gostile tudi pionirje iz bratskih republik in pokrajin, odkorakale proti Kotu, kjer je bilo na tamkajšnji jasi že vse nared za osrednjo slovesnost osmega zbora slovenskih pionirjev pod pokroviteljstvom skupščine občine Slovenska Bistrica, Slovenske Korošice in Maribor.

Pogled na prostrano zeleno planjavo, na kateri so bile iz belih kamnov sestavljene besede »zbor slovenskih pionirjev«, je bil res veličasten. Dvanajst pionirskih brigad z imeni slavnih partizanskih enot, ki so se med narodnoosvobodilnim bojem bojevale na Pohorju, se je razporedilo na krajih, kjer je ob koncu uradnega dela programa zagorelo šest tabornih ognjev. Na zborovalnem prostoru so postavili šotore tudi pripadniki JLA in gojenci šole za notranje zadeve, v katerih so pripravili priložnostne razstave in mladim radovednejšem odgovarjali na mnoga vprašanja. Ob zvokih pionirskih in partizanskih pesmi pa so tekale tudi zadnje priprave na osrednjo slovesnost srečanja slovenskih pionirjev na obronkih Osankarice.

Po pionirski himni iz grl tisočev mladih je zbrane pionirje in številne goste — med njimi prvega komandanta partizanskih enot Franca Leskoška-Luko, predsednika republiške konference SZDL Mitjo Ribičiča in komandanta ljubljanske armadne oblasti generalpolkovnika Ivana Tavčarja-Roka — pozdravil

predsednik skupščine občine Slovenska Bistrica Mirko Kolenko.

Za njim je spregovoril Mitja Ribičič, predsednik republiške konference SZDL.

Potem ko je nekaj besed namenil pomenu pionirske organizacije dandanes in navzoče spomnil na dejstvo, da se je Zveza pionirjev Slovenije rodila v času smrti Pohorskega bataljona, nastajala v narodnoosvobodilnem boju ter povezovala najmlajše z Osvobodilno fronto slovenskega naroda in s partizanskimi enotami, je dejal: »Tako so tudi otroci pripevali k temu, da so se v partizanskih nočeh prek tisočerihi niti povezovala srca in hotenja slovenskih ljudi in krajev, da so partizanske steze prepletale po dolgem in počez vse slovensko narodnostno ozemlje od njenega srca, Ljubljane do Trsta in Gorice, Celovca in Be-

Spomenu padlih borcev legendarnega Pohorskega bataljona so se skupaj z udeleženci osmega zbora slovenskih pionirjev pred spomenikom »Pri treh žeblih« na Osankarici poklonili tudi člani naše državne mladinske in članske reprezentance — udeleženci šeste mednarodne kolesarske dirke okoli Pohorja, ki jo v počastitev obletnici smrti Pohorskega bataljona vsako leto organizirajo pod pokroviteljstvom ZZB NOV Maribor.

ljaka tja do koroških zaselkov ter samotnih kmetij v Slovenski Benečiji.«

Dalje je priporočil pionirjem in njihovim organizacijam, da bi v svoj letošnji pestri program akcij vključili še eno: da bi začeli prek šol in kjerkoli delujejo zbrati sredstva za gradnjo kulturnega doma v Celovcu, na slovenskem Koroškem. »Hkrati bi želeli, da se prek te svoje nabiralne akcije za slovenski kulturni dom tesneje povežete s svojimi sošolci, mladimi Korošci onkraj meje, da bodo čutili, da niso sami v svojem vztrajanju, da je z njimi slovenska mladina, mladi rod vse Jugoslavije,« je v zvezi s tem poudaril Mitja Ribičič.

»Drage pionirke in pionirji, vedeti moramo, da so smotri poslednjega boja Pohorskega bataljona, kateremu ste posvetili letošnji zbor, ostali zapisani v zavesti našega ljudstva kot nespremenljiva, napisana ustava, podobno kot je ostala v zavesti ljudska bojna zaprisega kmečkih puntarjev ter tisočletni boj slovenskega naroda zato, da bi ostal in postal gospodar svoje usode. Te smotre in ta hotenja mrtvih pohorskih junakov: delavca in komandirja Groga, delavke Katarine, rudarja Gustla, študenta in komisarja Groga, zdravnika Mroža in kmeta Šarha ter njegovih otrok Pepčka in Vančka — uresničujemo danes v samoupravnem socializmu, zapisali jih bomo v novo ustavo ter kongresne dokumente ZK, vodilne sile naše družbe in delavskega razreda!« je v nadaljevanju govora Mitja Ribičič povedal mladim udeležencem osmega zbora slovenskih pionirjev.

Spregovoril je tudi o novih fašističnih, mračnjaških silah, naperjenih proti svobodi in neodvisnosti zlasti malih narodov in držav, ki vznikajo na vseh kontinentih in tudi v Evropi. »Zato nas Tito opozarja na bratstvo in enotnost, zato je potrebna v sedanjih časih prava partizanska čuječnost, zato pravimo, da je partizansko izročilo preteklosti tudi poročstvo za našo mirno in lepšo prihodnost!« je ob koncu slavnostnega govora poudaril predsednik republiške konference SZDL.

Udeleženci zbora so nato poslali pozdravno pismo tovarišu Titu, Franc Leskošku-Luko pa je sprejel raport pionirjev-kurirjev. Nedolgo zatem je zagorelo dvanajst tabornih ognjev, prižganih z ognjem iz žare s kraja, kjer je padel legendarni Pohorski bataljon. Medtem ko so se ob tabornih ognjih odvijali kulturni programi, je skupina pionirjev obiskala partizansko mater Antonijo Vetrh-Vovkovo mamno na bližnji domačiji, ki je med vojno izkazovala borcev narodnoosvobodilnega boja nesebično gostoljubje, in ji izročila televizijski sprejemnik, darilo Zveze prijateljev mladine Slovenije.

Poslovili smo se od Osankarice in zbora slovenskih pionirjev s hvaležnostjo vsem — tu mislimo predvsem mentorje, mladino samo, prireditelje, Zvezo prijateljev mladine Slovenije in njene občinske organizacije — ki so vtkali v organizacijo tega že tradicionalnega srečanja slovenskih pionirjev mnogo truda in tudi ljubezni.

MILENA ŠTRAJNAR

besede in dejanja

PRED TOČO ZVONITI

Dobrih sedem desetletij je minilo, odkar je avstrijsko vojno ministrstvo dajalo smodnik ceneje, da so lahko s Trške gore pri Novem mestu streljali z možnarji proti toči... Dandanes na Dolenjskem niti tega preprostega načina več ne poznamo. Sodobna tehnika pa je omogočila učinkovit boj proti toči. To dokazuje obramba na Štajerskem. Tako bi morali delati tudi na drugih vinogradniških območjih po Sloveniji, kakor so nedavno menili na posvetovanju o organizaciji obrambe proti toči v Ljubljani. Organizirana enotna obramba bi bila pač učinkovitejša in — cenejša... Na Štajerskem so preprečili že veliko škode. Pisali smo že o postavitvi radarske postaje na Liscel,

vendar še ni poročil, ali bodo načrti kaj kmalu uresničeni.

Dolenjski list — 7. VI.

JASNO

Zvezni sekretar za trg in cene je na tiskovni konferenci zveznega izvršnega sveta dejal, da prihodnja podražitev benecina in tobaka ne bo pomenila tudi večjega dotoka proračunskih dohodkov. To bodo dosegli s spremembo, zmanjšanjem davčne stopnje, tako da bo v proračun doteklo le toliko dohodkov, kolikor je vnaprej določeno. Blago se bo torej podražilo manj, kakor bi se, če bi davkov ne spremenili. Tako so ravnali, ko so pripravljali predloge za podražitev naftnih izdelkov, tobaka, gnojil in nekaterih vrst embalaže.

Kaže, da »govorice« o podražitvi benci-

na in tobaka niso bile privlačene za laise. Čeprav sekretar ni naravnost povedal, da se bo omenjeno blago podražilo, nam je to jasno.

Ljubljanski dnevnik — 6. VI. 1973

OD KOD DENAR ZA UVOZ ŽIVEŽA

Poslanci gospodarskega odbora hrvaške republiške skupščine (sabora) so se v razpravi vpraševali, kako je mogoče, da imamo toliko denarja za uvoz živeža, npr. zdaj okrog 640 milijonov din, nimamo pa ga čisto nič, da bi financirali pridelovanje, naše kmetijstvo. Prav tako ni denarja za uvoz kmetijske opreme. Od kod torej denar za uvoz hrane?

Vjesnik, 7. VI. 1973

● **Komisija predsedstva ZKJ** za splošni ljudski odpor je ocenila, da je ena najnujnejših nalog družbe pospešitev razvoja hrbovsko-gorskih območij, ki so posebnega strateškega pomena pri obrambi države. Zvezni sekretar za kmetijstvo Ivan Kuštrak je ob tem dejal, da pripravljajo program razvoja živinoreje v teh krajih, v petih letih bodo vložili v ta namen okoli 2,5 milijarde dinarjev.

● **Avstrijski zvezni kancler Kreisky** je izjavil, da bodo na Koroškem še letos popisali prebivalstvo, da bi ugotovili številčnost slovenske narodnosti. Za tajno obliko popisa so se odločili zato, ker ugotavljanje manjšine z vidika mednarodnega prava ni mogoče. Kreisky pričakuje, da bo predlog za ureditev vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov na Koroškem pripravljen do konca leta. Koroški Slovenci so to odločitev sprejeli skrajno neugodno. Posebno še, ker se je skoraj istočasno tudi novo predsedstvo koroške socialistične stranke postavilo na stališče, da je treba obravnavati manjšinsko vprašanje v sodelovanju z vsemi političnimi silami v deželi, se pravi tudi z avstrijsko ljudsko in svobodnjaško stranko ter najbrže tudi z raznimi nacionalističnimi organizacijami.

● **Izvršni svet SRS** je sprejel dolgoročne k odločbe o ukrepih družbenega nadzorstva cen iz pristojnosti republike in občin, ki naj zagotove izvajanje za letos dogovorjene politike cen. Obravnaval je tudi družbeni dogovor o usmerjanju razvoja živinoreje, predelave in prodaje raznih proizvodov v Sloveniji.

● **Predsednik republike Tito** je ob 4. obletnici ustanovitve začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama poslal brzojavno čestitko predsedniku preziduma centralnega komiteja fronte nacionalne osvoboditve Južnega Vietnama in predsedniku začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama. Tito v svoji čestitki želi junaškemu ljudstvu Južnega Vietnama, začasni revolucionarni vladi in fronti nacionalne osvoboditve mnogo uspehov v boju za uresničenje zakonitih pravic, za svobodo in neodvisnost, v obnovi opustošene dežele in v ustvarjanju srečne bodočnosti južnovietnamskega ljudstva.

● **V Sloveniji** so se cene na drobno letos maja v primerjavi z lanskim majem povečale za 17,9 odstotka, v primerjavi z letošnjim aprilom pa za 1,3 odstotka. Živiljenjski stroški štiriclane družine so bili pa kar za 21,2 odstotka večji kot maja lani. V primerjavi z lanskim majem so se najbolj povečali stroški za hrano, in sicer za 26,8 odstotka, za oblake in obutev za 23,4, za tobak in pijače 22,5 odstotka za kurjavo in razsvetljavo za 22,1 odstotka, za stanovanjsko najemnino in za komunalne storitve 11 odstotkov itd.

● **Zbor občin skupščine Črne gore** je sprejel zakon o ugotavljanju izvora premoženja. Ker so ga potrdili tudi poslanci republiškega zbora, je ta republika med prvimi v državi uzakonila delo organov za ugotavljanje izvora premoženja. Po tem zakonu se vse, kar ni pridobljeno zakonito, ali čemur izvora ni moč ugotoviti, ni pa darilo ali dediščina, odvzame in postane družbena lastnina. To delo bodo opravljale občinske in republiške komisije, ki bodo v svojem delu samostojne, njihovi člani pa moralno neoporečni.

● **Ameriška komisija za atomsko energijo** je opravila v Nevadi v letošnjem letu že šesto jedrsko podzemsko eksplozijo tipa »H«. Eksperiment so opravili v globini okoli 1.000 m. Jedrski naboj so namestili v tulec iz kovine. Eksplozijo so povzročili z radijskimi impulzi postaje, ki je bila oddaljena kakih 40 km. Strokovnjaki pravijo, da je eksplozija zdrobila v prah mnogo ton skal, a na površju je dvignila zemeljsko skorjo za kak meter. Pravijo, da eksplozija ni povzročila atomske onesnaženje zraka. Moč eksplozivnega naboja sodi med 200 tisoč tonami in enim megatonom trotila. Visoke stavbe v Las Vegasu so se zaradi eksplozije zamajale kakor ob potresu.

● **Komisija za statutarne vprašanja ZKJ** je izdelala predlog osnutka spremembe in dopolnitev statuta ZKJ, ki ga bodo dali v javno razpravo v Zvezi komunistov do srede prihodnjega meseca. Predlog osnutka so izdelali na osnovi analize izkušenj, prakse in stališč o tem, da se mora okrepiti vodilna idejnopolična vloga ZK kot enotne revolucionarno-demokratske organizacije. Nekatere spremembe so vnesli tudi zato, ker je praksa pokazala, da morajo biti posamična določila statuta bolj jasna in natančna. Tako naj bi se izognili možnosti, da bi jih različno tolmačili in uresničevali.

● **Predsednik Zvezne republike Nemčije Heinemann** je podpisal zakon, ki ratificira temeljno pogodbo med obema Nemčijama, in zakon, ki dovoljuje vstop Zahodne Nemčije v OZN. Heinemann je tako uradno zaključil dolgo pot ratifikacije, potem ko je zahodnonemško ustavno sodišče zavrnilo zahtevo deželne vlade Bavarske, ki jo vodi predstavnik CSU, bavarskih demokristjanov Strauss, češ da je temeljna pogodba med obema Nemčijama v nasprotju z ustavo ZRN.

● **Ameriški dolar** je zabeležil nov padec na vseh velikih svetovnih borzah, obenem pa je poskočila cena zlata, kar pomeni uvod v novo devalvacijo ameriške valute. To je ocena nekaterih finančnih strokovnjakov, ki skušajo odgovoriti na vprašanje čemu je v zadnjem času že tretjič letos nastal pravcati kaos na deviznih borzah v svetu. Minenja so, da je vmes špekulacija, saj hoče Washington z devalvacijo napraviti dolar bolj sprejemljiv za svetovno tržišče, blago svojih glavnih tekmecev pa dražje.

● **Zvezni sekretar za zunanjo trgovino Muhamed Hadžić** je izjavil, da so devizne rezerve Jugoslavije znašale lani 300 milijonov, letos pa že milijardo in sto milijonov dolarjev. Dinar je vse stabilnejši, s tem pa tudi jugoslovansko gospodarstvo. Dodal je, da podatki za prvo četrtletje letošnjega leta kažejo, da se domača zunanjetrgovinska menjava vse bolj usmerja k deželam v razvoju.

● **Zahodnonemški kancler Willy Brandt** se je mudil na uradnem obisku v Izraelu in pojasnil zahodnonemško politiko do Bliznjega vzhoda, rekoč, da ni vezana, pa tudi ne nevtralna. Rekel je, da ni prišel v Izrael dajati nasvete ali posredovati v bližjezhodni krizi. Čutili pa je, da nedavna obnovitev bonskih odnosov z arabskimi državami ne bo šla na račun Izraela. Tudi Brandtovi pogovori z Goldo Meir so izveneli v novem duhu prijateljstva, saj je sprejela Brandtovo povabilo naj obišče Nemčijo in s tem odpre novo stran v odnosih z Nemčijo, nad katerimi visi senca preteklosti.

● **Predstavniki 32 evropskih držav, ZDA in Kanade** so v Helsinkih končali več kot šest mesecev dolge in težavne priprave na konferenco o evropski varnosti in sodelovanju. S tem so pripravili zgodovinski sestanek evropskih držav, prvi po dunajskem kongresu leta 1815. Sprejeli so končna priporočila o organizaciji konference, dnevnem redu, udeležencih, datumu in kraju konference, proceduri in finančnih vprašanjih.

Srečanje s prijatelji

Bolj kot se približuje četrta vrhunska konferenca šefov držav in vlad neuvrščenih držav — potekala bo v prvih septembrskih dneh v Alžiru — bolj se krepi zunanjepolična dejavnost naše države, ene izmed ustanoviteljic in ne-nenih pobornic neuvrščene gibanja. Drugo za drugim si sledijo srečanja z našimi prijatelji na raznih koncih sveta, obiski in potovanja, katerih namen je, da čimbolj okrepimo vezi med neuvrščeni državami in se že zdaj dogovorimo za čimbolj usklajeno akcijo na alžirski konferenci.

Pravkar se je vrnil s poti po Afriki naš državni sekretar za zunanje zadeve Miloš Minić. Obiskal je Gvinejo, katere voditelj Sékou Touré je bil med najbolj vidnimi borci za afriško neodvisnost, obenem pa tudi dosleden pristaš politike neuvrščeni; nato se je Minić mudil v Zairu, nekdanjem Kongu-Kinshasi, kjer ga je sprejel predsednik Sese Seko Mobutu; spotoma pa se je ustavil še v Čadu ter v Kairu, kjer je imel kratke, vendar zelo plodne pogovore s tam-

menijo prej omenjena srečanja krepitev naših stikov s »črno celino«, gostitelji-co letošnjega vrhunskega srečanja neuvrščenih držav, pa pomenita ta dva visoka obiska poglobljanje tradicionalnih prijateljskih vezi z azijsko celino, kjer se je — sredi petdesetih let, na bandunški konferenci — rojevala ideja neuvrščene gibanja in kjer bo — v celjonskem glavnem mestu Colombu — naslednja, peta konferenca šefov držav in vlad neuvrščenih držav.

S Kambodžo nas pravzaprav veže več kot spomin na tisti čas, ko se je strogo nevtralna in suverena Kambodža pod Sihanukovim vodstvom skupaj z Jugoslavijo zagnano zavzemala za čim bolj aktivno vlogo neuvrščene sveta pri krogitvi mednarodne politike. Po tistem, ko je groba agresija od zunaj pred tremi leti zrušila neodvisno Sihanukovo vladno in jo zamenjala z Američanom vdanim Lon Nolom, je Jugoslavijo in Kambodžo povezala tudi borbena solidarnost. Naša država, ki je sama nastala iz številnih žrtv boja za narodno osvoboditev, je takoj razumela željo kamboškega ljudstva, da se upre tuji agresiji in si pripori nazaj svojo neodvisnost. Pomagali smo mu materialno, moralno in politično. Precej je tudi naša zasluga, da je Sihanukovo vladno doslej priznalo že 34 držav. Pred letom dni, ko je bil Sihanuk nazadnje pri nas, ga je priznavalo le 26 držav — toda vmes je bila, avgusta lani, konferenca zunanjih ministrov neuvrščenih držav v Georgetownu, ki je Sihanukovo vladno priznala kot enakopravno članico neuvrščene gibanja.

Sihanukova vlada, ki doma nadzoruje že skoraj 90 odstotkov ozemlja in vodi proti prestolnici Phnom Penhu obsežno ofenzivo, navkljub stodnevne-mu srditemu bombardiranju ameriškega letalstva, bo navzoča tudi na alžirski konferenci, kar ji bo nedvomno še povečalo mednarodni ugled in prispevalo k vsestranskemu priznanju svetovne skupnosti.

Pri tem ji bomo še v naprej nesebično pomagali, saj se zavedamo, da s tem branimo tudi pridobitve našega lastnega boja — neodvisnost, suverenost, pravico do samostojnega razvoja. Prav zato smo se vedno zavzemali za spoštovanje ženevskega sporazuma, ki določa kamboško nevtralnost, pa tudi pariškega sporazuma o miru v Vietnamu, ki zahteva umik vseh tujih čet ne le iz Vietnama, ampak tudi iz Laosa in Kambodže: tega pa se Američani — ko bombardirajo položaje Sihanukovih osvobodilnih sil v Kambodži — še vedno ne držijo.

Tako kot srečanje s princem Sihanukom je tudi srečanje z Indiro Gandhi odraz trdnega prijateljstva med dvema državama, ki sta od vsega začetka pomagali graditi neuvrščeno skupnost. Indira Gandhi, zdaj 55-letna predsednica indijske vlade, je bila s svojim očetom Nehrujem — ki je bil eden izmed ustanoviteljev neuvrščene gibanja, skupaj s Titom in Naserjem — navzoča na bandunški konferenci in posledje se je predano vključila v uresničevanje te ideje. Ta odločna ženska, ki je na indijskem krmilu od leta 1966 naprej, po smrti svojega očeta, se je tako doma kot v tujini zavzela za dosledno osvoboditev ljudi in narodov. Doma je sprožila geslo »Odstraniti revščino«, med svojo potjo po tujini pa geslo »Odstraniti krivične pregrade, ki ločujejo narode, zgraditi pravičnejši svet.«

Ni torej težko razumeti, da smo že kmalu našli s takšnimi državniški skupen jezik in z njihovo pomočjo razširili ideje, za katere se tudi sami borimo. In vse bolj se zdi, da bo četrta konferenca neuvrščenih držav v Alžiru nedvomno izredno pomemben mednarodni dogodek: pokazala bo svetu, da to ni »skupnost razlik«, kot jo nekateri zlobno imenujejo, ampak skupnost enakih pogledov na potrebe vsega človeštva, da preoblikuje svoje medsebojne odnose na pravičnejši način. To potrebo namreč narekuje naraščajoči prepad med razvitimi in nerazvitimi, oboroževalna tekma, ki ne jenja kljub vsemu mednarodnemu dogovarjanju, energetska kriza, lakota, ki grozi posameznim delom sveta, kronična krizna žarišča po svetu (kakršno je Bliznji vzhod) itd.

KOMENTATOR

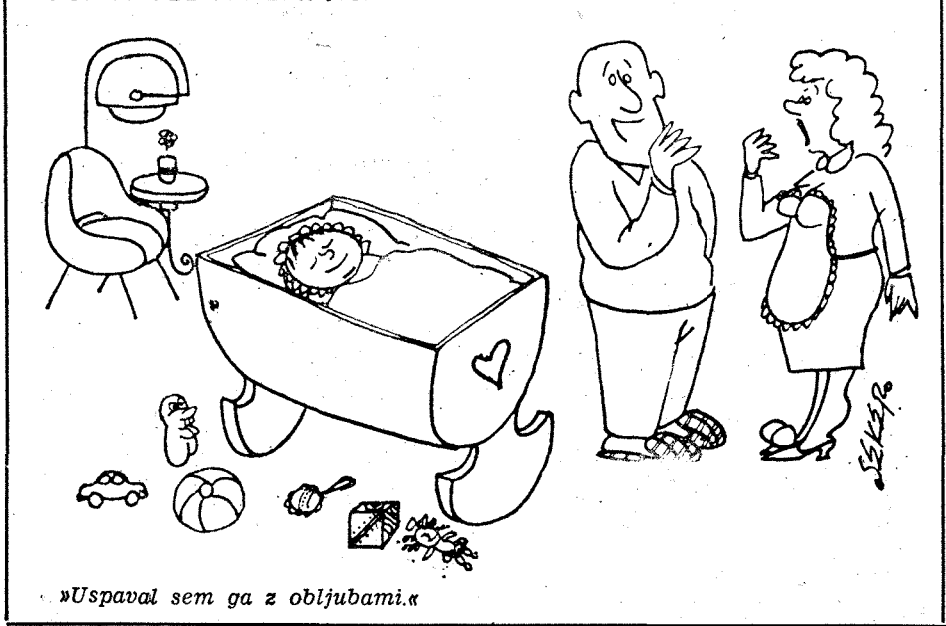
brest cerknica
industrija pohištva jugoslavija
telefon 791-080 telex 31-167

kajšnjimi državniki, prav tako ves čas naklonjenimi načelom neuvrščene gibanja.

Medtem ko se je na krajšem obisku pri nas mudila delegacija egiptovske arabske socialistične unije, pa je na obisk v Egipt, Etiopijo in Sudan odpotoval zvezni sekretar za narodno obrambo Nikola Ljubičić: imel je izčrpane pogovore s predsednikom Sadatom in Nimeirjem ter s cesarjem Hailejem Selasiejem. Njegov obisk je sodil v prizadevanja naše države, da naveže s prijateljskimi neuvrščenimi državami kar najbolj raznolike stike, ki bi zajeli vsa področja sodelovanja. Napovedujejo pa že tudi obisk predsednika našega zveznega izvršnega sveta Džemala Bijedića, ki se je pred meseci mudil na daljši turneji po azijskih neuvrščenih državah, v nekaterih deželah Vzhodne Afrike. Tudi to bo priložnost za bogato izmenjavo mnenj tik pred alžirsko vrhunsko konferenco, obenem pa priložnost za načrtovanje nadaljnjega medsebojnega sodelovanja, ki bo neuvrščeno skupnost samo še bolj okrepilo navzven in ji omogočilo, da se samostojneje nasloni na lastne sile.

V okviru teh prizadevanj nedvomno sodita tudi oba visoka državniška obiska v naši državi v tem času: pravkar končani neuradni in prijateljski obisk kamboškega voditelja princa Sihanuka in komaj začetni uradni obisk predsednice indijske vlade Indire Gandhi. Kot po-

VSAK TEDEN ENA...

»Uspaval sem ga z obljubami.«

Srečanje na Županovem laz

Zgodilo se je čisto slučajno, vendar ne brez pomena, da je zbor slovenskih pionirjev na Pohorju sovpadel s srečanjem preživelih pripadnikov Slivniškega bataljona v snežniškem podgorju. V Slivniškem bataljonu ali »civilnem logorju« pod Snežnikom je bila namreč organizirana prva pionirska četa na Slovenskem, ki je štela 22 pionirjev in je izvajala razne akcije skupaj s pravimi, odraslimi borci za svobodo. To dejstvo je doslej po krivem ostalo neopaženo. Preveč smo v revolucionarni organizaciji najmlajših iskali blišča, kakor da bi pozabili, da je vse, kar danes imamo, nastalo iz trpljenja in krvi.

Nekdanji pionirji in njihovi še mlajši tovariši, danes že odrasli možje in žene, so se s svojimi materami in njihovimi zaščitniki, pravimi partizani, zbrali v soboto ob pol devetih pred Kovinoplastiko v Ložu. Čeprav je vojna te ljudi strahotno prizadela in so mnogi izgubili kar tri leta šolanja, so nekateri postali inženirji, profesorji, tehniki in učitelji. Tako je Tone Avsec profesor zgodovine, Rafael Baraga, Božo Petrič in Janez Slavec so inženirji, Lidiya Petrič je farmacevtka, Marija Plos učiteljica za likovni pouk in tako dalje. Idejno-politična vzgoja, ki so jo bili deležni kot pripadniki pionirske čete v Slivniškem bataljonu, je bila odločilna za njihovo družbeno angažiranost in ustvarjalnost, zraven tega pa so ostali skromni kot pravi borci za svobodo.

Za čase po veliki laški ofenzivi, ko je še marsikateri odraslega obšlo malodušje, je bila volja najmlajših, njihovih mater in ostarelih, da organizirano premagajo pomanjkanje, glad in nesnago izrednega pomena za ves osvobodilni boj in za zmago ljudske revolucije. Ta volja nemočnih in bednih je delovala kot revolucionarni zgled, česar se je tedanje partizansko politično in vojaško vodstvo dobro zavedalo. Da je temu tako, je s svojo udeležbo na srečanju preživelih pripadnikov Slivniškega bataljona dokazal tovariš France Popit, ki je bil v letih 1941, 1942 in 1943 vodilna politična osebnost na Notranjskem.

Pred Kovinoplastiko v Ložu so bili slavljenci počaščeni z izjemno pozornostjo. Ob zvokih loške godbe so dobili rdeče nageljne, nato pa jim je izrekel dobrodošlico direktor inž. Jože Tišler ter jim povabil na ogled tovarne, ki daje kruh več kot 900 zaposlenim. Kovinoplastika je tudi sama

Del udeležencev srečanja na Županovem laz med govorom Franca Levca-Boga, zadnjega političnega komisarja Slivniškega bataljona.

simbol uporne in trdožive Notranjske, ki se je brez omembe vredne družbene pomoči prebila iz vojnega razdejavanja in žalosti za pobitimi ter postala nosilka gospodarskega družbenega in kulturnega napredka v Loški dolini. Mnogi pripadniki Slivniškega bataljona, ki so se po vojni razkropili širom po Sloveniji, niso mogli verjeti, da njihov rodni kraj premore tako lepo in tako dobro organizirano tovarno. Odleglo jim je ob spoznanju, da kri, znoj in trpljenje niso bili zaman. V znamenju tega je Marija Plos Jelaska kolektivu Kovinoplastike podarila eno svojih najlepših grafičnih del.

Po ogledu Kovinoplastike so krenili na Županov laz. Tam je bilo vse v zastavah, gorel je taborni ogenj in prijetno je dišalo po jedilih na žaru. Ze zbrani so jih tam pričakali učenci osnovne šole heroja Janeza Hribarja iz Starega trga pri Ložu, ki so izvedli kratek kulturni spored. Navzoče je pozdravil predsednik pripravljene odbora Ivan Sterle in nato predal besedo zadnjemu političnemu komisarju

Slivniškega bataljona (civilnega logorja) Francu Levcu-Bogu. Ta mož je lepo po domače in brez sramovanja notranjskega naraja obudil spomine na nastanek in pomen Slivniškega bataljona. Žal je bilo njegovo izvajanje usmerjeno preveč samo v preteklost, ne da bi izluščil tiste izkušnje in spoznanja, ki so pomembne tudi za sedanje in prihodnje rodove. V splošnem je spored na tem srečanju izvenel intimno in prisrčno. Za vse, ki so se po 30 letih tistega strahotnega trpljenja v snežniških gozdovih prvič srečali, je bilo to srečanje izjemno doživetje. Posebno počaščene so bile preživele matere, ki so dobile lično darilo — knjigo dr. Aleksandra Gale-Petra »Partizanski zdravnik«. Seveda se je dr. Aleksander Gale-Peter tega srečanja tudi sam udeležil, prišli pa sta tudi dr. Pavla Jerina Lah, znana partizanska zdravnica s Primorskega, in dr. Pavla Kavčič Puklova, ki je kot partizanska zdravnica delala v snežniških partizanskih bolnišnicah. Ob partizanskem golažu so se razvili pristni tovariški pomenki, s posebno hvaležnostjo pa so udeleženci srečanja sprejeli tudi knjižico »Slivniški bataljon«. Ta bo lep dokaz vsem tistim nevernim Tomažem, ki so hote ali ne hote zanikali vlogo žena in otrok v osvobodilnem boju in ki so s svojim obnašanjem mnoge naše tovariše hudo prizadeli.

Ob koncu srečanje je bil še zbor Slivniškega bataljona, na katerem so izvolili pododbor Notranjskega odbora za »civilni logor«. Za predsednika je bil z dvigom rok potrjen Ivan Sterle. Nato pa je šla večina na ogled Šimenovih dolin, kjer so bili 19. decembra 1942 napadeni od Italijanov in belogardistov. Pri vstopu na pot proti tem dolinam, tam kjer je bilo stražarsko mesto, je na vidnem mestu vzdana spominska plošča. Čeprav je od tam dalje še četr ure hoda, so udeleženci srečanja zvečine odšli na kraj njihovega nesrečnega taborišča. Prav ganljivo je bilo, kako so tam brskali za ostanke gozdnega prebivališča. Našli so še ožgano tramovje, žebelje in kose železne opreme, kar so pobrali in shranili kakor svetinjo.

Nazaj grede so zavili čez Leskovo dolino na Cinkovec, kraj, kjer so kozarski belogardisti zahrbtno ubili Antona Mlakarja z Babne police in Ivana Petriča-Boža iz Markovca, očeta petih otrok, hudo ranili pa Alojza Matevžiča iz Vrhnik. Tudi tu so se zanimali za natančen potek dogodkov, k pravkar odkritemu spomeniku pa položili vence in prižgali svečke. Poleg občutkov veličine, ponosa in revolucionarne zavesti je bilo ob vsem tem znova izraženo tudi bratstvo med slovenskim in hrvaškim narodom, ki si je v nesreči prav v teh gozdovih podajal roko.

FRANCI STRLE

PODROČNO TEKMOVANJE VVI V BALINANJU

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je priredila v juniju 1973 prvenstveno področno tekmovalje v balinanju.

Za Primorsko in Notranjsko je bilo to tekmovalje v Postojni. Pokroviteljstvo je prevzela uprava postojnske jame. Tekmovalje je bilo na balinjskem društva upokoencev. Sodelovale so balinarske ekipe: Nova Gorica, Ajdovščina, Sežana, Koper, Izola, Piran, Postojna I in II.

Druge področne tekmovalje Stajerske, Gorenjske z okolice Ljubljane je bilo na štiristeznem balinjskem Litostroja. Prijavile so se ekipe: Društvo telesnih invalidov v Ljubljani, Gorenjska, Trzin, Domžale, Maribor, Celje, Trbovlje in Ljubljana.

Iz teh dveh področnih tekmovalj se je uvrstilo 6 najboljših balinarskih ekip. Nova Gorica, sledi Postojna in Izola. V Ljubljani se je balinarska ekipa iz Ljubljane uvrstila kot najboljša, sledi Trbovlje in društvo telesnih invalidov Gorenjske.

Teh šest zmagovalnih ekip se bo pomerilo za republiško prvenstvo v Izoli 16. junija na balinjskem »Delamariu«. Pokroviteljstvo je prevzela Skupščina občine Izola — predsednik Jernej Humar. Omeniti je vredno, da je balinarski šport med invalidi zelo priljubljen. V Sloveniji je 18 klubov, zadnje čase se vključujejo v to športno panogo mladi telesni invalidi, ki pomlajujejo moštvo.

POZIV BORCEM III. PREKOMORSKE UDARNE BRIGADE

Pri občinski konferenci SZDL v Ilirski Bistrici je imenovan odbor za proslavo, ki bo 4. julija 1973 v Ilirski Bistrici.

Letošnjo proslavo v Ilirski Bistrici organizirajo družbenopolitične organizacije v počastitev številnih pomembnih dogodkov iz naše revolucije (padec fašizma, kapitulacija Italije, splošna vstaja primorskega ljudstva, priključitev Primorske k Sloveniji in Jugoslaviji, ustanovitev številnih partizanskih vojaških enot, itd.).

V okviru te proslave ob 30-letnici vstaje primorskega ljudstva v Ilirski Bistrici bo tudi proslava v počastitev 30-letnice ustanovitve prvih prekomorskih brigad in drugih prekomorskih enot, tj. jubilarna obletudarne brigade, ki ima domicil v Ilirski Bistrici. Ob tej priložnosti bodo odkrili spominsko obeležje v parku 3. PUB pred osnovno šolo v Ilirski Bistrici. Slavnostni govor bo imel Veljko Vlahovič, član izvršnega biroja predsedstva ZK Jugoslavije.

V izvedbi kulturnega programa bodo med drugim sodelovali: moški pevski zbor iz Ilirske Bistrice, partizanski pevski zbor iz Trsta, itd.

Odbor 3. prekomorske udarne brigade poziva vse nekdanje borce brigade, svojce padlih in po vojni umrlih borcev brigade, da se do 25. junija prijavijo občinskemu odboru ZB NOV zaradi organiziranja odhoda na proslavo v Ilirsko Bistrico.

Tudi borce drugih prekomorskih brigad in drugih prekomorskih enot vljudo vabimo, da se polnoštevilno udeležijo proslave 4. julija v Ilirski Bistrici. Posebno vabimo pa pošiljamo vsem drugim borcem in aktivistom iz Primorske in Ilirske Bistrice za udeležbo na omenjeni proslavi.

Organizatorji proslave naprošajo odbore domicilnih partizanskih enot iz Primorske, da pošljejo svoje delegacije z zastavami na proslavo.

ODBOR

PROTI NEOFAŠIZMU

Zveza italijanskih partizanov ANPI je v zvezi z naraščanjem fašistične dejavnosti organizirala pobiranje podpisov, ki jih bodo predložili parlamentu kot peticijo. Zadeva ni zgolj simboličnega pomena, saj računajo, da bodo na razposlanih formularjih zbrali več milijonov podpisov. Podpise zbirajo javno na raznih prireditvah, na katerih sodelujejo najvplivnejši politični predstavniki vseh antifašističnih strank, pisatelji in druge osebnosti. S to akcijo nameravajo doseči prepoved neofašističnih organizacij, kot je to predvideno v državni ustavi.

Zadnja številka glasila partizanov »Partia independente« objavlja celostranski članek o delovanju »Heimattendienst« na Korškem in o zapostavljanju slovenske manjšine.

ZBOR PARTIZANSKIH UČITELJEV PRIMORSKE

Pod pokroviteljstvom vseh občinskih skupščin Primorske bo dne 22. septembra 1973 v Novi Gorici srečanje partizanskih učiteljev, ki so med NOB poučevali na Primorskem. Ker bi se skupščine ob 30-letnici obnove slovenske šole na Primorskem rade oddolžile vsem bivšim partizanskim učiteljem s primernim priznanjem, pozivamo vse partizanske učitelje in prosvetne referente, da najkasneje do 15. julija 1973 pošljejo na naslov Zveze združenja borcev NOB — Nova Gorica, odboru za organizacijo srečanja partizanskih učiteljev, sledeče podatke:

1. Priimek in ime, deklško ime in partizansko ime.

2. Kje je poučeval ali bil prosvetni referent.

3. Sedanj naslov.

V poštev pridejo vsi, ki so med vojno kjerkoli na osvobojenem ali okupiranem ozemlju (tajni krožki) zbirali in poučevali mladino po načelih Osvobodilne fronte.

Prijavijo naj se tudi tisti, ki se po osvoboditvi niso posvetili učiteljskemu poklicu. Pripravljalni odbor

Partizanski golaž je bil odličen. Udeleženci srečanja so posedli z menažo kot enaki z enakimi. Na fotografiji je drugi od spredaj (v klobuku) Franc Levca-Bogo, za njim predsednik ZB NOV Cerkljica Jože Telič in za njim predsednik CK ZKS France Popit-Joki.

Pred proslavo 30-letnice Sutjeske

Delovni odbor za jubilejno proslavo 30-letnice bitke na Sutjeski je na svoji seji 29. maja v Sarajevu obravnaval velike priprave na slovesnosti, ki se bodo izvršile 3. in 4. julija na Tjentištu. Očitno je, da bo to ena največjih, vseljudeških proslav, kar jih je bilo v naši državi.

Proslave se bo udeležilo okrog 6000 preživelih udeležencev, borcev zgodovinske bitke. Zato so imeli občinski odbori ZB NOV odgovorno nalogo, da bi ugotovili med članstvom borce slavni enot, ki so se bojevale na Sutjeski. Verjetno pa odbori tega dela niso mogli doslej še dovolj zadovoljivo opraviti. Pri-

reditelji proslave so zato opozorili, naj bi se borci sami priglasili kar najhitreje občinskim odborom, vsekakor pa vsi tisti, ki se hočejo udeležiti proslave. Le tako jim bo mogoče zagotoviti prenočišče in oskrbo na Tjentištu.

Proslava se bo začela 3. julija zvečer (ob sedmih) s tabornim ognjem. Udeležencem bodo potem prikazali nov veličasten film »Sutjeska«. Naslednji dan bodo mogočen vseljudeški zbor, slovesnosti s polaganjem venčev in kulturne prireditve.

Pričakujejo, da se bo na proslavo zgrnila zlasti velika množica iz okoliških občin poleg udeležencev iz vse države.

300 dijakov na izletu »V neznano«

Tristo dijakov novomeškega dijaškega doma Majde Šilc se je prvo junijsko nedeljo odpravilo na izlet »v neznano«, da so tako nadaljevali lepo tradicijo v priznanje deseti ljubljanski udarni brigadi. Izlet sta pripravila uprava dijaškega doma in odbor X. SNOUB kakor vsako leto pred koncem šolskega leta. Doslej so obiskali že Ilovo goro, Turjak, Grčarice, Kočevje, Travno goro, lani Gorski kotar, letos pa območje pod Kureškom in Mokrcem, kjer se je pred tridesetimi leti začela slavna bojna pot ljubljanske brigade.

Mladino so spremljali borci. Že preden so prispeli »v neznano«, so borci začeli opisovati mladini zgodovinske boje pred tridesetimi leti. Ustavili so se v vasi Golo, kjer je bila 10. septembra 1943 ustanovljena ljubljanska brigada. Ob spominski plošči pred domom Pangerčevih sta obiskovalce pristrčno pozdravila domačina Peček in Golob. Potem pa sta tovariša Oki in Boris opisala dogodke ob ustanovitvi brigade in prve boje te enote. Za partizansko pesmijo je dramska umetnica-partizanska Vladoša Simčičeva občuteno recitala Kajuhovo pesem Samo milijon nas je. Mladina se je poklonila padlim junakom, borcem in talcem pri spomeniku. Prijazna partizanska vas je

spet zaživel; ne bo mogoče pozabiti, da je Golo dalo pred tridesetimi leti zavetje okrog 2000 borcem, ki so prišli iz Ljubljane na partizansko področje. Začutili smo enako tovarištvo in ljubezen na vsakem koraku kakor pred tridesetimi leti.

Abtobusi so nadaljevali pot skozi mokrske gozdove. Končno smo se ustavili pri nekdanji logarski koči, kjer so se začeli bojevati kot prvi partizani Šerčer, Daki in drugi. Mladina je zavzeto poslušala pripovedovanja Okija, Borisa, Franceta, Cirila in Duleta. Slišali smo celo marsikaj pomembnega, česar še nismo poprej brali in ne vedeli. Prav bo, če bo tovariš Boris opisal bojno pot ljubljanske brigade, kakor je napovedal lani.

Pot smo nadaljevali peš skozi velike gozdove k Išci, med potjo pa smo marsikaj zvedeli od Okija — o taborišču Šerčerjevega bataljona, o bolnišnici, o posameznih bunkerjih in o boju na jasi, kjer je narodni heroj Jože Ožbolt uničil 30 sovražnih vojakov in rešil hrano za ranjence. Ustavili smo se pred skromnim znamenjem. V ozadju se je dvigal visok sklad skal. Oki nam je pripovedoval o žalostni usodi 42 ranjenih borcev, ki so jih ob umiku morali pustiti tam skrite v skalovju. Pozneje so jih Nemci našli in pobili. Zdaj je tam le Simčičeva je recitala znano pesem Hoste, o hoste...; ko je prišla do verza, ki govori o ptičku, da poje uspavanko mrtvim junakom, se je na smreki oglasil ptiček...

Pot se je prevesila navzdol po Kozjih stenah k Išci. Ves čas smo bili pod vtisom recitacije in tistega ptička, da smo dolgo molčali...

»Izlet v neznano« je bil lepo doživetje, ki ga ne bo mogoče pozabiti. Mladina se je ganjena zahvalila borcem ljubljanske brigade in z veseljem sprejela vabilo na proslavo 30-letnice brigade, ki bo jeseni pod Kureškom.

Zdi se nam, da je zgled novomeškega dijaškega doma vreden posnemanja kot izredno privlačna in uspešna oblika šolskega zgodovinskega pouka o naši narodnoosvobodilni vojni. Prav bi bilo, da bi na takšne izlete vabili tudi profesorje in učitelje zgodovine, kar bi koristilo njim, kakor mladini.

MARJAN TRATAR-UČO

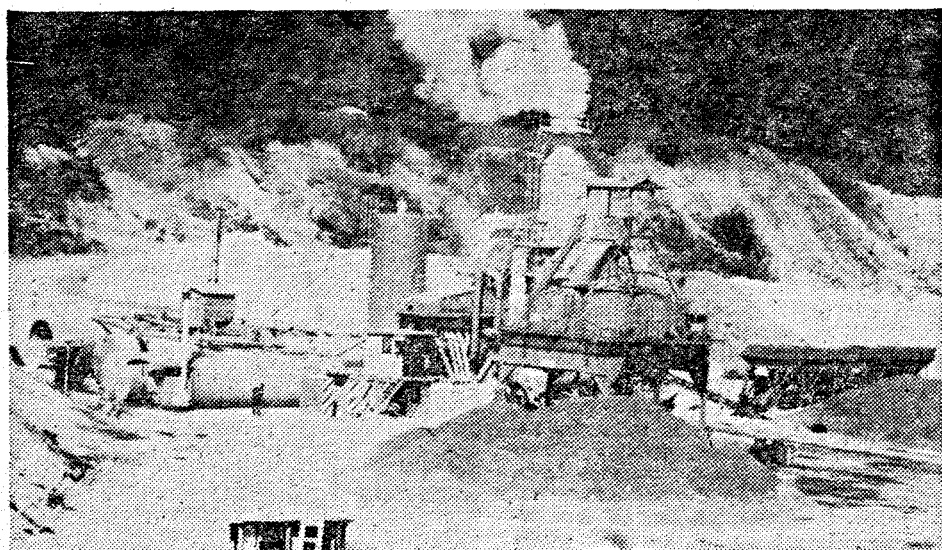
RESITEV KRIZANKE 64.

VODORAVNO: Skalina, tanatos, iranist, polenta, Beti, er, midi, Eris, al, Eden, taft, Knittel, sari, PS, Ravel, Ivan, keltist, Vasari, Ciro, Amerika EV, rake, Galec, Horjul, ZDA, rimesa, oktroa, nonij, acetat, KR, Piran, Nana, ataka, voz, Anam, krajnik, nivo, diolen, lek, tlesk, Aca, Rip, ananas, Tajska.

Nagrade prejmejo: Knjigo »Sveti Urh« MOLJK Franci, Sadež 42, p. 68340 Črnomelj, »Prvi bataljon« PR-SINA Jože, Dolenjske Toplice 82, p. 68350 Dolenjske Toplice in »Varšavski uporniki« DEBELJAK Boris, p. 68269 Krmelj 30. Knjige bo razposlala založba »Borec«.

Uprava lista

naši delovni uspeh

Cestno podjetje Kranj je v Naklem odprlo najsodobnejše urejeno asfaltno bazo. Prostor tu zelo ustreza, ker so tam velike zaloge peska. Od tod razvažajo asfaltno mešanico po vsej Gorenjski.

(Besedilo in fotografija Branko Blenkus)

POROČILO

o žrebanju blagovno denarne loterije
ODBORA ZA POHOD PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE,
ki je bilo 8. junija 1973 v Ljubljani

0	0510	din 200.—	4	1374	Ročna ura
	7530	din 300.—		3894	din 200.—
	44270	Hladilnik Gorenje		18074	Zastava 750
	75110	Pony ekspres		73994	Barvni televizor Gorenje
1	521	din 100.—	5	56675	Pralni stroj Gorenje
	9701	din 300.—		66665	Hladilnik Gorenje
	13561	Pony ekspres	6	3336	Radio tranzistor
	58541	Pralni stroj Gorenje		8536	Brivnik Iskra Braun
2	12	din 50.—		06206	Televizor Gorenje
	222	din 100.—		64146	Zastava 101
	6712	din 400.—		69956	Televizor Gorenje
	01852	din 1000.—	7-8	—	—
3	04653	din 1.000.—	9	7219	din 200.—
	41973	din 1.000.—		05139	Pony ekspres

Dobitke izplačuje odbor za »Pohod po poteh partizanske Ljubljane«, Ljubljana, Komenjskega 7/II, soba 61 na podlagi uradnega poročila o izidu žrebanja, vsak dan od 8. do 13. ure, v Ljubljani dobitke do 100.— din, tudi ulični prodajalci. V pisarni izplačujejo dobitke vsak dan razen v soboto in nedeljo.

Dobitniki zunaj Ljubljane lahko pošljejo srečke v priporočenem pismu na naslov odbora. Izplačilo dobitkov zastara v 60 dneh od dneva objave žrebanja.

PODATKI O ELANU

Prvi začetki tovarne Elan segajo še v čas druge svetovne vojne. Za potrebe partizanske vojske so začeli v Cerknem na Primorskem izdelovati prve pare smuči.

Po končani vojni so preselili stroje na Gorenjsko, kjer je na mestu današnje tovarne začela obratovati delavnica za izdelavo smuči. Iz teh skromnih začetkov se je počasi, vendar vztrajno razvijala industrija smuči in ostalih športnih rekvizitov, 10 let kasneje, torej leta 1955 je zrasla že prava tovarna. Razvoj industrije športnih rekvizitov je zahteval, da smo ustanovili leta 1962 svoj Inštitut, ki nam omogoča, da lahko sledimo nenehnemu napredku tovrstne industrije v svetu. Delovni pogoji v tedanji tovarni so bili dokaj preprosti in težavni in tako smo leta 1963 začeli z rekonstrukcijo tovarne. Leta 1970 smo se odločili še za drugo rekonstrukcijo in si tako omogočili boljše, predvsem pa sodobnejše delovne pogoje.

Danes ima tovarna Elan že preko 800 zaposlenih, vključno s tehnikami in inženirji v Elanovem Inštitutu. Po zadnjih rekonstrukcijah ter prenovitvi tehničnega parka ima tovarna Elan močno povečane kapacitete (500.000 parov smuči letno, 3.100 čolnov vseh tipov in 300 kompletov za opremo telovadnic). Izdelovanje smuči je še vedno osnovna dejavnost, saj zavzemajo smuči 65 % celotne proizvodnje, medtem ko odpade na čolne 17 %, na gimnastične rekvizite 16 % in 2 % na ostalo dejavnost.

Rekonstrukcijski stroški so znašali 36.609.000.— N din. Rekonstrukcijo smo zmogli s pomočjo lastnih sredstev ter z dinarskimi krediti LB in z deviznimi krediti Mednarodne banke za obnovo in razvoj iz Washingtona.

Z rekonstrukcijo tovarne smo predvsem dosegli povečanje pokrite površine na 9.200 m², moderni-

pomočjo elektronskega računalnika, izboljšali varnostne pogoje pri delu in s tem seveda dvignili tudi življenjski standard delovnega kolektiva tovarne Elan.

Že podatki zadnjih dveh zimskih sezon (1971—72), ki nam pa žal s snegom nista bili najbolj naklonjeni, nam vseeno pokažejo odličen porast prodanih smuči. Medtem ko

čolnov narasla na 2.620. Prav tako pa je v nenehnem porastu tudi prodaja gimnastičnih kompletov za opremljanje telovadnic. Leta 1971 smo opremili samo 153 telovadnic, lani pa že 244 telovadnic.

Če sedaj pogledamo še finančni efekt, lahko ugotovimo, da smo leta 1971 dosegli pri smučeh 110 milijonov bruto produkta, od tega 67 milijonov deviznih dinarjev. Leta 1972 smo dosegli 150 milijonov bruto produkta in od tega 78 milijonov deviznih dinarjev.

Prav tako pa narašča tudi bruto dohodek pri proizvodnji čolnov. Leta 1971 je znašal 31 milijonov N din in od tega 14 milijonov deviznih dinarjev. V letu 1972 je narasel že na 39 milijonov, od tega 18 milijonov deviznih dinarjev.

Bruto dohodek pri izdelavi gimnastičnih kompletov je znašal leta 1971 32 milijonov N din, od tega 3 milijone deviznih dinarjev; lani pa je znašal že 35 milijonov N din in od tega 4 milijone deviznih dinarjev, medtem ko smo s proizvodnjo stranskih proizvodov realizirali v letu 1971 4 milijone N din, v letu 1972 pa že 5 milijonov bruto produkta.

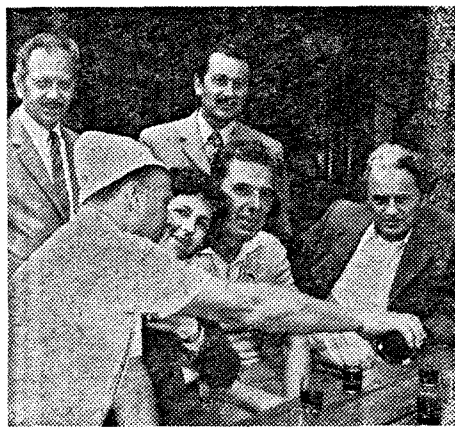
Iz teh podatkov torej sledi, da je imela tovarna Elan v letu 1971 skupno 177 milijonov N din, od tega 84 milijonov deviznih dinarjev bruto produkta; v letu 1972 pa je bruto produkt narasel že na 230 milijonov N din, od tega 100 milijonov deviznih dinarjev.

ELAN
TOVARNA
ŠPORTNEGA
ORODJA
BEGUNJE

zirali smo tehnološke postopke, uvedli v proizvodnjo tekoče trake, izboljšali izkoristek materiala, sinhronizirali energetske vire, razvili možnosti sistemskega razvoja; vvedli lastni marketing in moderno tehnično obdelavo podatkov.

smo leta 1971 na domači in tuji trg plasirali 324.200 parov smuči, smo lani že dosegli prodajo 382.000 parov smuči. Iz leta v leto pa tudi nenehno raste prodaja vseh vrst čolnov. Predlani smo prodali 2.112 čolnov, v letu 1972 pa je prodaja

Vezisti NOB bodo zborovali

Stari prijatelji vezistí.

Srečala sva se tovarišem Jožetom Setino, tajnikom sekcije vezistov, in se zapletla v pogovor.

KAKO BO LETOS S SREČANJEM VEZISTOV?

Priljubljenost se že s polnimi zamahi. V soboto, 23. junija, se zberemo v Kamniški Bistrici. Goste pričakujemo ob deseti uri, program s kulturno umetniškim sporedom pa se prične ob enajstih. Pripravili ga bodo gojenci Izobraževalnega centra ptt v zahvalo za naš prispevek k njihovi vzgoji. Neka-

teri naši člani namreč sodelujejo v učnem programu s posebnimi predavanji, ki zadevajo delo kurirjev in vezistov v vojni in miru. Sodelovala pa bo tudi godba PD Poštar.

Priprava takega srečanja gotovo ni preprosta. Vam kdo pomaga?

Imaš prav. Raztreseni smo povsod po Sloveniji in še prek njenih meja, da za marsikoga še danes ne vemo, kje živi. Vsako leto se na novo pojavi kak star obraz, ki smo ga poslednjič videli še v vojnih časih. No, da ti odgovorim na vprašanje. Pomaga nam pokrovitelj, to je letos Podjetje za ptt promet Ljubljana. Pomoč ni le simbolična, saj smo je deležni v vseh mogočih oblikah: materialni, finančni in v organizaciji srečanja. Poskrbeli bomo za taborni ogenj, partizanski golaž, za godbo in še za marsikaj drugega. Ja, seveda, marsikaj bodo postorili člani sekcije in odbor.

Kaj pa zbor, bo v delovnem programu kaj zanimivega?

Namenili smo se, da naj bo to delovni zbor. Sestali se bomo ob 14. uri ter med drugim obravnavali in — upam tudi sprejeli — nov pravilnik o delu sekcije.

Na sporedu je med drugim razprava o tesnejši povezavi borcev na terenu, njihovem vključevanju v SLO, še zlasti prek sodelovanja v radioamaterskih društvih.

Saj res, kako se bodo zbora udeležili radioamaterji?

Kakor vselej, sodeluje tudi letos Zveza radioamaterjev Slovenije. Obetajo nam zanimivost, slepo odkrivanje radijske postaje. To je nekak lov na lisico, iskanje skritega oddajnika, vendar, za razliko od znane izvedbe, z zavezanimi očmi. Stvar bo prav gotovo zanimiva, da ne govorim o pomembnosti te večine, ki lahko koristi slehernemu vezistu, kadar gre zares.

Minulo leto se nas je precej zbralo že na predvečer zbora; mar te možnosti letos ne bo?

Možnost je, da tisti, ki jih mika prebiti nekaj ur več v družbi prijateljev in znancev iz vojnih dni, pridejo v Kamniško Bistrico že v petek, 22. junija zvečer. Seveda pa si mora v ta namen vsak sam zagotoviti prenočišče. To lahko stori neposredno pri upravi doma, s tem da se pisмено prijavi na naslov: Dom v Kamniški Bistrici, Kamniška Bistrica 9, 61240 Kamnik. Zal je število ležišč omejeno, no, pa saj ob taki priložnosti stvar ni tako huda. Navsezadnje smo stari vojaki.

In kako bo z udeležbo? Kaj pričakujete?

Upamo na najboljšo. Čim več nas bo, toliko bolje! Veselimo se srečanja z vsakomer, zato pa vezisti, le pogumno in brez oklevanja v Kamniško Bistrico!

ING. PAVLE ŠEGULA

Medicinci, padli v NOB

Janez Dernovšek

Rodil se je 11. decembra 1921 v Mariboru. Na medicinsko fakulteto v Ljubljani se je vpisal leta 1942. Bil je član SKOJ. Pred kapitulacijo Italije leta 1943 je odšel iz Ljubljane v Avstrijo, od tam pa mu je uspelo priti k partizanom v 9. korpus. Bil je pomočnik sanitetnega referenta 31. divizije. Padel je 1. aprila 1945 pri Vojskem na Prmorskem.

PROMETNO
HOTELSKO
TURISTIČNO
PODJETJE
VIATOR
LJUBLJANA

VIATOR

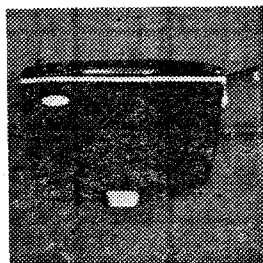
TURISTIČNA DEJAVNOST: v turistični agenciji VIATOR in poslovalnicah v Ljubljani, v Kranjski gori, na Jesenicah, na Bledu, na Vrhniki, v Kamniku, v Ravnah, v Slovenj Gradcu, v Ljutomeru in v Zagrebu.

70 let

GOZDNO
GOSPODARSTVO
LJUBLJANA

Gozdno gospodarstvo Ljubljana s sedežem v Ljubljani, Tržaška c. 2 prek svojih obratov proizvaja in prodaja vse vrste gozdnih asortimentov, opravlja gozdno gojitvena dela, gradi ceste, ter obnavlja gozdne plantaže in intenzivne nasade.

Plastični sanitarni kotlički FONTANA za WC (se ne rosijo — brezšumni) v beli in črni ter še tih pastelnih barvah (roza, zelena, modra) z nerjavečo plastično vložno armaturo izdeluje.

METALPLAST-RUSE

FRANCE SLOKAN:

STARA PRAVDA

Izpričano je, da je Herbersteinovo vojaštvo ob koncu julija med drugim, tedaj že na Dolenjskem, na gospostvu Klevevž požgalo »deset najboljših vasí«. Sprva je kazalo, da plemiška vojska ne bo mogla prodreti s štajerske strani čez Savo na Kranjsko. Dokler Herbersteinova soldateska ni pridivila na Kranjsko, je v tej deželi še zmeraj vlada lo »vojno stanje; deželni stanoví so bili brez moči proti upornikom, pogajanja med uporniki in cesarjevimi odposlanci pa so tudi ostala jalova.

Pred Herbersteinovo vojsko se je širil velik preplah med podložniškim prebivalstvom. Kaj kmalu se je razvedelo, kako strahovito divja vojaštvo. Napadalo pa je navadno tako hitro, da bi se uporniki ne mogli uspešno upreti, ker pač njihova vojska ni bila tako gibljiva, da se ni moglo dovolj hitro zbrati dovolj oddelkov v obrambo. Verjetno pa uporniki na Kranjskem v obdobju po svojem obračunu z zemljiško gospodo na številnih ali skoraj vseh gospostvih niso več čutili potrebe, da bi bili organizirani pod orožjem ali da bi se pripravili na obrambo. Dolgo je kazalo, da kranjski deželni stanoví ne morejo postaviti v bran proti kmetom vojske, ki bi bila sposobna napadati. Plemiška vojska je bila razkropljena na šibke oddelke brambovcov po gradovih; ko pa so kmetje gradove zazveli, se je večina plemičev razbežala, ne da bi se štrnila v organizirane vojaške enote.

Nastop Herbersteinove vojske je bil zato za upornike bolj ali manj nepričakovan in zmage nad uporniki, ki so se naglo vrstile med hitrimi pohodi, so lahko zasejale strah in obup med ljudi. Nesrečno ljudstvo je sklonilo podložniške glave in se ni znalo braniti. Kazalo je, da se je kmečka zveza kar čez noč razblinila.

Herbersteinovim oddelkom so se pred koncem kmečkega upora pridružili oddelki vojske še drugih dežel, tako da je združena plemiška vojska toliko hujše strahovala podložnike in se ni menila kdo ve kaj za navodila svojih gospodarjev, cesarja in zemljiške gospode. Zemljiška gospoda pa se je bila seveda presrečna, ker jo je Herberstein »osvobodil«, kakor so tedaj imenovali zadušitev kmečkega upora. Plemstvo se je spet začutilo v sedlu, gradovi so bili »osvojenjeni«, čeprav požgani in — kar je bilo poglavitno — upornikov se ni bilo več treba bati.

16

Herberstein je tako postal »junak«, ki uživa slavo ne le po Valvasorju, medtem ko se ni ohranilo nobeno ime izmed vrst voditeljev uporniškega gibanja. Menda ni nikjer v naši domovini nobenega spomenika niti v obliki uličnega napisu, ki bi opozarjal na tako znamenito leto slovenske zgodovine, kakršno je bilo 1515. Koliko žrtev je terjal upor, ne bo mogoče nikdar dognati. Številne ujetnike so kratkoma brez vsake sodbe, pobili, pobesili, razmrcvarili, kakor je to počel pri nas okupator med narodno-osvobodilno vojno. Precej jih je pomrlo v temnih, podzemeljskih grajskih ječah, kjer so bili navadno priklenjeni na verige kot zverí. Zgodovinarji pa tudi omenjajo, da je nekaj upornikov pobegnilo na Beneško. Usoda teh naših prednikov ni bila nikdar zgodovinsko raziskana.

Dobro pa je znano, kaj vse so ukrepali oblastniki po zatrtju upora. Vse kaže, da so posvetili zlasti veliko skrb, kako bi naj podložnike kar najučinkoviteje kaznovali. Pri tem je imel cesar tudi svoje posebne račune; vse je bilo treba izkoristiti v politiki proti konkurenčnemu plemstvu.

Med drugimi listinami je zlasti zanimivo strogo zaupno cesarjevo pismo freisinskemu škofu, predsedniku cesarjevih komisarjev, ki so se pogajali s kmeti med uporom na Kranjskem. To pismo je bilo napisano 7. avgusta 1515, zato je tudi dokaz, da je bil upor tedaj že na splošno zatrt. Značilno je zlasti, da je cesar zavračal sum, češ da je bil v zvezi z uporniki. Vsiljuje se vprašanje, kdo je zasejal ta sum. Ali je plemstvo, nejevoljno, ker je cesar med uporom hotel posredovati s svojimi komisarji, kakor da je nevtralen, ne pa da bi bil že vnaprej na strani fevdalcev, črnilo cesarja in ga že zaradi tega njegovega ukrepa obdolžilo zavezništva z uporniki? Ali pa je bila »propaganda« upornikov tako močna, da je tudi samo plemstvo verjelo, kar so razglašali ali verovali kmetje, češ, cesar je naš »očec«.

cesar je dosledno pravičen in odločno nasprotuje samovolji zemljiške gospode, ki krši sveto staro pravdo?

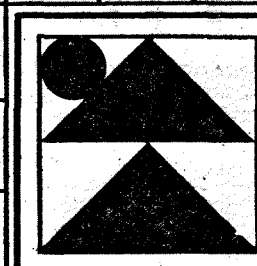
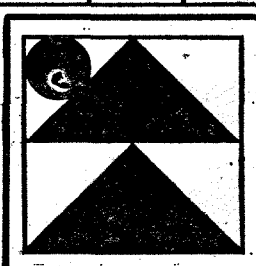
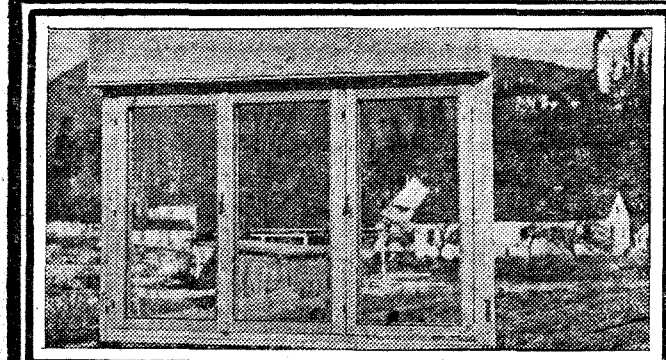
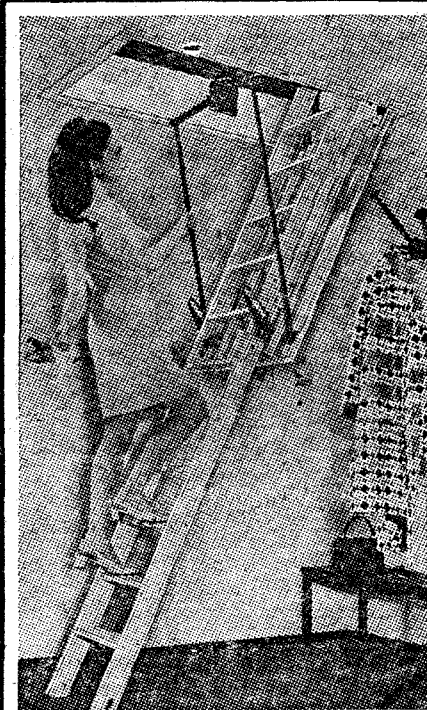
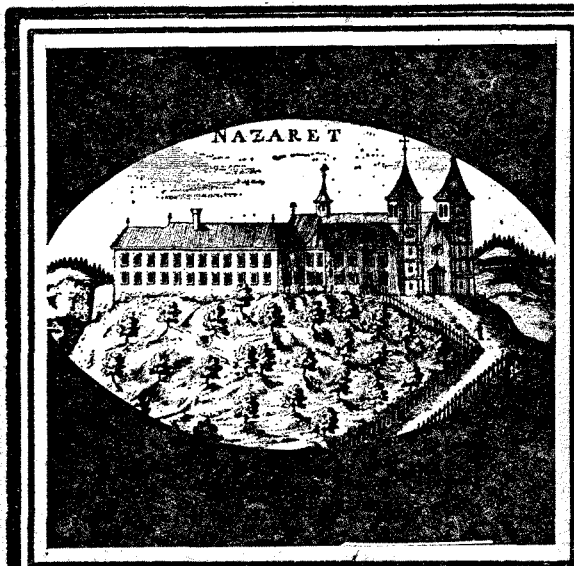
Kakorkoli že — sum je bil tako pomemben, da se je cesarju zdelo potrebno tako rekoč zagovarjati se pred plemstvom. V pismu je dokazoval, da med uporom ni mogel ukreniti nič (namreč v korist plemstva), ker je bil v Nemčiji, zunaj avstrijskih dežel. Prepričan pa je tudi bil, da se bo vse mirno poravnalo, ker so mu sami kmečki poslanci pred samim uporom, napadi na gradove, obljubili, da bodo kmetje mirovali, ker je sklenil v uporniške dežele poslati svoje komisarje. Povrh vsega pa se je cesar potem sešel z ogrskim in poljskim kraljem zaradi dogovora, kako bo neposredno nastopil, z bojem proti upornikom.

No, ko je pa zdaj (ko je cesar pisal to pismo), že izvojevan mir, tako da bodo tako njegova vojska kot deželne (stanovske) vojske zlahka zatirale krajevne nemire, kolikor jih je še, lahko cesar spet zapusti Avstrijo. Njegov namestnik in pooblaščenec v njegovi odsotnosti je bil kardinal Lang, škof krške škofije (na Koroškem).

Namen pisma pa je bil predvsem, kaj in kako bi morali ravnati z uporniki, kako bi jih naj kaznovali, da bi podložnike primerno zastrašili in si jih podredili kot pohlevne sužnje. Cesar je imel veliko zemljiško posest, škodovalo bi mu, če bi se število podložnikov, delovnih moči, še bolj razredčilo, kot pa se je že med samim uporom. Pokazati pa se je moral, seveda, tudi tokrat kot »skrajno milostljiv in pravičen vladar«. Zato je pisal, da bo upornikom na splošno prizanesel s smrtno kaznijo, vsekakor pa je za »nekoliko občutnejše kazni«. Kakšne so bile občutnejše kazni v srednjeveškem slogu, si morda ne moremo dobro zamisliti. Verjetno pa so bile za marsikaterega kmeta celo hujše od same smrtno kazni, zlasti še v obdobju neposredno po uporih, ko je že plemiška vojska zasejala strašno gorje med ljudstvom. Tako je cesar naročil, naj zemljiško gospostvo izterja od vsake kmetije, ki jo je obdeloval upornik, po tri renške goldinarje in od vsakega kmetiji dodanega zemljišča po en goldinar. Vsi drugi uporniki, ki niso bili kmetje, to se pravi, da niso bili v zemljiškem podložniškem razmerju z gospostvom — namreč rokodelci, rudarji, hlapci in dninarji — pa naj plačajo kazen glede na svojo krivdo — poprečno po poldrugi goldinar.

Nadaljevanje sledi

Nagradna križanka GLIN št. 66

Nagradni kupon 66

Priimek in ime

poklic

Točen naslov in pošta

Razpis nagradne križanke

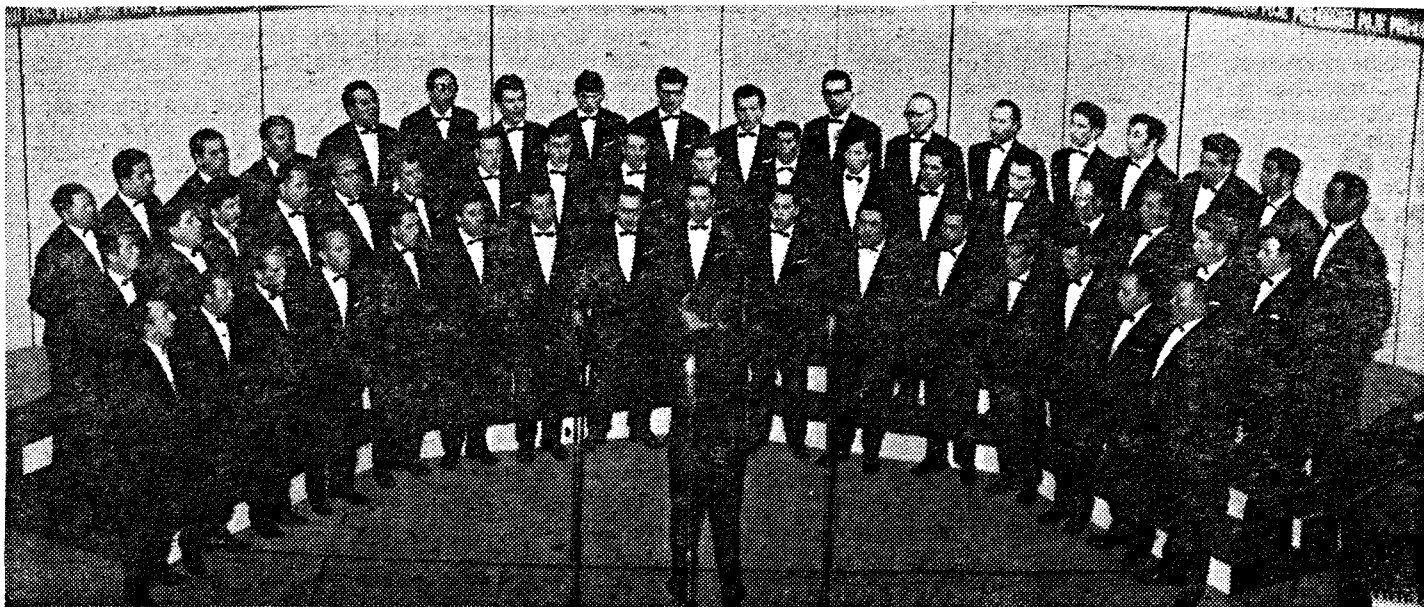
Križanko, ki nam jo je dostavilo Gozdarstvo in lesna industrija ali skrajšano »GLIN« iz Nazarij rešite do 25. junija 1973. Rešitev te križanke bomo priobčili v 26. številki, ki izide 28. junija 1973.

Kot običajno napišite na pisemsko ovojnico »kri-
žanka 66«.

Pripravili smo tri knjižne nagrade. Sami ste že opazili, da smo izbor knjižnih nagrad menjali.

To pot bomo podelili tri in sicer »Veliki petek«, »Jezdec brez konja« in »Rdeči signali«.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

MOŠKI PEVSKI ZBOR »SREČKO KOSOVEL« IZ AJDOVŠČINE

Naši temelji so v revoluciji

»Zvočno strnjena — homogena pevska skupina, ki se lahko loti zahtevnega programa in mu je kos dati tudi umetniško prepričljiv izraz in zbuditi v poslušalcu najhrajši vztrajnost njegovega doživljajskega sveta ter mu dati zadoščenje v visoki meri...«

Pogosto brezhibna v intonaciji, ritmu, interpretaciji, v pogledu fraziranja in zlasti glasov. Moški pevski zbor SREČKO KOSOVEL ima posebno svežino v zvoku, ki izhaja iz primorskega občutja. Morda je v tem smislu nekoliko mehkejši in prožnejši od vrste drugih slovenskih pevskih zborov...«

Sonce se zajeda v razpoke ene neistrajnejših stavb v Ajdovščini. Lesene stopnice neuglašeno zacvilijo in vrata zajecajo, kot bi se hotela pognati s tečajev. Črni klavir razkazuje belo zobovje. Na stenah ni tapet; fotografije so in priznanja. Gregorčičeva nagrada Kosovelova, Gallusova plaketa, Petomajska nagrada, Srebrni grb mesta Maribor, Plaketa mesta Ajdovščine, diplome za tretje, drugo in prvo mesto...

Tudi velika omara je zajela ob dotiku rok. Iz nje je govorila brezbriznost do uspehov primorskega pevskega zbora, nerazumljiva nepozornost do številnih priznanj, ki so tudi del zgodovine naroda, ki je prepeval, kadar mu je bilo najhuje. Zbor je prerasel možnosti, v katerih dela in ohranja tradicije nekdanjih »kosovelovcev«. Može in fantje niso nikoli pozabili na svoje poslanstvo. V neomajni ljubezni do pesmi, Primorske in svobodne domovine so preraščali tradicije narodnoosvobodilnega boja.

Med temi debelimi zidovi je košček

arhivsko neurejene zgodovine primorskega ljudstva. Tu je prisoten čas nacionalnega trpljenja in krivic fašizma, ki je celo slovensko besedo prepovedal. In pesem je bila tista, ki je po primorskih vaseh in mestih budila narodno zavest. Lakota, mrava, dolgi pohodi in neizprosni boji — pesem je hitreje po žilah pognala kri.

Po letu 1945 je bilo menda na Primorskem 280 pevskih zborov in ajdovski je bil eden redkih, ki mu je uspelo doživeti 25-letni jubilej ob takem ugledu, kot ga uživa v Sloveniji. Primorska dežela, zlasti Goriška, je bila že pred prvo svetovno vojno kulturno zelo razgibana. Prava ljudska kultura, ki se je najvidneje razcvetela v številnih pevskih zborih, se je v času fašistične strahovlade sicer morala umakniti iz javnega življenja, zato pa je bila toliko bolj živa med ljudstvom. Da se je narodna zavest primorskega ljudstva ohranila in utrdila tudi v času najhujšega pritiska, je to nedvomno tudi zasluga številnih pospeševalcev pevstva, pevovodij in skladateljev.

Iz biltena ob 25-letnici moškega pevskega zbora »SREČKO KOSOVEL« je mogoče razbrati, da je zbor uradno nastal 6. februarja leta 1946. Eden od članov pevskega zbora se takole spominja tistih dni:

»Delavci lesnega podjetja Ajdovščina, ki je bilo leta 1946 še pod jugoslovansko vojaško upravo, so takrat prejeli plačo vsakih štirinajst dni. Tako materialno podloženi so stopili po stari navadi na kozarček vipavca. Moževanje seveda ni minilo brez petja, k čemur je najbolj vzpodbujal upravnika lesne industrije kapetan Franc Lozej-Marko. Med delavci v podjetju so bili tudi člani slavnega zbora NOV »Srečko Kosovel«, ki je med vojno in po njej ponel slovensko pesem po širnem svetu... Zelja po ubranem petju je bila tako močna, da so do tedaj priložnostni pevci ustanovili zbor. Pevci iz Šturij, zborček iz Ajdovščine in člani kolektiva podjetja »Lipa« iz okolice so se združili v sindikalni pevski zbor LIPA, ki ga je vodil zaslužni pevovodja DORE KRTELJ...«

Primorskemu človeku je pomenila osvoboditev veliko ne samo v materialnem, pač pa tudi v duhovnem smislu. Temu zanosu in navdušenju ljudstva se je moral brez dvoma prilagoditi tudi program moškega pevskega zbora iz Ajdovščine. Ni bilo proslave, delovne zmage na Primorskem, da bi ji pevci iz Ajdovščine ne dodali glasbenega pečata. Omeniti velja, da je bila v tem mestu takrat tudi radijska postaja, v kateri so pevci živahno prepevali. Prvi nastop je imel novoustanovljeni zbor na Erzelju poleti 1946. Takrat je v vasi prvič zasvetila električna luč. Prav v tem kraju je med narodnoosvobodilnim bojem delovala partizanska tehnika, kjer so pod vodstvom Maksa Pirnika razmnoževali notne liste za partizanske pesmi.

Leta 1962 je zbor prevzel KLAVDIJ KOLOINI, domačin iz Ajdovščine, ki ga še vedno vodi. Prav z njim sva tega dne brskala po neurejeni omari, obračala pisane spomine in razmišljala o marsičem. Leta 1965 je dobil zbor na nekakšno pobudo Rada Simonitija, ki je bil prvi dirigent partizanskega pevskega zbora »Srečko Kosovel«, in Milka Stolfe, novo ime. Izpolnila se je želja mnogih: ajdovski pevski zbor je nadaljeval tradicijo partizanskega pevskega zbora »Srečko Kosovel«, ki je bil po vojni razpuščen. Pred tem pa je dosegel izredne uspehe. Pel je celo na mirovnih pogajanjih, kamor je bil poslan z določnimi političnimi cilji: ustvariti vzdušje, naklonjeno Jugoslaviji.

Na novo preimenovani ajdovski pevski zbor je doživel krst na veliki proslavi prekomorskih brigad v Ilirski Bistrici 4. julija 1965.

»Leta 1965 smo si zastavili cilj: kvaliteta, toda ne na račun ohranjanja in krepitve tradicij NOB. Z drugimi besedami bi to pomenilo, da smo vnesli v naš program petja rahlo sodobnejši repertoar. Se vedno pa so ostali temelji našemu petju narodna zavest med obema vojnama na Primorskem, problemi in občutja med vojno in povojna prizadevanja pri graditvi nove domovine. Petnajst ali dvajset partizanskih pesmi imamo ves čas v našem programu.«

V zadnjih desetih letih smo se tudi posvetili načrtnemu vključevanju mladih pevcev v naš zbor. Večina med pevci še vedno predstavljajo delavci kot je bilo to ob ustanovitvi. V zadnjem času ugotavljamo, da je naš zbor v poprečju eden najmlajših na Primorskem, čeprav prepevajo v njem osemnajstletni fantje in šestdeset let stari možje. Zbor ima danes šestdeset članov, medtem ko jih je imel pred desetimi leti polovico manj.

Naših uspehov nismo nikoli obešali na velik zvon. Primorski fantje prepevajo, kot prepevajo že desetletja in več. V pesmi je zlito mučno hrepenenje, v pesmi je vtakano trpljenje in nasilje, tu je naše kamenje, naši vinogradi in polja pa tudi burja, ki ni nikoli mogla pomesti naše slovenske zvesti.

Sodobnost v petju? Partizanske pesmi ni treba posodobljati, ker je dandanes že dobila značaj narodne pesmi. Starejši ne prepevajo teh pesmi z nič večjim veseljem kakor mladi. To niso fraze, to ni lepotečenje iz strahu pred neko izkrivljeno resnico. Partizanska pesem ni postala samo del slovenske kulturne glasbene zakladnice; ostala je ustno izročilo naše revolucije in hotenja svobode željnih ljudi.

Res pa je, da v strokovnem pogledu ostaja praznina med odmevi nekdanjih ČITALNIC in današnje glasbene sodobnosti. To velja toliko bolj za pevske zборе, ki so s petjem pomagali naši revoluciji tudi po vojni. Nenadoma so spoznali, da odloča v kulturnem svetu samo še kvaliteta. Moškemu pevkemu zboru »Srečko Kosovel« je glede na številne ugodne glasbene kritike uspelo premostiti tudi to težavo. Toda težave ostajajo kljub temu. Člani pevskega zbora — delavci so zaposleni v tovarni, kjer delajo v izmenah. Težko je najti ustrezno rešitev, da bi potekale vaje nemoteno. Prava sreča je, da prebivalci Ajdovščine čutijo, da je to njihov zbor, ki ima kljub nekaterim težavam pogoje za normalno delovanje.

Po mnenju Klavdija Koloinija je zbor prav v tem času v rahli organizacijski krizi. Naravno je, da pride po bleščečih zmagah do rahlih zastojev v osebni zagnanosti. Toda kriza traja mesec ali dva, kar pa ne more in ne sme vplivati na nadaljnje delo zbora, čeprav sloni delo na idealizmu tistih, ki ljubijo zborovsko petje. Morda bi morali krog sodelavcev razširiti z nekaterimi vplivnejšimi predstavniki naše družbe, predvsem iz Ajdovščine!

Kakorkoli že, zbor bo nadaljeval pot, ki si jo je začrtal ob svoji ustanovitvi. V naslednjem letu bi se želel predstaviti občinstvu s koncerti pesmi revolucionarne in socialne tematike. Na vsak način pa si bo prizadeval ohraniti mesto v glasbeni sredini, kakršno je imel med moškimi pevskimi zbori doslej. Samoumevno pa bi bilo, da v teh več kot pozitivnih prizadevanjih ne bi ostal družbeno osamljen.

SILVO TERŠEK

VLAK ZA SEVER, VLAK ZA JUG

Železniške postaje so že v miru posebni kraj, kjer se življenje iz domačih okvirov preliva v svet. Kaj šele v vojni! V TV igri Zorana Jovanovića je prikazana železniška postaja, kjer se v vojni zmešljavi znajde vojaška begunca, ki ju igra Rudi Alvardij in Branko Ličen. Čakata na vlak, vendar vlaka ni. Tedaj pa srečata žensko (Vesna Mašić). Vojna, negotovost, začne se ljubezen — v takem obdobju ni treba toliko časa. Seveda pa je taka ljubezen lahko le bežna. Pa vendar je dragocenost, saj je edina tolažba v mori in strahu pred negotovo prihodnostjo.

Igra bo na sporedu v ponedeljek, 18. junija. Tema gotovo nudi dobre možnosti in videli bomo, kako sta poleg drugih tudi režiser Ivan Flogi in snemalec Ranko Stanišić rešila svojo nalogo.

PREHRANA V IZJEMNIH RAZMERAH

V torek 19. 6. bo TV oddaja pod gornjim naslovom. Pomen oddaje je v tem, da prikaže kaj so znanstveniki Vojno-medicinske akademije v Beogradu sami vse preizkusili. Nekaj tednov so se preživljali samo s tem, kar so našli v naravi. Presemetljivo dosti je divjega rastlinja, ki je užito, pa smo ga za našo prehrano skoraj popolnoma pozabili. Zanimalo vas bo, da sladokusci še danes bolj cenijo divje beluše od gojenih, celo otroci imajo gozdne jagode rajši kot vrtnice. Naš savinjski hmelj je prava paša za oči na polju in dragocenost na tržišču, vendar — če bi pivo delali iz divjega hmelja, bi ga morda popili več! Seveda nikomur ne želimo, da bi za-

ne zamudite

šel v gozdu ali da bi ga kakršnakoli katastrofa pregnala na travnik! Vendar je dobro znati, kako se v takih primerih preživljamo tudi brez trgovin ali njiv. Pa tudi brez teh izrednih primerov utegne biti oddaja zanimiva za tabornike in sploh ljubitelje narave, kjer bodo lahko nabirali divje sadeže. Dober tek!

Na oddajniku Krvavec — UHF lahko v petek, 15. VI., prisostvujete »Marksistični tribuni«.

DR. STANE MIKUŽ

V radijski oddaji »Naši znanstveniki pred mikrofonom« bo popoldne oddaja o prof. dr. Stanetu Mikuzu. Mikuz, ki je zdaj redni profesor umetnostne zgodovine na ljubljanski univerzi, je vse od leta 1941 aktivno sodeloval v narodnoosvobodilnem gibanju, 1944. leta pa so ga aretirali in deportirali v Dachau. — Prvi program.

USTANOVITEV PRVE BRIGADE

V nedeljo bo v okviru oddaje »Se pomnite, tovariši...«, ki daje dragocene prispevke k poznavanju NOV, na prvem programu ob 10.05 oddaja Staneta Petelina-Vojka »Ustanovitev prve brigade na Primorskem — Gradnikove«, na katero vas posebej opozarjamo!

beleške

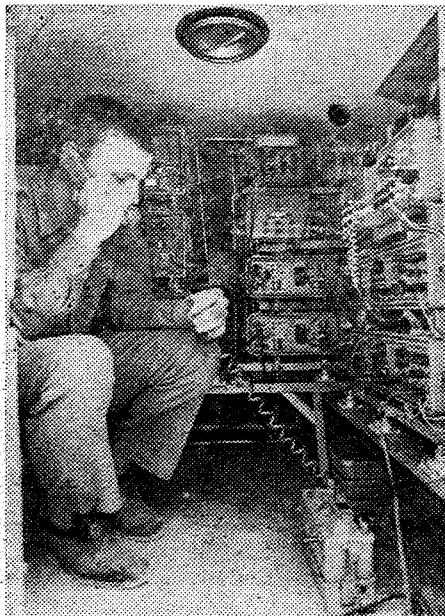
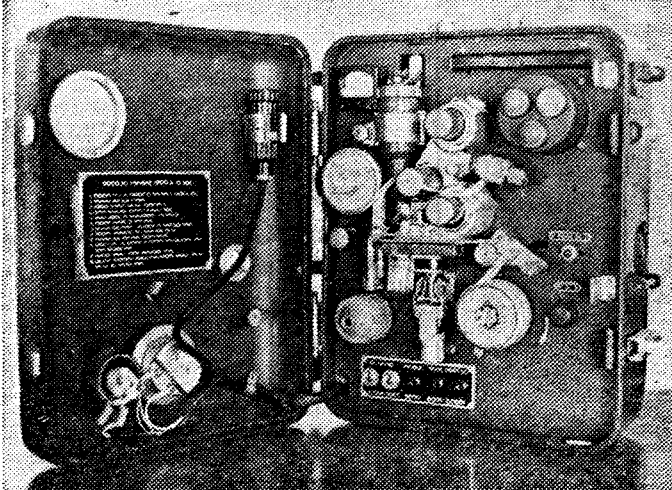

LOJZE PENIČ

PARTIZANSKO POHORJE

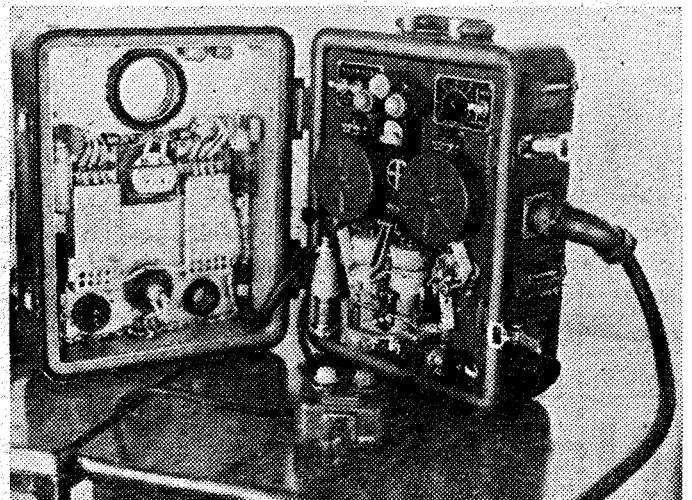
Posnetek naslovne strani knjižice, ki jo je ob zboru slovenskih pionirjev na Osankarici in trideseti obletnici junaške borbe preminulih borcev Pohorskega bataljona izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Avtor knjižice z naslovom »Partizansko Pohorje« je prof. Lojze Penič, likovna oprema je delo akademskega kiparja Slavka Kranjca, grafike pa pionirjev pionirskega odreda »Pohorski odred« iz Slovenske Bistrice.

AVTOMATSKI RADIOLOŠKO KEMIJSKI DETEKTOR ARHD-M1: Namenjen je za nenehno kontrolo zraka, da odkrije navzočnost organofosfornih spojin ter radioaktivno sevanje. Sestavljen je iz podobnih delov kot AHD avtomatski kemijski detektor in enako kot ta deluje na principu kolimetrije. Delovanje detektorja, ko odkriva radioaktivno sevanje, ni povezano z delovanjem pri odkrivanju organofosfornih spojin. Njegova Geiger-Müllerjeva cev je občutljiva na 0,1 rentgen na uro. Pravilno deluje pri temperaturah od minus 30 stopinj C do plus 40 stopinj C. Pretok zraka ima 1,5 litra v minuti. Celoten komplet tehta 38 kg.

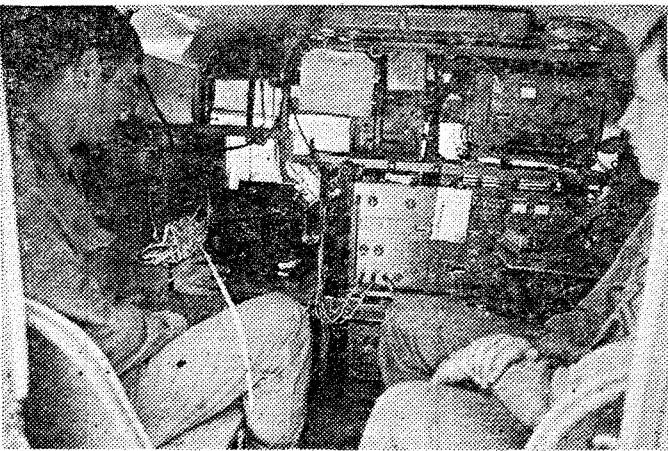
RADIJSKA RELEJNA NAPRAVA HVT: Ima frekvenčni obseg med 1700 in 2300 MHz, njen oddajnik ima moč 20 W. Med dvema postajama je lahko največ 50 km razdalje. Uporablja ga je moč z največ tremi vmesnimi postajami.

AHD AVTOMATSKI KEMIJSKI DETEKTOR: Uporabljajo ga RKB enote za nenehno kontrolo zraka, da bi ugotovili navzočnost organofosfornih spojin. Sestavlja ga detektor, zabojček z akumulatorji KH-22, pult z zunanjo signalizacijo, komplet indikatorskih sredstev, komplet orodja in rezervnih delov, spojni kabel za akumulator, zabojček, kjer hranijo komplet, ter predpisi za ravnanje z AHD. Avtomatski kemijski detektor deluje na principu fotokolimetrije. Če so v zraku organofosforne spojine, indikatorska raztopina na traku postane rdeča, fotocelica pa to javi s signalom. Detektor deluje pravilno pri temperaturah med minus 40 stopinjami C in plus 40 stopinjami C.

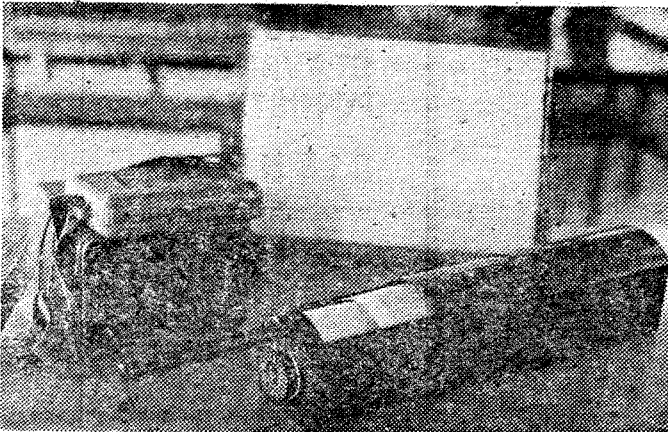

OPREMA NAŠE ARMADA

RADIO-TELEPRINTERSKA NAPRAVA RIU-100/V: Uporabljajo jo za vzdrževanje zvez v poljskih razmerah. Deluje na mestu ali med vožnjo vozila, v katerem je vgrajena, namenjena je predvsem za radio-teleprinterski promet. Ima frekvenčni obseg 2 do 12 MHz. Oddajnik ima moč okoli 100 W.

OSEBNI DOZIMETER DL-M3: Namenjen je za množično uporabo in ga dobi vsak pripadnik oboroženih sil. Uporabljamo ga za merjenje doz, ki jih ljudje dobe, ko so izpostavljeni sevanju gama žarkov — primarnemu in naknadnemu, ne da pa se z njim meriti doz alfa in beta žarkov. Osební dozimeter DL-M3 je sestavljen iz telesa in dozimetra, dozimetrijske ampule in prožnega držala. Dozimeter je velik 13 x 136 mm. Meri doze od 0-720 rentgenov, pravilno deluje pri temperaturah od minus 30 stopinj C do plus 50 stopinj C. Težak je okoli 30 gramov. Da preberemo dozo gama žarkov, ki jih je sprejel osebni dozimeter DL-M3, uporabljamo čitalnik osebnega dozimetra CDL-M3. Merjenje doz je zasnovano na spremembi barve kemičnega polnjenja. Pod vplivom gama žarkov se v kemičnem polnjenju sproščajo radikali, ki reagirajo z indikatorsko snovjo v polnjenju. Glede na jakost sevanja se sprememba barve giblje od rumene prek oranžne do vijoličasto rdeče. Branje s čitalnikom opravimo tako, da barvo dozimetra primerjamo z barvo etalon-ske ampule čitalnika.

Z RAZSTAVE OROŽJA IN OPREME V LJUBLJANI

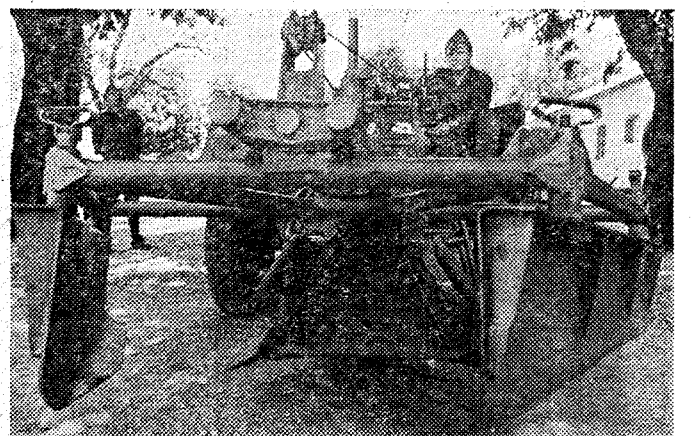
Tokrat zadnjič odstopamo vso to stran veliki razstavi orožja in opreme, ki je bila ob dnevu mladosti v ljubljanski vojašnici Ljube Šercerja in ki si jo je ogledalo več kot 20.000 mladincev in mladink ter rezervnih vojaških starešin. Tokrat so nam ostale še naprave, ki jih uporabljajo RKB enote, nekateri pripomočki za zvezo ter priprave za iskanje ter polaganje min.

Besedilo: MIROSLAV ULČAR
Fotografije: MARJAN GARBAJS

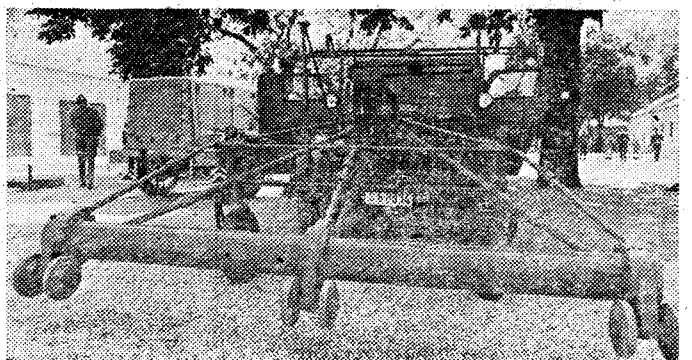

TRANZISTORSKI MINOISKALEC (MINSKI DETEKTOR) IMP: Uporabljajo ga minerci za odkrivanje, iskanje kovinskih protipehotnih in protitankovskih min ali min, ki imajo vsaj kake kovinske dele. Tehta 7,2 kg, deluje pri temperaturah od minus 30 stopinj C do plus 50 stopinj C. Deluje lahko 80 ur, kot vir toka uporablja dve valjasti bateriji po 1,5 V. Odkrije kovinske mine, ki so pol metra globoko v zemlji oziroma cel meter pod vodo, če pa ima mina kovinski samo vžigalnik, jo odkrije 15 cm globoko v zemlji.

MINOPOLAGALEC PMR-3B: Namenjen je za polaganje protitankovskih min TMM-1, TMD-1, TMD-2, TMA-3, TMA-4, TMA-5 ter tudi vseh drugih PT min, ki imajo ustrezne dimenzije, da lahko tem primerno zožijo ali razširijo stene drsine, po kateri mine drse v or, ki ga zorje plug minopolagalca. Za položenimi minami isti minopolagalec or tudi že zasipa; minerci morajo potem ročno odgrebsti prst nad vsako mino, da v mine vložijo vžigalnik, nato mine spet zasujejo in maskirajo. Minopolagalec je težak 1300 kg, v pohodnem položaju je dolg 4,72 m, širok je 1,96 m in visok 2,05 m. V or polaga mine tako, da so med seboj oddaljene 4 do 5,5 m. Z minopolagalcem ravna 5 vojakov, vleče ga kot prikolico težje motorno vozilo, doseže pa do 50 km na uro. V eni uri položi 400 min.

INDUKCIJSKI MINOISKALEC DIM: Namenjen je za odkrivanje oziroma iskanje kovinskih protitankovskih min, ki so zakopane v zemlji, skrite na poteh, v vodi ali na letaliških stezah — betonskih ali asfaltiranih in travnatih. Naprava pred vozilom »nežno« drsi nad tlemi, operater v kabini pa na posebni napravi opazuje magnetne impulze. Minoiskalec je težak 1775 kg, dolg 3,87 m, širok 2,2 m in visok 2,07 m. Avtomobil, na katerega je montiran, ima motor s 55 KM in porabi 14 litrov goriva na 100 km. Minoiskalec deluje pri temperaturah od minus 40 stopinj C do plus 50 stopinj C. Preiskuje 1,9 do 2,2 m širok pas zemljišča, z njim ravnata 2 vojaka. Odkrije mine, ki so 25 cm globoko pod snegom oziroma 70 cm pod vodo. Kot vir toka ima generator s 112 V. Med iskanjem min doseže na suhem hitrost 10 km na uro, na mokrih poteh ali ob poledici 5 km na uro in med vožnjo po do 70 cm globoki vodi 2 do 3 km na uro.

60. člen

Nadzorni odbor nadzira, spremlja in najmanj enkrat letno pregleda celotno materialno in finančno poslovanje organizacije, v kateri je izvoljen, predlaga ukrepe za izboljšanje dela in skrbi za čimbolj ustrezno ter racionalno uporabo finančnih sredstev v skladu z veljavnimi predpisi in programi dela organizacije.

O svojem delu in ugotovitvah poroča skupščini, ki obravnava poročilo nadzornega odbora in ocenjuje materialno in finančno poslovanje svojih organov in organizacije.

Med zasedanji skupščine poroča nadzorni odbor o svojem delu in ugotovitvah odboru združenja, oziroma odboru Zveze združenj borcev, ki je dolžan o tem razpravljati.

IX. DOLOČBE O KOMISIJI ZA STATUT

61. člen

ZZB NOV Slovenije ima komisijo za statut, katere število članov določi skupščina. Člane komisije izvoli skupščina in so ji odgovorni za svoje delo. Mandat komisije traja štiri leta. Člani komisije izvolijo izmed sebe predsednika komisije, po potrebi pa tudi tajnika, ki vodita delo komisije.

Občinske, medobčinske ali mestne ZZB lahko izvolijo komisijo za statut, ki deluje v okviru občinske, medobčinske ali mestne organizacije.

62. člen

Komisija za statut nadzoruje izvajanje uporabo in spoštovanje določil tega statuta. Tolmači statut in, če se pojavijo nejasnosti ali dvoumnosti, daje soglasje k statutarnim sklepom RO ZZB NOV, je iniciator za spremembe, dopolnitve ali zamenjavo statuta.

X. DOLOČBE O ZASTAVI, EMBLEMU PRAZNIKU IN PEČATU

63. člen

Zastava Zveze združenj borcev Jugoslavije je določena z zveznim statutom. Organizacije Zveze združenj borcev v Sloveniji pa imajo lahko tudi svoje prapore. Prapor ima na eni strani jugoslovansko zastavo z emblemom Zveze združenj borcev na belem polju in okrog njega napis »Smrt fašizmu — svobodo narodu«, na drugi strani pa slovensko zastavo z izpisanim geslom »za socialistično domovino« in imenom organizacije. Ime oziroma naziv organizacije je lahko napisano tudi na posebnem praporskem traku, kjer se po potrebi označijo tudi simboli pripadnosti posameznim grupam udeležencev NOV.

Združenja vojaških vojnih invalidov imajo svoj prapor. Ena stran prapora je rdeča z uvezeno značko ZVVI in napisom Združenje vojaških vojnih invalidov (kraj, oziroma ime združenja). Druga stran prapora je slovenska trobojnica.

Na praporski trak se lahko vpiše ime invalidske organizacije ali razna posvetila.

64. člen

Emblem Zveze združenj borcev je peterokraka rdeča zvezda na pozlačenem in okroglo izoblikovanem ozadju. V sredini sta lika partizana in partizanke z razvito zastavo.

Značka Zveze združenj borcev je peterokraka zvezda z žarkii. Na zvezdi je emajliran krog, v krogu pa lik tovariša Tita.

Značka VVI je v obliki štita. Na belem polju sta prekržana meča, v sredini peterokraka zvezda. Obdano je z lovorjevo vejico, spodaj pa je napis ZVVIJ.

65. člen

Zveza združenj borcev NOV Slovenije praznuje praznik borca 4. julij kot svoj praznik. Praznuje pa tudi dan OF — 27. april in dan vstaje slovenskega naroda — 22. julij. Občinske organizacije ZZB praznujejo tudi občinske praznike, združenja pa krajevne praznike. Organizacija ZZB Ljubljana pa praznuje tudi praznik osvoboditve Ljubljane 9. maja.

66. člen

Republiška in občinske organizacije Zveze združenj borcev, kakor tudi združenja borcev in združenja vojaških vojnih invalidov v Sloveniji, imajo svoje pečate. Obliko in besedilo pečata določa republiški odbor Zveze združenj borcev.

XI. POSEBNE IN KONČNE DOLOČBE

67. člen

S tem statutom so urejena temeljna načela organiziranja in delovanja organizacij Zveze združenj borcev v Sloveniji.

Na podlagi tega statuta sprejmejo občinske in mestna organizacija Zveze združenj borcev statutarne sklepe, s katerimi podrobneje uredijo organizacijo in področja delovanja zveze združenj borcev oziroma vojaških vojnih invalidov na svojem območju.

Način dela, potek zasedanja oziroma sej skupščin, odborov, komisij in drugih organov Zveze združenj borcev kakor tudi njihovo pristojnost ter medsebojne odnose urejajo poslovnik posameznih organov in organizacij.

68. člen

Evidenca in statistika članstva se vodi po navodilih republiškega odbora Zveze združenj borcev.

69. člen

Dejavnost članstva se praviloma organizira na prostovoljni podlagi, odbori združenj in Zveze združenj borcev pa lahko sklenejo, da posamezni člani opravljajo svoje funkcije kot profesionalni, stalno zaposleni ali honorarni sodelavci.

Za opravljanje strokovnih in administrativno-tehničnih poslov lahko organizacije Zveze združenj borcev zaposlijo potrebno število stalnih ali občasnih strokovnih sodelavcev in administrativno osebje.

Pravice in dolžnosti, kakor tudi način ustvarjanja in delitve dohodka zaposlenih delavcev, sodelavcev in funkcionarjev se uredijo s pravilnikom ali poslovnikom njihove organizacije oziroma odbora, v skladu z veljavnimi predpisi in v skladu z družbenimi dogovori, ki veljajo v podobnih delovnih skupnostih v drugih družbenopolitičnih organizacijah.

70. člen

V vojnih razmerah ZZB NOV Slovenije prilagodi svoje delovanje takratnim razmeram.

71. člen

Ta statut je bil sprejet na 4. redni skupščini Zveze združenj borcev NOV Slovenije dne 16. maja 1973 in stopi v veljavo takoj.

Za tolmačenje tega statuta je pooblaščen komisija za statut ZZB NOV Slovenije.

STATUT

ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NARODNOOSVOBODILNE VOJNE SLOVENIJE

I. ZNAČAJ IN NALOGE ORGANIZACIJE

1. člen

Zveza združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije (v nadaljevanju: Zveza združenj borcev) je v okviru Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije samostojna družbeno-politična organizacija udeležencev narodnoosvobodilne vojne, ki stalno prebivajo na območju socialistične republike Slovenije in je nastala z združitvijo Zveze borcev in Zveze vojaških vojnih invalidov leta 1962.

2. člen

Zveza združenj borcev se bori za ohranitev pridobitev narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije jugoslovanskih narodov, za razvijanje samoupravljanja in socialističnih družbenih odnosov na vseh področjih družbenega življenja, za krepitev nacionalne enakopravnosti, bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, za humane odnose in solidarnost delovnih ljudi, za obrambo svobode, nedotakljivosti in suverenosti Socialistične federativne republike Jugoslavije, opravlja pa tudi druge naloge, predvidene v tem statutu in statutu Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije. Opirajoč se na delo svojega članstva in v stalnem sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki, izhajajoč iz programa Zveze komunistov, se Zveza združenj borcev uveljavlja kot revolucionarna in napredna sila naše samoupravne socialistične družbe. Člani in organizacije Zveze združenj borcev so pobudniki akcij, ki pospešujejo svoboden in demokratičen razvoj slovenskega in jugoslovanskih narodov in narodnosti.

3. člen

Zveza združenj borcev si skupno z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki prizadeva izpolnjevati obveznosti, naloge in ukrepe, pomembne za nadaljnjo krepitev obrambne moči, samostojnosti in neodvisnosti Jugoslavije. Ko se Zveza združenj borcev zavzema za uveljavljanje in izvajanje načel splošnega ljudskega odpora v primeru vojne nevarnosti, neposredno sodeluje s poveljstvom, organi in enotami JLA, vseljudskega odpora, z Zvezo rezervnih voja-

ških starešin in drugimi družbenopolitičnimi organi in organizacijami, ki se ukvarjajo z obrambo in družbeno samozaščito.

Člani Zveze združenj borcev se stalno usposabljaajo za izpolnitev obveznosti in nalog splošne ljudske obrambe, prav tako pa aktivno sodelujejo tudi pri vzgoji in pripravljanju prebivalstva za obrambo domovine.

4. člen

Zveza združenj borcev se zavzema za vestno proučevanje in pravično urejanje socialnih, stanovanjskih, gmotnih, zdravstvenih in drugih zadev ter problemov svojih članov. Zaradi tega spodbuja in podpira delo samoupravnih in drugih organov v družbenopolitičnih skupnostih, delovnih kolektivih in drugih organizacijah, ki se ukvarjajo s temi zadevami. Pri tem upošteva, da so člani Zveze združenj borcev zaradi udeležbe v narodnoosvobodilni vojni upravičeni do družbenega urejanja teh zadev.

5. člen

Zveza združenj borcev si prizadeva uresničevati cilje naše revolucije, vzporedno s tem pa pospešuje razvijanje, negovanje in prenašanje njenih tradicij, etike, moralnopolitičnih vrednot in lastnosti njenih udeležencev na sedanja in bodoča pokolenja. Članstvo in organi Zveze združenj borcev sodelujejo v ta namen s političnimi, družbenimi, športnimi in drugimi, predvsem mladinskimi organizacijami ter društvi.

Organizacije Zveze združenj borcev in njihovi organi spodbujajo, razvijajo in podpirajo vsa napredna literarna, umetniška in kulturna prizadevanja, posebno pa zbiranje in objavljane zgodovinskega gradiva o ustanovitvi, organizaciji, življenju in borbah partizanskih brigad ter drugih vojaških enot, o razvoju in delu političnih organizacij, ljudske oblasti in drugih oblik ljudskega odpora v času NOV, prav tako pa tudi vsa druga ustvarjanja s tematiko borbe slovenskega ljudstva za narodnostno in socialno osvoboditev.

6. člen

Da bi organizacije Zveze združenj borcev čim uspešneje izpolnjevale svoje naloge, najtesneje in

- komisija za splošni ljudski odpor,
 - komisija za mednarodne stike in zamejstvo,
 - komisija za prošnje in pritožbe.
- Pristojnost in naloge sveta in komisij ter način njihovega dela uredi poslovnik republiškega odbora. Republiški odbor lahko ustanovi tudi druge stalne ali občasne komisije in druge organe.

48. člen

V okviru združenja in v okviru občinske organizacije Zveze združenj borcev lahko delujejo sekcije, aktivni ali odbori članstva kot posebna delovna oblika.

Člani Zveze združenj borcev se lahko organizirajo in zbirajo tudi po pripadnosti svojim nekdanjim vojaškim enotam, sodelovanju v posameznih bitkah, ali po skupnem bivanju v zaporih, internacijskih in ujetniških taboriščih in podobno. V ta namen lahko, ustanovijo svoje odbore, aktivne ali sekcije, ki vodijo njihovo dejavnost in delujejo po samostojnih pravilih ali poslovnih v skladu s cilji takega združenja članstva.

VI. ČASOPISNA IN ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

49. člen

Zveza združenj borcev razvija in podpira založniško dejavnost, ki je usmerjena k izpolnjevanju nalog in ciljev organizacije.

50. člen

ZZB NOV Slovenije izdaja knjižnico NOV in POS. Ureja jo zgodovinska komisija pri svetu za razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij republiškega odbora ZZB.

51. člen

Republiški odbor Zveze združenj borcev je ustanovitelj Kulturno prosvetnega in zgodovinskega zavoda »Borec«, katerega osnovna naloga je zbiranje in publiciranje gradiva iz NOB ter iz zgodovine revolucionarnega gibanja v Jugoslaviji in v svetu. Njegova osnovna dejavnost je tudi časopisna in založniška. Zavod se ukvarja tudi z drugimi dejavnostmi, katerih namen je financiranje osnovne dejavnosti in posluje po predpisih.

Odnose med republiškim odborom in zavodom Borec na področju založništva ureja izdajateljski svet. Člane izdajateljskega sveta imenujeta republiški odbor in zavod Borec po dogovorjenem ključu.

52. člen

Republiški odbor Zveze združenj borcev skupaj z republiškim odborom Zveze rezervnih vojaških starešin izdaja glasilo Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije tednik »TV-15«, skupaj z RO ZRVS, republiškim sekretariatom za narodno obrambo in glavnim štabom za vseljudski odpor pa revijo »Naša obramba«.

RO ZZB je ustanovitelj revije »Borec«.

53. člen

Republiški odbor Zveze združenj borcev je ustanovitelj vzgojno izobraževalnega zavoda »Dopisna delavska univerza«, ki ima nalogo, da v okviru svoje dejavnosti omogoča tudi osnovno in dopolnilno izobraževanje članov Zveze združenj borcev.

Dopisna delavska univerza posluje in gospodari na podlagi zakonskih predpisov o ustanovah s področja vzgoje in izobraževanja.

Republiški odbor Zveze združenj borcev potrjuje statut zavoda in imenuje v svet zavoda dva svoja predstavnika.

VII. MATERIALNA SREDSTVA IN SKLADI

54. člen

Sredstva, s katerimi razpolagajo organizacije Zveze združenj borcev, se zbirajo s članarino in dotacijami, ki jih za izpolnjevanje njihovih nalog dajejo družbeno politične skupnosti, delovne in druge organizacije ter organi.

Višina članarine je enotna za vse člane Zveze združenj borcev Slovenije, njena razporeditev pa se določi s posebnim sklepom republiškega odbora in občinskih odborov Zveze združenj borcev.

55. člen

Finančna sredstva se lahko zbirajo tudi s prireditvami, prostovoljnimi prispevki članov in organizacij kakor tudi iz drugih virov. Pri tem je treba skrbeti, da je vse finančno in materialno poslovanje v organizacijah Zveze združenj borcev v skladu z zakonskimi predpisi in pravili organov samoupravljanja.

56. člen

Združenja in zveze združenj borcev lahko samostojno ali z medsebojno združenimi sredstvi ustanovijo sklade za namensko določene potrebe, ki so v skladu z dejavnostjo organizacije. Upravljanje s sredstvi skladov, način njihove uporabe in poslovanja se uredijo s posebnimi sklepi ustanoviteljev in s pravili sklada.

57. člen

Pri republiškem odboru Zveze združenj borcev Slovenije je ustanovljen sklad premoženja vojaških vojnih invalidov. Materialna in finančna sredstva tega sklada so namenjena za dejavnost in potrebe vojaških vojnih invalidov.

V premoženje sklada vojaških vojnih invalidov spada tudi invalidski zdravstveno rekreacijski center v Strunjanu (IZRC). Republiški odbor Zveze združenj borcev potrjuje statut IZRC. Samoupravni organi IZRC so organizirani in delujejo po določenih statutu IZRC.

58. člen

Če posamezna organizacija Zveze združenj borcev preneha z delom, prevzame njeno premoženje in sredstva druga organizacija, ki se ustanovi za to območje, oziroma višja organizacija Zveze združenj borcev, ki odloča o nadaljnji uporabi teh sredstev v skladu s svojo dejavnostjo.

Razpolaganje s premoženjem in sredstvi, vključno tudi način poravnave obveznosti skladov v primeru njihove likvidacije, se določi s pravili sklada.

VIII. NADZORNI ODBOR

59. člen

Nadzorni odbori so organi skupščin združenj in skupščin Zveze združenj borcev. Voljeni so na enak način in po istem postopku kot odbori združenj in odbori občinskih in republiške Zveze združenj borcev. Člani nadzornega odbora volijo iz svoje srede predsednika, po potrebi pa tudi tajnika, ki vodita delo odbora.

Ce skupščina ZZB ugotovi, da med izvoljenimi člani izvršilnih teles organizacije ni zastopnikov vseh kategorij članstva ter da zaradi tega ni zagotovljena delovna kontinuiteta teh teles, lahko izjemoma izvoli še potrebno število članov teh teles, vendar največ do ene četrtine od števila članov izvoljenih po delegatskem načelu.

38. člen

Volitve v vse organe Zveze združenj borcev so tajne, izjemoma so lahko tudi javne, če se za to izrečeta dve tretjini prisotnih članov volivnega telesa.

Število članov voljenih organov določi volivno telo.

Ce je ob volitvah na kandidacijskih listah predloženih več kandidatov, kakor je predvidenih članov organa, ki ga volijo, so izvoljeni tisti kandidati, ki so dobili največ glasov. Ce na kandidacijski listi ni več kandidatov, kot jih volijo, so izvoljeni tisti kandidati, ki so dobili dvetretjinsko večino glasov volivnega telesa. Ce pri glasovanju ni izvoljeno potrebno število članov organa, se dodatno, z navadno večino izvoli samo toliko članov, kolikor jih je potrebno po sklepu volivnega telesa.

39. člen

Ce je volilnemu telesu predlagan kandidat, ki je bil na isti položaj izvoljen dvakrat ali večkrat, morajo biti zanj izvedene tajne volitve.

40. člen

Redne volitve v republiško skupščino Zveze združenj borcev Slovenije in njenih organov so vsako četrto leto, redne volitve v občinske skupščine in njihove organe, kakor tudi v vse organe združenj, pa vsako drugo leto.

Izvoljeni delegati, člani odborov in drugih organov Zveze združenj borcev opravljajo svoje dolžnosti vso mandatno dobo oziroma do novih volitev.

Razen rednih volitev so možne tudi izredne in nadomestne volitve posameznih organov in njihovih članov. Izredne volitve se opravijo kadar volilno telo ugotovi, da je to potrebno, ali kadar posamezni organi ali njegovi člani odstopijo.

Nadomestne volitve so lahko, če preneha mandat posameznemu članu izvoljenega organa. Tako izvolitev člana potrdi odbor, v katerega je bil izvoljen.

41. člen

Skupščine vseh organizacij Zveze združenj borcev lahko odpokličejo posamezne organe ali njihove člane, ki so jih izvolile, če ti ne izpolnjujejo svojih dolžnosti ali če jim članstvo ne zaupa več.

Iz istih razlogov odbori Zveze združenj borcev lahko odpokličejo izvršilne in druge organe in komisije oziroma njihove predstavnike, ki so jih sami izvolili.

Odpokličejo jih na enak način kot jih izvolijo.

Izvoljeni organi in njihovi člani lahko vrnejo mandat pred iztekom dobe, za katero so izvoljeni, če ne morejo uspešno izpolnjevati svojih dolžnosti.

V primeru odpoklica ali vrnitve mandata posameznega člana izvršilnega organa ali predsedstva se na njihova mesta — do novih volitev — delegirajo drugi člani.

42. člen

Za veljavno odločanje in izglasovanje sklepov ter zavzemanje stališč mora biti navzočih vsaj polovica članov skupščine ali pristojnega organa Zveze združenj borcev. Sklepi se sprejemajo z navadno večino.

Na skupščinah in sejah odborov, na katerih se volijo izvršilni organi združenj in Zveze združenj borcev, morata biti navzoči najmanj dve tretjini članov volilnega telesa.

Ce zaradi nezadostnega števila članov oziroma glasovalcev ni sklepčnosti, se zasedanje skupščine oziroma organa preloži na določen čas, pri ponovnem sklicu pa se veljavno odloča in sklepa ne glede na število navzočih članov volilnega oziroma izvoljenega telesa.

Skupščina združenja borcev oziroma skupščina združenja vojaških vojnih invalidov lahko izjemoma — čeprav ni navzočih potrebno število članov — po preteku ene ure nadaljuje delo, če se za to izrečeta dve tretjini prisotnih članov.

43. člen

Vsi voljeni organi morajo o svojem delu poročati telesu, ki jih je izvolilo. Ce se pri izteku mandatne dobe volilno telo zadovolji s poročili odbora, nadzornega odbora, komisij in drugih organov, se glasuje o razrešnici, v nasprotnem pa se sklepa o odpoklicu, in izvoli nov organ.

44. člen

Sklep o sklicanju skupščine združenja in Zveze združenj borcev na redno zasedanje sprejmejo njihovi odbori na podlagi delovnega programa.

Odbor lahko sklene, da se skupščina skliče tudi na izredno zasedanje. Skupščina združenja se mora sestati, če to zahteva ena tretjina njenih članov. Občinsko skupščino Zveze združenj borcev je treba sklicati, če to zahteva ena tretjina njenih delegatov ali skupščin občinskih organizacij.

Za izredno skupščino se izvolijo delegati po istem načelu kot za redno.

45. člen

Odbori združenj borcev oziroma vojaških vojnih invalidov, občinski odbori in republiški odbor Zveze združenj borcev se na podlagi svojih delovnih programov sestajajo po potrebi.

Republiški odbor Zveze združenj borcev se mora sestati, če to zahteva eden ali več občinskih odborov. V katerih primerih se morajo sestati drugi odbori in komisije, se določi s statutarim sklepom ali s poslovnikom.

V. KOMISIJE, SEKCIJE IN AKTIVI

46. člen

Za uspešno izpolnjevanje nalog in za učinkovito spremljanje, proučevanje in urejanje tekočih zadev na posameznih področjih dejavnosti, se lahko pri odborih združenj borcev oziroma vojaških vojnih invalidov in pri občinskih odborih Zveze združenj borcev ustanovijo sekcije pa tudi stalne ali občasne komisije. Število in vrste sekcij in komisij, področja njihove dejavnosti njihove naloge ter pristojnosti določi organ, ki jih je izvolil oziroma ustanovil.

47. člen

Pri republiškem odboru Zveze združenj borcev Slovenije so te komisije:

- komisija za vojaške vojne invalide,
- komisija za bivše politične zapornike, internirance in izgnance,
- komisija za bivše vojne ujetnike,
- svet za razvijanje in negovanje revolucionarnih tradicij,
- komisija za socialna in zdravstvena vprašanja borcev NOV,

vsestransko sodelujejo s predstavniškimi telesi in organi družbenopolitičnih skupnosti, z vodstvi družbenopolitičnih organizacij ter organi v delovnih kolektivih. Skupaj s temi in drugimi socialističnimi silami se Zveza združenj borcev zavzema za uveljavljanje in razvijanje socialističnih družbenih odnosov in demokracije na področju svoje dejavnosti, kakor tudi na drugih področjih družbenega življenja.

7. člen

Zveza združenj borcev sodeluje z naprednimi nacionalnimi in mednarodnimi organizacijami bivših borcev, z borčevskimi organizacijami Slovencev v zamejstvu in z organizacijami pripadnikov odporniških gibanj ter vojnih žrtev v naporih in akcijah za ohranitev miru v svetu, za spoštovanje in izvajanje načel mirnega sožitja med narodi in državami, za enakopravnost, samostojnost in neodvisnost vseh narodov in drugih ljudskih skupnosti.

V svojem mednarodnem delovanju Zveza združenj borcev aktivno sodeluje v boju proti pojavom oživiljanja nacizma in fašizma in proti vsem drugim oblikam kršenja človeških in narodnostnih pravic.

Zveza združenj borcev podpira osvobodilna in druga napredna gibanja v svetu.

II. ČLANI, NJIHOVE PRAVICE IN DOLŽNOSTI

8. člen

Član Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije je lahko pripadnik NOG Jugoslavije:

- če je sodeloval v narodnoosvobodilni vojni;
- če je osebni vojaški vojni invalid ali član družine padlega borca oziroma umrlega vojaškega vojne invalida, dokler uživa pravice družinskega invalida;
- če je doma ali v tujini podpiral narodnoosvobodilno gibanje;
- če je bil zaradi podpiranja narodnoosvobodilnega gibanja izgnan, v zaporu, internaciji ali na prisilnem delu;
- če se je v ujetništvu, izgnanstvu, v zaporu, internaciji ali na prisilnem delu, opredelil za narodnoosvobodilno gibanje in se s svojim vedenjem in delom zavzemal za uresničevanje njegovih ciljev;
- če se je v oboroženih enotah zunaj domovine boril proti fašizmu.

Posebno zaslužni udeleženci NOV in borci proti fašizmu postanejo lahko častni člani Zveze združenj borcev. V častno članstvo sprejme skupščina.

9. člen

Udeleženec NOG, ki ima pravico in želi biti član Zveze združenj borcev, se včlani v združenje borcev, če pa je vojaški vojni invalid se vključi tudi v združevanje vojaških vojnih invalidov na območju svoje stalnega prebivališča. Ce je pravica do članstva sporna, odloča o vpisu skupščina združenja. Oseba, kateri se odkloni pravica do vpisa, se lahko pritoži vsem organom Zveze združenj borcev Slovenije.

10. člen

Članstvo v Zvezi združenj borcev preneha:

- z izstopom,
- z izključitvijo,
- s prenehanjem državljanstva SFRJ.

Kdor hoče izstopiti iz organizacije Zveze združenj borcev, mora to pisмено izjaviti ali vrniti člansko izkaznico.

Iz organizacije Zveze združenj borcev se izključijo tisti člani, katerih dejavnost nasprotuje temu statutu ali statutu Zveze združenj borcev Jugoslavije ali ki so se huje pregrešili proti socialistični domovini in podobno. Sklep o izključitvi sprejme skupščina združenja. Zoper ta sklep je dopustna pritožba na katerikoli organ Zveze združenj borcev.

Iz članstva Zveze združenj borcev se po sklepu skupščine združenja izbriše tudi tisti član, za katerega se ugotovi, da ni izpolnjeval pogojev za vpis v članstvo.

Član Zveze združenj borcev, ki spremeni svoje prebivališče, se izbriše iz združenja dotedanega prebivališča in vpiše v članstvo združenja na območju novega prebivališča.

11. člen

Član Zveze združenj borcev je dolžan:

— ravnati se po določbah statuta, s svojo dejavnostjo prispevati k uresničevanju ciljev ter nalog svojega združenja in drugih organov Zveze združenj borcev in plačevati članarino;

— sodelovati pri sprejemanju in izpolnjevanju programa, sklepov, statuta in pri drugi dejavnosti združenja in drugih organov Zveze združenj borcev;

— razvijati družbeno politično dejavnost v svoji delovni organizaciji, krajevni skupnosti in komuni, v družbenih in političnih organizacijah in organih samoupravljanja;

— varovati pridobitve narodnoosvobodilne borbe in revolucije ter razvijati in negovati njene tradicije, utrjevati bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije ter krepiti obrambno moč Socialistične federativne republike Jugoslavije;

— boriti se proti vsem škodljivim pojavom in težnjam, ki nasprotujejo naši družbeni ureditvi in socialističnemu razvoju naše dežele;

— varovati ugled in negovati lik borca in udeležca narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije.

12. člen

Član Zveze združenj borcev ima pravico:

— sodelovati v vseh dejavnostih svojega združenja in drugih organizacij Zveze združenj borcev ter javno izpovedovati in braniti svoja stališča, mnenja in predloge;

— biti seznanjen s celotnim delom, programom in predlogi za ureditev zadev, ki se nanašajo na delo združenja in višjih organov Zveze združenj borcev;

— voliti in biti voljen v vse organe Zveze združenj borcev;

— sodelovati v odločanju, tolmačenju in izvajanju politike in stališč Zveze združenj borcev;

— biti deležen družbene pomoči in podpore Zveze združenj borcev pri urejanju svojih materialnih, zdravstvenih, stanovanjskih in drugih zadev;

— da se mu zagotovi udeležba in omogoči sodelovanje na vseh sejah organov Zveze združenj borcev, na katerih razpravljajo in sklepajo o njegovem delu, postopkih in predlogih;

— obražati se na organizacije in organe Zveze združenj borcev ter dobiti odgovor na svoja vprašanja.

III. NAČELA IN OBLIKE ORGANIZIRANJA

13. člen

Organiziranje Zveze združenj borcev temelji na demokratičnih načelih ter pravicah in dolžnostih članstva.

Republiško organizacijo Zveze združenj borcev sestavljajo občinske oziroma medobčinske in mestne organizacije Zveze združenj borcev, v katere so povezana združenja borcev in združenja vojaških vojnih invalidov.

V okviru občinske organizacije in združenj borcev se lahko ustanove sekcije, v delovnih in drugih organizacijah pa se lahko ustanovijo in skličejo aktivni borci in udeleženci narodnoosvobodilne vojne.

14. člen

Organizacije Zveze združenj borcev, združenja borcev in združenja vojaških vojnih invalidov delujejo preko skupščin in njihovih odborov, sekcij, komisij in drugih organov.

Delo vseh organizacij in organov Zveze združenj borcev je javno. Oblike organiziranja republiške organizacije Zveze združenj borcev Slovenije so urejene s tem statutom, ki določa tudi glavne oblike organiziranja Zveze združenj borcev v občini.

Natančne oblike organiziranja in dejavnosti občinskih organizacij Zveze združenj borcev ter združenj borcev oziroma vojaških vojnih invalidov pa se določijo s statuti ali s sklepom, ki temelji na določbah statuta ZZB.

a) ZDRUŽENJA

15. člen

Osnovne oblike organiziranja udeležencev narodnoosvobodilne vojne so združenja borcev in združenja vojaških vojnih invalidov.

Združenja se ustanove po teritorialnem načelu ob upoštevanju števila in želje članov, velikosti ozemlja, pogojev dela in možnosti uveljavljanja demokratičnih pravic članstva.

Vojaški vojni invalidi lahko namesto samostojnega združenja ustanovijo sekcijo vojaških vojnih invalidov v okviru združenja borcev na svojem območju. O tem odločajo vojaški vojni invalidi sami na skupščini s tajnim glasovanjem.

16. člen

Sklep o ustanovitvi, številu, velikosti in vrsti združenj na svojem območju sprejme občinska skupščina Zveze združenj borcev na podlagi mnenja članstva. Združenje deluje kot celota na ozemlju, kjer je ustanovljeno, in je pri svojem delu samostojno.

Ime združenja se določi po imenu krajevnih skupnosti ali kraju, kjer ima združenje svoj sedež. Kot samostojno ali dodatno ime združenja pa se lahko izbere tudi pomembno krajevno ali osebno ime padlih ali umrlih borcev, zgodovinski dogodek ali datum iz narodnoosvobodilne vojne jugoslovanskih narodov.

17. člen

Najvišji organ združenja je skupščina združenja, ki jo sestavljajo vsi člani. Sestaja se po potrebi, najmanj pa enkrat letno.

Skupščina združenja razpravlja in sklepa o svoji dejavnosti, nalogah združenja in članov, sprejema program dela, spodbuja in predlaga urejanje odprtih in nerešenih vprašanj organizacije in članstva, obravnava poročila odbora združenja in nadzornega odbora ter ocenjuje njihovo delo.

18. člen

Skupščina združenja izvoli odbor združenja, ki vodi delo združenja med zasedanji. Odbor je izvršilni organ skupščine in ga volijo na dve leti.

Število članov odbora določi skupščina s svojim sklepom.

Skupščina združenja neposredno voli predsednika in tajnika združenja, ki sta hkrati tudi člana odbora in opravljata tekoča dela. Skupščine združenj volijo tudi nadzorne odbore.

19. člen

Skupščine združenj borcev in združenj vojaških vojnih invalidov volijo delegate za občinsko skupščino Zveze združenj borcev in kandidate za člane občinskega in nadzornega odbora po ključu, ki ga določi občinski odbor Zveze združenj borcev.

b) OBČINSKE ORGANIZACIJE ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV

20. člen

Občinsko organizacijo zveze združenj borcev sestavljajo združenja borcev in združenja vojaških vojnih invalidov z območja občine. Najvišji organ zveze združenj borcev je občinska skupščina Zveze združenj borcev. Sestavljajo jo delegati, izvoljeni na skupščinah združenj. Njegov mandat traja dve leti.

Občinski odbor se lahko odloči, da skliče skupščino vsega članstva svojega območja. V takem primeru veljajo glede sklepčnosti določila 3. odst. 41. člena.

21. člen

Občinska skupščina Zveze združenj borcev se sestaja po potrebi, najmanj pa enkrat v dveh letih. Na svojih zasedanjih razpravlja in sklepa o delu organizacij Zveze združenj borcev v občini, obravnava poročila občinskega odbora in nadzornega odbora ter ocenjuje njihovo delo, sprejema program dela, določa naloge občinskega odbora in usmerja delo združenj na svojem območju.

22. člen

Izvršilni organ občinske skupščine Zveze združenj borcev je občinski odbor.

Člane občinskega odbora izvolijo skupščine združenj, njihovo izvolitev pa dokončno potrdi občinska skupščina Zveze združenj borcev. Mandat članov občinskega odbora traja dve leti.

23. člen

Občinski odbor Zveze združenj borcev izvaja sklepe in stališča ter opravlja in ureja važnejše zadeve med zasedanji skupščine, obravnava in ocenjuje delo predsedstva, komisij in drugih organov občinskega odbora, koordinira delo združenj, sestavlja program dela organizacije ter skrbi za sredstva, ki so potrebna za njegovo izvajanje.

Da bi čim uspešneje izpolnjeval svoje naloge, povezuje občinski odbor Zveze združenj borcev svoje delo z organi skupščine občine in drugimi organi, ki so pristojni za urejanje zadev udeležencev narodnoosvobodilne vojne in vojaških vojnih invalidov, sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami in delovnimi kolektivi na območju občine kakor tudi z organizacijami Zveze združenj borcev drugih občin.

24. člen

Občinski odbor Zveze združenj borcev izvoli iz svoje srede predsednika in tajnika ter potrebno število članov, ki sestavljajo predsedstvo odbora.

Predsedstvo opravlja tekoče zadeve, koordinira delo komisij ter drugih organov in skrbi za uspešno izvajanje nalog odbora v mejah sprejetih pooblastil.

25. člen

Občinska skupščina Zveze združenj borcev voli delegate za republiško skupščino Zveze združenj borcev in člane republiškega odbora ter nadzornega odbora po ključu, ki ga določi republiški odbor Zveze združenj borcev.

26. člen

Občinske Zveze združenj borcev razvijajo sodelovanje s sosednjimi in drugimi občinskimi ZZB glede tistih vprašanj, ki zadevajo njihov skupni interes. V ta namen lahko ustanovijo medobčinske odbore ZZB, ki se pojavljajo kot oblika delovanja, oziroma kot telesa medsebojnega dogovarjanja.

c) MESTNA ORGANIZACIJA ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV

27. člen

Za organizacijsko strukturo in delovanje Zveze združenj borcev v mestih z eno občino veljajo določbe tega statuta o občinski organizaciji Zveze združenj borcev.

28. člen

Najvišji organ Zveze združenj borcev v mestu z več občinami je mestna skupščina, ki jo sestavljajo delegati, izvoljeni na občinskih skupščinah.

Izvršilni organ mestne skupščine Zveze združenj borcev je mestni odbor. Člane mestnega odbora izvolijo občinske skupščine Zveze združenj borcev.

29. člen

Način organiziranja in delovanja ter obseg pristojnosti mestnega odbora Zveze združenj borcev in njegovih organov določi mestna skupščina s statutarnim sklepom, v skladu s načeli tega statuta in ob upoštevanju mnenj in predlogov občinskih organizacij Zveze združenj borcev.

Ustanovitev in delovanje mestne organizacije Zveze združenj borcev ne moreta omejevati osnovnih pravic in pristojnosti občinskih organizacij Zveze združenj borcev, če le-te same v to ne privolijo. Zveze združenj borcev občin lahko svoje pravice ali del teh prenesejo v pristojnost mestne organizacije Zveze združenj borcev.

d) ORGANIZACIJA ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV V REPUBLIKI

30. člen

Člani Zveze združenj borcev Slovenije so lahko vsi udeleženci NOG Jugoslavije, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 8 in imajo stalno prebivališče na območju SR Slovenije.

31. člen

Najvišji organ Zveze združenj borcev Slovenije je republiška skupščina Zveze združenj borcev, ki jo sestavljajo delegati izvoljeni na občinskih skupščinah.

32. člen

Republiška skupščina Zveze združenj borcev se sestaja na redno zasedanje vsako četrto leto. Sklep o sklicanju skupščine sprejme republiški odbor najmanj tri mesece pred njenim zasedanjem.

Republiška skupščina Zveze združenj borcev sprejema statut organizacije, obravnava poročila repub-

liškega odbora in nadzornega odbora o njegovi dejavnosti in o delu drugih njegovih organov in organizacij z območja Slovenije, sprejema stališča do najvažnejših problemov celotne organizacije, določa in usmerja bodoče delo ter voli člane zveznega odbora ZZB Jugoslavije in delegate za kongres ZZB NOV Jugoslavije.

33. člen

Najvišji organ republiške organizacije Zveze združenj borcev Slovenije med dvema zasedanjima republiške skupščine je republiški odbor Zveze združenj borcev.

Člane republiškega odbora izvolijo občinske skupščine Zveze združenj borcev, njihovo izvolitev pa dokončno potrdi republiška skupščina.

34. člen

Republiški odbor Zveze združenj borcev se sestaja po potrebi, najmanj pa dvakrat letno. Na svojih sejah razpravlja o svoji dejavnosti in delu ter nalogah celotne organizacije Zveze združenj borcev v republiki, obravnava najvažnejše probleme in zadeve, ki so v skupnem interesu organizacije in članstva ter zavzema do njih svoja stališča, sprejema program svojega dela in finančni načrt ter potrjuje zaključni račun.

Republiški odbor določa glavne naloge predsedstva, komisij ter drugih svojih organov in obravnava, koordinira ter ocenjuje njihovo delo. V skladu s smernicami republiške skupščine usmerja in spodbuja družbeno-politično, socialno-ekonomsko in drugo aktivnost organizacij Zveze združenj borcev, povezuje njihovo delo na tem področju in sodeluje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in organi v republiki.

35. člen

Republiški odbor Zveze združenj borcev izvoli iz svoje srede predsednika, enega ali več podpredsednikov, tajnika in potrebno število članov, ki tvorijo predsedstvo republiškega odbora.

Predsedstvo republiškega odbora se sestaja po potrebi, izvaja sklepe odbora ter povezuje delo komisij in drugih pomožnih organov. Predsedstvo opravlja tekoče naloge iz programa dela republiškega odbora, obravnava pa tudi zadeve in probleme, ki se nanašajo na del celotne organizacije, in o njih ter o svojem delu poroča na sejah republiškega odbora.

36. člen

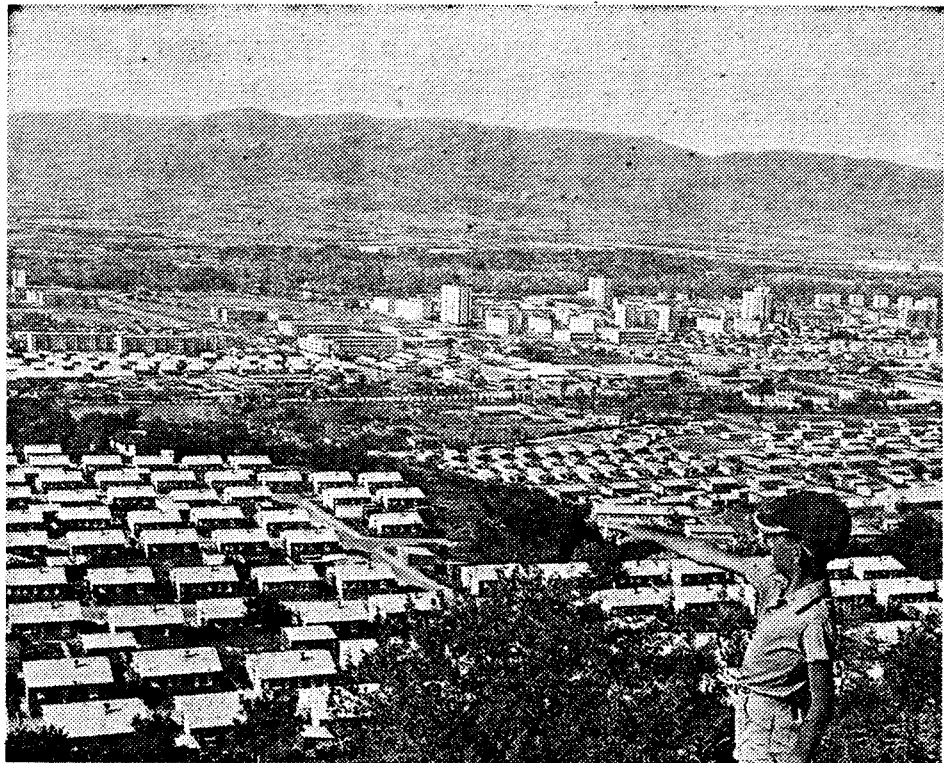
Republiška skupščina Zveze združenj borcev voli delegate za kongres Zveze združenj borcev Jugoslavije in člane za zvezni in nadzorni odbor po določitih statuta Zveze združenj borcev Jugoslavije.

IV. SKUPNE DOLOČBE O SKUPŠČINAH IN NJIHOVIH ORGANIH

37. člen

Vse skupščine in organi Zveze združenj borcev Slovenije so voljeni, razen skupščine združenja borcev, ki jo sestavljajo vsi člani in skupščine Združenja vojaških vojnih invalidov, ki jo sestavljajo vojaški vojni invalidi z območja združenja.

V skupščinah in njihovih organih morajo biti primerno zastopane vse kategorije članstva s celotnega območja organizacije. Za vsako kandidiranje je potrebna privolitev kandidata.

Nova stanovanjska naselja v Skopju, glavnem mestu SR Makedonije

Rezervni starešine v Ohridu

TRADICIONALNO SREČANJE VOJŠKIH STAREŠIN »BRATSTVO-ENOTNOST« BO LETOS V MAKEDONIJI, UDELEŽILO PA SE GA BO MED DRUGIMI TUDI 156 SLOVENSКИH REZERVNIH OFICIRJEV IN PODOFICIRJEV.

Ena od osnovnih nalog organizacije rezervnih vojaških starešin je razvijanje bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi na osnovi izročil naše NOB. To nalogo uresničujejo na najrazličnejše načine, med drugim tudi z raznimi srečanji in borčevskimi proslavami. Najpomembnejša prireditev te vrste pa je vsakelej vsakoletno srečanje rezervnih vojaških starešin iz vse Jugoslavije, ki ga ob dnevu borca organizirajo vsako leto v drugi republiki. Predletnim je bilo na Sutjeski, lani v Sloveniji, letos pa bo v Makedoniji.

Ze drugega julija se bo v Skopju zbralo približno 1200 rezervnih vojaških starešin iz vseh naših republik in pokrajin, nato pa bodo naslednje jutro z avtobusi krenili proti skupnemu cilju — Ohridu — v treh kolonah. Vzhodna kolona bo na svoji poti obiskala Štip, Strumico, Kavadarce in Bitolo, osrednja kolona Titov Veles, Prilep in Bitolo, zahodna kolona pa Tetovo, Gostivar in Debar. V teh in še drugih krajih bodo rezervni vojaški starešine gostje organizacij domačih rezervnih vojaških starešin, ki jim bodo razkazali najpomembnejše znamenitosti svojega kraja.

Proti večeru bodo vse tri kolone prišle v Ohrid in Strugo ob Ohridskem jezeru, kjer bodo udeleženci srečanja tudi prenočili. Naslednjega dne, 4. julija, pa se bodo udeležili republiške proslave dneva borcev, ki bo v Belčištu, nekdanjem središču prvega makedonskega osvobodjenega ozemlja. Belčište leži 28 kilometrov severno od Ohrida ob cesti Ohrid-Kičevo. Popoldne si bodo rezervni starešine ogledovali Ohrid in kulturne spomenike na bregu Ohridskega jezera ali pa se kopali, domov pa se bodo začeli vračati zvečer ali šele naslednjega dne.

Slovenska delegacija bo na srečanje v Makedoniji odpotovala s posebnim letalom DC-9. Zaradi izrednega zanimanja za to srečanje — prijavilo se je kar 158 rezervnih starešin — pa eno samo letalo ne bo zadostovalo in zato je bilo treba del prijavitelcev preusmeriti na redne letalske proge. V Skopje bodo potem takem odpotovali v dveh skupinah.

Prva skupina, v kateri bo 115 rezervnih vojaških starešin, bo odpotovala z letalom DC-9 iz Slovenije že 2. julija zjutraj in ko bo uro kasneje pristala na skopskem letališču, jo bo tam sprejela delegacija skopske mestne organizacije ZRVS. Nato si bodo udeleženci v treh av-

tobusih ogledali skopske zanimivosti, sprejel pa jih bo tudi predsednik skopske skupščine. Po kosilu si bodo lahko še vsak zase ogledovali Skopje in navezovali prijateljske vezi z makedonskimi rezervnimi vojaškimi starešinami in prebivalstvom.

Druga skupina bo odpotovala v Makedonijo istega dne, vendar šele v popoldanskih urah. Odletela bo iz Zagreba, nato pa bo v Beogradu, ki si ga bo ogledala na hitro, presedla v skopsko letalo. V makedonsko prestolnico bo prispela ob devetih zvečer, prenočila pa bo skupno s prvo skupino v »Panorami«, ki je najlepši hotel v Skopju.

Naslednje jutro se bodo slovenski rezervni vojaški starešine s svojimi štirimi avtobusi vključili v vse tri kolone in zvečer prispeli na cilj. Prenočili bodo v počitniških domovih v Ohridu in Strugi. Četrtega julija bodo na osrednji proslavi v Belčištu, domov pa se bo vsaka skupina vračala spet sama zase. Prva skupina bo že 4. julija zvečer sedla v letalo DC-9 in po 80 minutnem poletu prispela na Brnik, druga skupina pa bo v Ohridu prenočila in se šele naslednjega dne z avtobusom vrnila v Skopje. Vračala se bo po drugi progi in si bo spet ogledovala krajevne znamenitosti. Kljub temu ji bo ostalo še dovolj časa tudi za ogled Skopja. Proti večeru se bo prek Beograda z rednim potniškim letalom DC-9 vrnila v Zagreb — tja pa zato, ker bodo v tej skupini udeleženci iz vzhodne Slovenije in jim je Zagreb bližji od Ljubljane oziroma Brnika.

V slovenski delegaciji bodo med drugimi udeleženci tudi trije novinarji, ki bodo o poteku srečanja in svojih vtisih sproti obveščali prek slovenskega tiska, radia in televizije tudi našo širšo javnost. Temu srečanju bo v veliki meri posvečena tudi junijska številka NAŠE OBRAMBE. V njej bo posebna priloga, v kateri bodo bralci našli najosnovnejše podatke o zgodovini makedonskega ljudstva in njegovi udeležbi v NOB, o izredno naglem in uspešnem razvoju Makedonije, zlasti pa Skopja v povojnem obdobju in o posebnostih obrambnih priprav v Makedoniji. Priloga bo bogato opremljena tudi s črno-belimi in barvnimi posnetki. V tej številki bo med drugim objavljen še zanimiv pogovor s predsednikom zveznega odbora ZRVS Jugoslavije Milutinom Moračo. Naj še omenimo, da bodo to številko poleg slovenskih naročnikov prejeli tudi udeleženci srečanja iz drugih republik.

Po vsem tem je očitno, da srečanje rezervnih vojaških starešin v Makedoniji ni navaden izlet, ampak da sta njegovo bistvo in vrednost v medsebojnem spoznavanju, razumevanju in navezovanju še trdnjših stikov z rezervnimi starešinami in prebivalstvom drugih naših republik.

SE ENKRAT

»Mladi modelarji na tekmovanjih«

V vašem listu št. 21 z dne 24. maja 1973 ste objavili članek »MLADI MODELARJI NA TEKMOVANJIH«, ki ga je podpisal Boštjan Novšak. Ker so navedbe pisca netočne, pomanjkljive in nekatere popolnoma neresnične, Vas prosimo, da objavite na istem mestu vašega časopisa popravke in stališča Izvršnega odbora Mestnega sveta Zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana.

Pisec je pozabil povedati, da je po zaslugi predsem dveh modelarskih klubov v Ljubljani, Modelarskega kluba in Brodarskega modelarskega kluba, tehničnih krožkov pri osnovni šoli Polje in »Toneta Tomšiča«, Mladinskega tehničnega centra in razvojne politike usmerjanja modelarstva Mestnega sveta Zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana, postalo modelarstvo v Ljubljani najmasovnejše in najkvalitetnejše v državi. Saj je bilo samo na tekmovanju 12. maja t.l. nad 160 tekmovalcev z brodarskimi modeli MC 1, 2 in 3.

Prav zaradi množičnosti modelarstva pri naših najmlajših pa stoji Mestni svet Zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana na stališču, da je treba omogočiti tekmovanje slehernemu mlademu modelarju, samo da ustreza njegov model najosnovnejšim zahtevam.

Sicer pa ima na vsakem tekmovanju sleherni tekmovalac ali vodja tekmovalne ekipe pravico vložiti pritožbo zaradi nepravilnosti. Take pritožbe na tem tekmovanju ni bilo.

Edino pritožbo je vložil pisec članka naslednji dan 13. maja t.l. na tekmovanju z zmagi in raketami zato, ker je zasedel II. mesto zmag iz kompleta v obliki metulja.

Prav pri teh tekmovanjih, na katerih sodelujejo naši najmlajši bodoči modelarji in tehniki, smo še posebno široki, ker želimo pritegniti v naše vrste najmlajše, t.j. na starostni stopnji, ko je res še čas, da jih odtegnemo škodljivim vplivom ceste. Seveda pritožbi organizator tekmovanja ni mogel ugoditi ter je zato postala odločitev sodnikov dokončna.

Popolnoma neresnične in s prozor-

nim namenom škodovati našim organizacijam pa so navedbe v predzadnjem odstavku članka. Ob tem moramo izjaviti, da niti Mestni svet Zveze organizacij za tehnično kulturo niti v zvezo vključene organizacije nikdar niso nezakonito uvažale katerihkoli modelov in pribora. Res pa je, da Izvršni odbor Mestnega sveta Zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana daje pobude in denarne podpore za izdelavo cele vrste izvirnih domačih načrtov in modelov in samih modelov ter drugih konstrukcij.

Čudimo pa se, da se pisec opredeljuje tudi proti regularnemu uvozu prepotrebnih pripomočkov za modelarstvo in tehnično vzgojo naše mladine, medtem ko ni dvignil glasu proti poplavi uvoženega kiča in nevezgojnih igrač, ki jih žal dnevno srečujemo v vseh naših trgovinah.

Sprejemamo vsako kritiko na naše delo in prizadevanja, če je le-ta dobronamerna in objektivna, ne sprejemamo pa pri našem delu nobenih podtikanj, ki bi rušila našo enotnost, prizadevanja in cilje naše organizacije.

IZVRŠNI ODBOR
MESTNEGA SVETA ZVEZE
ORGANIZACIJ ZA
TEHNIČNO KULTURO
LJUBLJANA

Pripomba uredništva: Zgornje pismo izvršnega odbora Mestnega sveta zveze organizacij za tehnično kulturo Ljubljana objavljamo na podlagi določil zakona o tisku, nikakor pa ne moremo v celoti soglašati z zahtevo, ki jo je izvršni odbor izrazil v spremnem dopisu k zgornjemu pismu, ko zahteva, naj drugič preverimo resničnost podatkov, navedenih v člankih. Kritike, da tega v njihovem primeru nismo storili, ne moremo sprejeti zaradi tega, ker je avtor spornega članka BOŠTJAN NOVŠAK inštruktor zveze organizacij za tehniško kulturo in torej lahko smatramo njegove kritične pripombe, navedene v spornem članku, za »informacijo iz prve roke«.

SGP-PROJEKT
kranj nazorjeva 1

IZVAJA IN
PROJEKTIRA
VSE VRSTE
VISOKIH
INDUSTRIJSKIH
IN NIZKIH
GRADENJ

telegrami

KRSKO: Občinski odbor ZRVS je organiziral orientacijsko-taktične pohode, ki so jih imeli v maju in juniju po vseh krajevnih združenjih. Udeleženci so streljali s pištolo, hodili po azimutu ter reševali teoretična vprašanja iz topografije, topografskih in taktičnih znakov, reševali taktično nalogo in odgovarjali na vprašanja iz splošne vojaške teorije. Udeležba je bila zelo dobra, najboljša pa v krajevem združenju Leskovec. Proga je bila dolga 8 kilometrov.

dopisniki nam poročajo

KOPRIVNA

ŠOLA »K-10«

Dne 11. maja so partizanski kurirji obiskali znano koroško partizansko vas Koprivno, 10 km oddaljeno od Črne. Pionirji podružnične šole Koprivna so jim pripravili kratek kulturni program.

Ob tej priložnosti je šola dobila tudi ime »K-10«, po kurirski postaji, ki je delovala na območju Raduhe, hkrati pa tudi pokrovitelja: ljubljansko tovarno TERMIKA. Predstavnik tovarne so izročili pionirjem lep, sodoben peskovnik ter obljubili še druga darila. Pionirji so se pristrčno zahvalili in dali tovarni v spomin lepo sliko.

Nad vse prisrčno je bilo tudi srečanje domačinov s partizani, ki so se borili na tem območju. Med njimi je bila tudi znana koroška borka Olga Kastelic-Marjetka.

Prebivalci Koprivne, večinoma borci in aktivisti NOV, si takih srečanj še želijo, predvsem pa se jih veselijo otroci, ki tako še bolj spoznavajo novejšo zgodovino.

ANDREJ BITENC

NOVA GORICA

SREČANJE INVALIDOV

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije je 26. maja priredila v Novi Gorici — kot je »TV 15« že na kratko poročal — tovariško srečanje vojaških vojni invalidov.

Udeležba je bila zelo lepa. Pred občinsko skupščino se je zbralo nad 200 udeležencev. Dopoldne so se športniki-invalidi zbrali najprej iz vseh primorskih občin. Športniki iz drugih občin pa so se pripeljali pozneje s tremi avtobusi. Udeležence je sprejel predsednik občinske skupščine. V prostoru občinske skupščine je pozdravil zborovalce predsednik društva »Invalidi«, Nova Gorica, Ciril Tepina. V imenu republiškega odbora ZVB NOV Slovenije je pozdravil športnike-invalidi tudi predsednik Janko Rudolf. Med njimi so bili med drugimi še Franc Avbelj, sekretar zveznega odbora za rekreacijo in šport invalidov Jugoslavije Mile Netić, pred-

sednik republiškega odbora za šport in rekreacijo invalidov Slovenije Stanko Lavrič, delegati iz pobratenege Otočca, zastopniki občine, družbenopolitičnih organizacij itd.

Stanko Lavrič se je zahvalil predsedniku novogoriške občinske skupščine za gostoljubje in društvu »Invalidi«, ki je omogočilo srečanje v Novi Gorici. Potem je v imenu Zveze za šport in rekreacijo invalidov izročil spominske plakete predsedniku občinske skupščine Otočac Rudiju Simcu, občinskemu odboru ZVB NOV Nova Gorica in Matiji Kostanjevcu iz Ptuja kot najstarejšemu športniku v Sloveniji. Kostanjevec je izgubil nogo že leta 1914 in se še zmeraj kot petinosemdesetleten ukvarja s športom.

Športniki so v športnem parku teknovali v kegljanju, balinanju, streljanju in namiznem tenisu. V Trnovem pa so položili venec pred spomenik padlim borcem IX. korpusa NOVJ. Potem so nadaljevali pot v Lokve. Tam so priredili partizanski večer ob tabornem ognju. Naslednji dan (27. maja) so položili venec pred spomenikom v vasi Gornjače. Potem so obiskali še Goriška Brda.

MILE GOJKOVIČ

JESENICE

USPEŠNO DELO ZRVS DOVJE-MOJSTRANA

Krajevna organizacija Zveze rezervnih vojaških starešin Dovje — Mojstrana spada med najbolj aktivne organizacije občinskega odbora ZRVS Jesenice. Vsi njihovi patrolni pohodi, ki so jih organizirali, so zelo dobro uspeli, organizacija pa se lahko ponaša tudi z vrsto drugih spodbudnih uspehov.

Ob koncu maja so v Mojstrani organizirali patrolni pohod, ki so se ga udeležili tudi tisti člani, ki niso bili obvezni sodelovati in so zato zabeležili 122 odstotno udeležbo. Udeleženci so se najprej zbrali pred hotelom Triglav v Mojstrani, nato pa krenili proti strelišču Mlače, kjer so se pomerili v streljanju z vojaško puško. Čeprav je

marsikateri član streljal po dolgem času, so bili rezultati streljanja zelo dobri.

Nato so krenili prek Krede proti Radovni in na treh kontrolnih točkah, reševali naloge iz topografije, vojne teorije itd. Po pohodu so priredili tovariško srečanje.

Pripravljajo pa se že na veliko vajo teritorialnih enot, ki bo predvidoma od 29. junija do 1. julija v dolini Vrat pod severno triglavsko steno. Na vaji bodo sodelovali pripadniki teritorialnih enot, planinske enote JLA, graničarji, predstavniki milice in člani odbora SLO. Smer vaje bo skozi severno triglavsko steno, del borbe pa bo tudi na ledeniku. Ob koncu vaje, v kateri bodo prikazali vzdržljivost, borbene sposobnosti in veščine plezanja v najhujših razmerah, bodo na vrhu Triglava izobesili zastavo in tako hkrati počastili tudi 4. julij, dan borca.

mr

POHODI — OBLIKA OŽIVLJANJA TRADICIJE NOV

Letošnji program prireditev v mesecu mladosti je bil v jeseniški občini še posebno bogat in pester, saj so mladi pripravili vrsto zanimivih srečanj, kulturnih prireditev, koncertov, baklado mladosti in seveda pohodov po partizanskih poteh, ki so postali že tradicionalni.

Poleg tega, da so skoraj vsi učenci jeseniških osnovnih in srednjih šol organizirali pohode po poteh mimo partizanskih spominskih obeležij, se je največ uencev in članov specializiranih organizacij udeležilo dveh osrednjih pohodov po partizanskih poteh.

Na sam dan mladosti so se učenci Ježkovega odreda z osnovne šole ter učenci drugih jeseniških šol odpravili na tradicionalni partizanski pohod na Pristavo v javorovskih rovtih, kjer jih je sprejel tudi član sveta federacije Miha Marinko. Na tem pohodu je sodelovalo okoli 500 mladih.

Letos so program praznovanja obogatili tudi jeseniške družbenopolitične organizacije, ki so organizirale pohod delavske mladine ob vznožju Stola v Karavankah s skupnim shodom v Završnici. Tega pohoda se je udeležilo okoli 300 mladih iz jeseniških delovnih organizacij.

— mr

SODRAŽICA

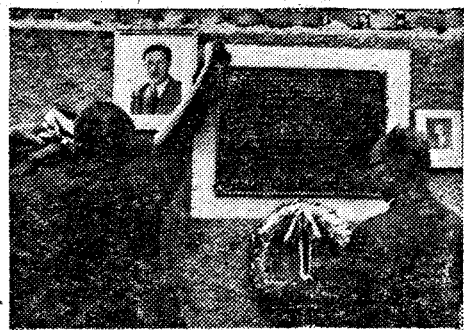
LEPA SPOMINSKA SLOVESNOST

V soboto dopoldne so v Globeli pri Sodražici odkrili spominsko ploščo Viktorju Mokorelu-Zmagu in Jožetu Perušku. Na slovesnosti so govorili Jože Kopitar, nekdanji sekretar ribniškega okrožnega komiteja, Dušan Kompare, predstojnik zavoda za šolstvo, in Anton Mežnarc, predsednik združenja borcev Zirovnica. Zmago in Perušek sta padla 15. maja 1944, ko sta skočila skozi okno obkoljene Veselove hiše v Globeli. V kulturnem programu so sodelovali moški pevski zbor iz Sodražice in učenci osnovnih šol iz Sodražice in Zirovnice. Nastopil je tudi harmonikarski orkester glasbene šole iz Sodražice.

Slovesnosti so se udeležili učenci osnovnih šol iz ribniške, kočevske in jeseniške občine, številni nekdanji borci, domačini Sodražice in sorodniki padlih junakov, med njimi mati, hčerke in sinovi Jožeta Peruška ter žena in sin Viktorja Mokorela. Mokorel, ki je bil po poklicu učitelj, je bil sekretar rajonskega komiteja Sodražica, Perušek pa član rajonskega odbora OF.

Organizatorji proslave zaslužijo priznanje, saj je program tekel brezhibno in res slovesno. Na srečo je bilo tudi vreme naklonjeno organizatorjem.

JOŽE VIDIC

Time Dolar-Ciro polaga venec ZB Zirovnica v spomin padlim junakoma Viktorju Mokorelu-Zmagu in Jožetu Perušku.

Partizanska vas Vojsko nad Idrijo

Dne 22. in 23. junija na Vojskem obujajo spomine na tiste hude dogodke, ki so se zvrstili leta 1943. In ko bodo letos to obletnico počastili nekoliko bolj slovesno kot v minulih letih, bo v tem praznovanju tudi nekaj grenkobe zaradi obljub, ki se niso uresničile.

Požgana vas

Izletniško in turistično gledano je Vojsko nad Idrijo idiličen planinski kraj, raztresena vas na planoti na nadmorski višini med 924 in 1171 m, kjer so lepe domačije posejane med lepimi travniki in šumečimi gozdovi. Toda življenje tu je trdo. Treba je biti skromen pri jedi in počitku pa vztrajen in marljiv pri delu, če hoče obstati na tem planinskem kraškem svetu.

Pred sto leti je na Vojskem živel okrog 750 ljudi, leta 1900 jih je bilo 775, po prvi svetovni vojni 746, leta 1948 pa znatno manj, in to 512. Leta 1966 jih je bilo le 413 in sedaj jih je še okoli 270, pa še tisti, ki so ostali, so povečini ostareli.

V minuli vojni je ta vas dala 140 borcev, od katerih jih je 33 padlo in 66 ljudi te vasi je bilo odgnanih v razna nemška taborišča, kjer jih je 6 umrlo, 112 hiš in raznih gospodarskih poslopj je med vojno na Vojskem in v Mrzli rupo pogorelo, pri tem pa je okupator odgnal nad 500 glav goveje živine in uničil kakih 50 družinam vse imetje in vso opremo (osebno in gospodarsko). Za osvoboditev je ta vas dala dobesedno vse, kar je premogla: ljudi in imetje!

Najhuje je bilo 22 in 23. junija 1943. Ivan Turšič-Izlok je bil tedaj politkomisar 6. SNOB Simona Gregorčiča. Na Vojskarski planoti, v dolini Trebuše in v okrilju Trnovskega gozda je tedaj

zbral borce in skupine Gregorčičeve brigade, ki so prihajali iz Beneške Slovenije, kjer so se udeležili znamenitega pohoda in bojev maja 1943. S skupino 30 tako zbranih borcev je na cesti v Razorih, med Kodrom in Mrzlo rupo, postavil 22. junija zjutraj zasedo, v katero so padli policiisti premičnega oddelka javne varnosti (nukleci) iz Idrije, ki so se na terenskem kamionu peljali terorizirati prebivalce Mrzle rupe. Zaseda, ki sta jo v boju vodila Izlok in Lojze Lovc — bivši italijanski mornariški oficir, je popolnoma uspela. Kar 15 sovražnih vojakov je bilo ubitih, 5 ali 6 pa se jih je bolj ali manj ranjenih rešilo. Tudi plen je bil znatno: 3 brzostrelke, 15 pušk, 17 pištol, 30 bomb, 800 nabojev za puške in 300 za brzostrelke, 10 nahrbtnikov, 8 parov čevljev, 5 suknjev in nekaj druge vojaške opreme. Partizani so se zadovoljni umaknili v taborišče Skobilščice za Cavnomo.

Se tisto popoldne, zlasti pa naslednji dan, so se nad vaščani razvijali sovražniški vojski, karabinerji in fašisti. Ljudje so doživeli apokaliptično kresno noč, v kateri so kresovi domačij požirali trud in imejke, ki so ga rodovi pridnih ljudi ustvarili v stoletjih. Pogorelo so domačije v Mrzli rupi: Omevnikarjeva, Brusova, Felčeva, v Grapi, pri Stali in na Vojskem: v Kotlu, v Bendiji, v Maganji, na Pustoti, v Javorci, pri Kolenčku, pri Gnezdu Kogejeva in Kobalova, za Robom Bajtova in Skokova, v Rovtarjevem vrhu pa Kokošarjeva, Kuštrinovala in Lapajnetova. Nekaj domačij je te dni okupator požgal tudi v Čekovniku.

Prebivalce teh domačij so karabinerji in fašisti zganjali na pokopališče pri cerkvi, kjer so jim pretli s smrtno Kogej Naceta in hčer Jelinko so zvernsko mučili in ju pred gorečim žepom ustrelili. V Trsti in od tam v druge zapore in taborišča po Italiji so v tistih dneh z Vojskega odgnali kakih 25 ljudi. Trije gospodarji in ena ženska so potem umrli v nemških taboriščih. Se je bilo hudih dni, predno je tudi na Vojsko prišla svoboda, toda takega divjanja in groze ljudi niso več doživeli.

Ljudje vztrajajo

Z osvoboditvijo so prišli novi časi. Odprle so se možnosti razvoja na vse strani in Vojsko se je začelo — prazniti. Mladi odhajajo v svet za lažjim delom in boljšim kruhom, starejši pa na tihi dom-krajevne pokopališča.

Mnogi pa vztrajajo, delajo in hočejo ohraniti vas, kakor so jo podedovali od starejših rodov. Prav imajo, razumeti jih je treba in jim v tem pomagati. Ze nastopajo mladi gospodarji, ki se zavestno in organizirano usmerjajo v živinorejo. Ta in oni se že pohvali, da ima po 12 in več glav govedi v hlevu. Opremljajo se s sodobnimi kmetijskimi stroji, da bo z manj delovnih rok in z manj znojna več in lažje narejeno. Previdno jemljejo posojila, ki niso še dovolj vzpodbudna.

Prizadevanja so, da bi tu zaživel tudi turizem, ki bi prinesel kakšno korist. Planota je v vsakem letnem času na svoj način zanimiva in vabljiva. Od spomladi do pozne jeseni je tu vedno kaj, kar vabi lovce, izletnike, gobarje, zeliščarje, obiskovalce partizanske tiskarne Slovenije v globeli Studenca, partizanskega grobišča na Vojščici ali zanimivega spomenika SVPB Pavli v Hudem polju nad Mrzlo rupo. Kmečki turizem je le skromno zaživel, čeprav so zanj tudi tu

lepi pogoji. Kako čudovito je planinsko maslo pri domačijah te planote! Maline, borovnice ostanejo neobrane.

Pred leti se je vnel boj za obstanek osnovne šole. Zadevo so tako rešili, da je ostala 4-razrednica, učenci višjih razredov pa so čez teden v Idriji, kjer obiskujejo kvadritni pouk, ki odpira vrata v svet tistim, ki so pridni in nadarjeni. Sedaj se borijo za to, da bi jim ostala trgovinica. Ta, ki jo imajo sedaj, je res neprimerna. Ko so jo uredili kmalu po vojni v kleti župnišča, so menili, začasno naj bo tako, potem bomo pa že kaj lepšega in boljšega naredili. Pa je to začasno kar ostalo in je sedaj že res neprimerno. Lanj je ta boren trgovski lokal ustvaril nad 80 milijonov S din prometa. Pa pravijo Vojskarji, da bi bilo prometa v trgovini dosti več, če bi bil lokal večji in boljše založen. Občinski inšpektorat je potrpežljivo opozarjal in čakal 3 leta z obljubami, da bodo to zadevo uredili. Sedaj je izdal pravnomočno odločbo, po kateri je treba ta trgovinski lokal 1. 7. zapreti. Ljudje bodo potem morali hoditi nakupovat v Idrijo, 12 km daleč. Za prebivalce Mrzle rupe bo to pot še kakke 4 km daljša ali pa bodo hodili v Gorenjo Trebušo. Kako bo pa pozimi, ko zapade nad 1 m snega?

Komaj kaj bolje je s cesto in z avtobusnimi zvezami med Idrijo in Vojskim. Ob torkih in četrkih avtobus že ne vozi v to vas. Menda ta proga ni rentabilna! Pa bi bila še kako rentabilna, ko bi bila cesta boljše in turizem bolj razvit. Ali je življenje in delo Vojskarjev, ki na tej planoti vztrajajo iz roda v rod, rentabilno? Gledano iz širših in pravnih družbenih vidikov je še

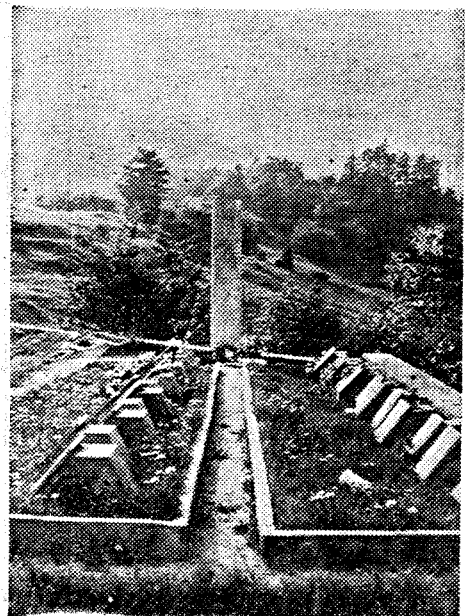
kako rentabilno in vsestransko koristno; gledano »računsko«, t.j. profitarsko, po normah tistih, ki bi se takoj radi okoristili, pa seveda to ni rentabilno. Komaj rentabilno je tudi za Vojskarje same, ker jim naša družba še ni dala tistega, tudi gmotnega, priznanja, ki jim za to delo gre.

Letošnji praznik

O kresni noči v soboto 23. junija zvečer bodo letos na Vojskem (na Smodinovem griču in pri lovski koči) Vojskarji imeli praznik. Ob kulturnem programu in pri kresu se bodo spomnili težkih dni NOB in rekli kakšno besedo tudi o reševanju današnjih zadev, ki jih tarejo. Na to prireditev vabijo domačine, ki so raztepeni na vse štiri strani sveta in vse prijatelje pa tudi vse tiste številne borce in aktiviste, ki so na Vojskem doživljali gostoljubnost med vojno in se na teh planotah borili za osvoboditev. Vsi bodo dobrodošli.

Vojskarji pričakujejo, da bo ta večer izrečena tudi moška beseda; kdaj bo vas dobila sodoben trgovinski lokal in kdaj bo tudi na Vojsko potegnjen asfaltni trak. Praznovanje bo svoj namen najbolj doseglo prav s tem, da bo konec večletnih obljub, da bodo ljudje videli, da se je nekaj odprlo in premaknilo; da bodo začutili, kako v vas spet prihaja nov življenjski utrip.

CIRIL ZUPANC

Partizansko grobišče na vojskarskem pokopališču. Na bližnji Vojščici je še drugo partizansko pokopališče, kjer počiva 305 padlih partizanov petih narodnosti.

**alpski
mlečni bonbon**

PRODAJNI SERVIS
modna hiša
LJUBLJANA

Preden se odločite za nakup lahkega poletnega oblačila, ne pozabite obiskati MODNO HISO, ki je za poletno sezono pripravila bogat izbor lahke damske konfekcije izdelane po aktualnih modnih tendencah ter vrsto lepih modelov, namenjenih za močnejše postavne. Obisk v MODNI HISI vas ne bo razočaral.

Bogdan Viskić

Bogdan Viskić, rez. polkovnik JLA, revolucionar in komandant slavne 3. prekomorske udarne brigade, je doživel po dolgi in zahrbitni bolezni. Rodil se je leta 1915 v Gradcu pod Blakovsko planino, na obali našega Jadrana. Vsi, ki smo ga poznali, zlasti pripadniki bivše prekomorske brigade, se ne moremo sprijazniti, da smo izgubili tako dragoceno človeka. Viskić je izšel iz revne delavsko kmečke družine. Kot petnajstleten deček je odšel v Sarajevo, kjer se je izučil za kovača. Kot mlad kovinar se je pridružil naprednemu delavskemu gibanju. Nastopil je pot preganjanega borca, revolucionarja, kakršni so bili protiljudskim oblastnikom v stari Jugoslaviji trn v peti. Brž ko se je začelo narodnoosvobodilno gibanje, se je Bogdan pridružil našim prvim borcem. Kot komunist in revolucionaren predvojni delavec v delavskem gibanju se je kmalu povzpел med vodilne borce, od komandirja čete, poveljnika bataljona do brigadnega komandanta. V prvi polovici leta 1944 je bil imenovan za komandanta 3. prekomorske brigade. Brigado so sestavljali pripadniki vseh jugoslovanskih narodov, a največ je bilo primorskih Slovencev. Narodnostna sestava brigade je zahtevala tudi zrelo politično vodstvo. Viskić je bil kot nalašč izbran za to nalogo kot prekaljen revolucionar in hkrati izkušen bорец. Bogdan je bil v pravem pomenu besede kovač bratstva in enotnosti naših narodov. Zato pa je tudi brigada kot zglede strnjena enota dosegala tako pomembne vojaške uspehe na vsaj svoji bojni poti. Viskić je prejel za svoje neprecenljive zasluge številna odlikovanja. Nikdar pa se mu ne bomo mogli dovolj oddolžiti, česar smo se živo zavedali, ko smo se postavljali za vedno od njega. Na zadnji poti ga je spremlila tudi delegacija občine Ilirska Bistrica.

Marija Strajnar

Na kranjskem pokopališču je 17. maja spregovorilo v slovo Mariji Strajnar več govornikov sredi velike množice, ki se je zgrnila ob odprtem grobu. Mariji je bilo 59 let. Znana je bila kot zavedna delavka, ki je sodelovala v delavskem gibanju pred vojno, vneto delovala v osvobodilnem gibanju in v povojnem obdobju pri utrjevanju samoupravljanja. Leta 1935 je bila v vodstvu znane stavke tekstilnih delavcev v Kranju. Med vojno je vodila partizansko tehniko. Bila je izredna družbenopolitična delavka v ženskih društvih, v zvezi prijateljev mladine, v sindikatih, v ZK, razen tega pa je bila celo poslanka zvezne skupščine.

Anton Golja

Na ljubljanskih Zalah smo se konec aprila za vedno poslovili od Antona Golje, upokojenega učitelja in rezervnega kapetana. Rodil se je v Kobariду. Vse življenje je posvetil vzgoji mladine. Na njegovi zadnji poti so ga spremlili njegovi stanovski tovariši, soborci in številni učenci, rodoljubi s Primorskega, nekdanji sotrpini, izgnanci. — Ohranili ga bomo v spominu kot dobrega tovariša!

Stanko Pergovnik

Od Stanka Pergovnika iz Topolišice smo se za vedno poslovili 14. maja. Umrl je v slovenjegraški bolnišnici. — Stanko se je rodil leta 1913 v delavski družini v Topolišici. Izučil se je za zidarja. Ves prosti čas je posvetil delu v krajevnih družbenopolitičnih organizacijah. Bil je ustanovitelj gasilskega društva v Topolišici in njegov predsednik. Med narodnoosvobodilno vojno se je pridružil borem. Prejel je številna odlikovanja za vojaške in civilne zasluge. Na zadnji poti so ga zastopniki organizacij in društva spremljali kar z dvajsetimi prapori. V imenu krajevnih organizacij se je na pokopališču v Podkrajju poslovil od pokojnika Miloš Volk, ob odprtem grobu pa lovil, ki so izstrelili častno salvo. Založnik je pel pevski zbor društva upokojencev iz Sošanja, godba »Zarja« pa je igrala žalne koračnice.

Milan Janež

Milana Janeža, matičarja na krajevem uradu v Starem trgu pri Ložu, smo pokopali 24. maja v Babnem polju. Bilo mu je šele 48 let. — Rodil se je v kmečki družini. Ob začetku vojne mu je bilo 16 let, vendar se je takoj pridružil osvobodilnemu gibanju. Kot pripadnik narodne zaščite je vneto izpolnjeval vse naloge. Ko so julija 1942 italijanski fašisti v Jermondolu in Vražjem vrtcu zverinsko pobili 49 Babnopoljcev, je bil tudi Milan obsojen na smrt, a zadnji trenutek ga je rešila mladost. Odnegli so ga z bratom vred v taborišče na Rab. Njegov brat Ladislav je tam od mučenja in lakote umrl. Milan je po vrnitvi z Raba postal mitraljezec Loške brigade in sodeloval je v številnih bojih. Bil je tudi ranjen. Po ozdravitvi je bil bорец Notranjega odreda. Na Glini so ga ujeli belogardišči, a se mu je posrečilo uiti. Po vojni je bil marljiv družbenopolitični delavec. Vsa Janeževa družina je sodelovala v NOB; Milanov brat Jože je nosilec partizanske spomenice. Milana ne bomo zlepa pozabili.

Franciška Zorman

Od Franciške Zorman, matere padlega borca, smo se za vedno poslovili na pokopališču v Vodicah 14. maja. Bilo ji je 70 let. Bila je zglede dobra ter skrbna mati številne družine. Najstarejši sin, Ivan, je padel junaške smrti kot bорец NOV. Franciška je bila vsa povojna leta dejavna članica raznih družbenopolitičnih organizacij, zlasti se v invalidski organizaciji. Pri odprtem grobu ji je spregovoril v slovo Štefan Podgoršek.

Janko Bergant

Janko Bergant iz Zgornje Dobrave pri Kropi je umrl v 62. letu. Bil je dolga leta zlede komunist. V partijo so ga sprejeli že leta 1941. Kot vestnemu članu so mu zaupali kurirsko in zvezno nalogo za povezovanje celic KP in partizanskih enot. Bergant je bil civilni invalid; kot železničar je leta 1939 izgubil levo. Bil je zglede aktivist in kot invalid ni bil osamljen, tako da je vse vojno obdobje uspešno deloval na terenu. Za požrtvovalno dejavnost je dobil spomenico 1941, bil pa je tudi odlikovan z redom za zasluge za narod in z redom bratstva in enotnosti. Odlikovala pa ga je tudi lovska zveza.

Zvone Perc

Izredno velika udeležba na pogrebu je bila dokaz, kako zelo je bil Zvone Perc iz Novega mesta priljubljen. Rodil se je leta 1922 v Novem mestu v obrtniški družini. Zvone se je izučil trgovskega poklica v Trbovljah, kjer je bil ob začetku vojne. Nemci so ga z množicami drugih naših ljudi izgnali na Hrvaško. Od tam se mu je posrečilo pobegniti v Novo mesto. Takoj je začel sodelovati v OF in decembra 1941 so ga zaprli Italijani. Po treh mesecih so ga izpustili s pogojem, da se zaposli na železnici. Med železničarji je našel hvaljeno področje, da je v železničarski organizaciji podpiral narodnoosvobodilni boj. Po italijanski kapitulaciji je stopil v 14. SNOUB, pozneje pa je bil premeščen v 10. brigado. Zaradi slabega vida so ga dodelili v osrednjo enoto. Po osvoboditvi se je takoj posvetil političnemu delu. Imel je številne funkcije. Med drugim je bil tajnik okrajnega, potem pa občinskega ljudskega odbora v Novem mestu. V zadnjih devetih letih je bil predsednik sveta krajevnih skupnosti novomeške občine. Huda bolezen ga je prišla; da je moral lani odločiti to odgovorno nalogo. Umrl je zaradi srčne kapi.

Anastazija Špacapan

Od Anastazije Špacapan smo se za vedno poslovili 25. maja na pokopališču v Ozeljanu. Rodila se je leta 1895 v Saratovu (v Rusiji). Po prvi svetovni vojni se je omožila z Venceslavom Špacapanom. Živel sta v Ozeljanu in se ukvarjala z obdelovanjem zemlje. Fašisti so ju preganjali. Leta 1942 sta navezala stike

s prvoborci na Spodnjem Vipavskem. Sin je odšel k partizanom, zato so družino — Anastazijo, moža in hčerko — zaprli in izgnali v Frossinone. Sin Vladimir je bil bорец Gregorčičeve brigade in je padel že leta 1942. Anastazija je bila udeleženka oktobrske revolucije, zato je pa tudi z vso vneto sodelovala v našem osvobodilnem gibanju, ko se je vrnila iz internacije po italijanski kapitulaciji. Leta 1943 so Nemci odgnali moža v Dachau. Anastazija je bila neustrašna. Tudi tedaj ni poznala strahu, ko je med nemškimi vojaki iskala ruske ujetnike in pripravljala njihov beg k partizanom. Za svojo požrtvovalnost je bila odlikovana z medaljo za zasluge za narod.

Anton Stojan

Anton Stojan je umrl prav v času, ko so ugasnile peči v stoletni šamotarni v Storah, kjer je delal 35 let. Dočakal je enajdesdeset let. Že leta 1921 je bil v Storah med vodilnimi organizatorji delavstva, leta 1935 pa med voditelji stavke, ko so si delavci po dvehletnem boju prisvojili zvišanje mezd in letni dopust, varstvo pri delu in druge ugodnosti, ki jih jim je sicer zakon priznaval. Stojan je bil med prvimi sodelavci OF. Po izdaji je bil zaprt v Celju in Mariboru, kjer je komaj ušel smrti. Po osvoboditvi je bil vnet sindikalni delavec, med organizatorji obnove industrije, med člani samoupravnih organov in povsod, kjer je bilo treba poprijeti. Prejel je številna priznanja za dolgoletno aktivistično delo. Po upokojitvi je bil še zmeraj dejaven v Prožinski vasi, Storah, Kompolah, pri SZDL, ZB NOV, gasilcih itd. Užival je izreden ugled, kar se je pokazalo tudi na njegovem pogrebu 31. maja v Kompolah nad Storami.

Djuro Vrkljan

Djuro Vrkljan, rez. kapetan, nas je nenadno za vedno zapustil. Bilo mu je 59 let. Rodil se je v Vrdniku v Srbiji v številni rudarski družini. Družina je kmalu izgubila rednika, rudarja očeta, in posej je morala številne otroke preživljati mati s trdim delom — v rudniku. Tudi Djuro je postal rudar, ko mu je bilo šele trinaest let. Razvil se je v zavednega proletarca, borca proti krivičnemu socialnemu redu. Življenjska pot ga je zanesla v naše kraje. Po upokojitvi je bil sprva zaposlen pri GG v Postojni. Zelo je bil dejaven v političnem življenju občine in zlasti pri strokovnem izobraževanju članstva ZRVS. Bil je večkrat odlikovan.

Franc Dražnik-Jožko

Franc Dražnik-Jožko, bорец pohorske brigade Milana Zidanskega, je umrl na pragu svojih petdesetih let. Rodil se je leta 1923 v Podkrajju pri Velenju. Kot bорец pohorske brigade je bil spremljevalec komandanta Andreja Cetinskega-Leva. Pozneje so ga premestili v glavni štab NOV Slovenije v Crnomelj, kjer je bil nazadnje spremljevalec Borisa Kidriča. Po demobilizaciji je kmetoval v domačem kraju in sodeloval v vseh družbenopolitičnih organizacijah v Sentilju pri Velenju. Bil je odlikovan kot bорец in kot družbenopolitični delavec po vojni. Dolga leta je deloval v ZB NOV Ponikve.

Marija Poljanšek

Marija Poljanšek, Vavdnova mama iz Podveže pri Lučah, je umrla 84-letna. Mnogi borci se je nedvomno spominjajo, saj jim je bila kot prava mati, jih večkrat nahranila in jim odprla dom kot varno zatočišče. Mnogi borci IV. operativne cone se je hvalježno spominjajo iz decembrske ofenzive leta 1944. Vavdnova mama je imela kar štiri sinove v NOV. Ohranili jo bomo v trajnem spominu!

Marija Jelen

Marija Jelen, ki so jo nedavno spremlili na zadnji poti, je bila dobra partizanska mati. Imela je devet otrok in dva sinova sta padla za našo svobodo. Rodila se je leta 1896 v Studencih pri Zalcu. Njen prvi sin je leta 1941 delal v Celju kot čevljarški pomočnik in sodeloval v osvobodilnem gibanju. Gestapovci so ga izsledili in leta 1942 je bil

ustreljen kot talec v Mariboru. Potem so vso družino zaprli v celjskih zaporih, a so jih zaradi pomanjkanja dokazov kmalu izpustili. Drugi sin Franc je bil partizanom spomladi 1944. Padel je januarja 1945. Dom Jelenovih je bil številnim borcem gostoljubno zavetje. Blago mamico bomo ohranili v hvalnem spominu.

Jaka Torkar

Od Jake Torkarja smo se poslovili na pokopališču v Bači pri Podbrdu. Rodil se je leta 1912 v Bači v revni, bajtarski družini. Izučil se je za čevljarja. Med vojno je bil aktivist v domačem kraju in širši okolici. Prejel je odlikovanje za zasluge za narod. Bil je član ZB NOV. Po vojni je sprva delal kot čevljar v Grahovem, pozneje pa v tolminski tovarni čevljev. Umrl je po dolgotrajni bolezni 10. maja.

Ciril Justin

Cirila Justina iz Pavlovc v trški občini smo 22. maja spremlili na zadnji poti na pokopališču v Lešah. Dopolnil je 60 let. Med vojno je sprva sodeloval v OF na terenu, nato pa je leta 1943 stopil v NOV. Dokler je bil še aktivist, so se na njegovem domu zbirali na sejah in posvetovanjih aktivisti in politični delavci. Justin je bil komandir kurirjev postaje Kr-3. Neštokrat je prebredel tržiško Bistrico, Savo in Sočo. Zaradi posledic, ki mu jih je zapustila vojna, je bil invalidsko upokojen. Vendar je, čeprav bolan, marljivo sodeloval v družbenopolitičnih organizacijah. Vsi smo ga imeli radi kot svojega očeta, iskrenega tovariša, kar je dokazala tudi množica njegovih soborcev, prijateljev in sodelavcev na pogrebu. Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

Angela Draksler

Angela Draksler z Jesenic, predsednica krajevne organizacije Rdečega križa na terenu Sava, je nenadno umrla. Za svoje nesebično delo je prejela več priznanj, med drugim srebrni znak jugoslovanskega RK. — Rodila se je leta 1924 v Vrhuljah, od koder se je po vojni preselila na Jesenice. Med vojno jo je okupator s starištvom vred odgnal v izseljeniško taborišče. Angela je po vojni z izredno vneto opravljala službo socialno-zdravstvene pomočnice družin jeseniških železarjev, prav tako je z največjo prizadevanostjo delala pri RK. Bila je vselej povsod tam, kjer je bilo treba pomagati kot članica komisije za zbiranje in razdeljevanje podpor socialno in zdravstveno ogroženim občanom. Ohranili jo bomo trajno v lepem spominu!

Karel Groznik

Od Karla Groznika, dolgoletnega člana ZB NOV, ZK in medvojne aktivista, smo se za vedno poslovili na pokopališču v Rudniku, v Ljubljani. Bil je eden izmed tistih železničarjev, ki so se udeležili velike železničarske stavke po prvi svetovni vojni v stari Jugoslaviji in ki so nanje streljali Koroščevi žandarji na Zaloški cesti v Ljubljani. Groznik se je kot železničar ponesrečil in postal težki invalid. Med zadnjo vojno je bil med prvimi aktivisti na terenu Rudnik. Zbral je hrano in orožje za prve partizane na Pomolniku. Okupator ga je jeseni 1942 zaprl. Po zasliševanjih in mučenju so ga postavili pred sodišče in obsodili na smrt. Po naključni pomoti so ga z drugimi izgnanci odpeljali v taborišče. Po italijanski kapitulaciji se je vrnil domov, a so ga takoj zaprli belogardišči. Poslali so ga v Dachau. Po osvoboditvi je deloval v vseh družbenopolitičnih organizacijah. Bil je zlede družbenega delavca. Zmeraj se ga bomo s hvalnostjo spominjali. — ZB NOV Rudnik.

Jože Cotic

Jožeta Coticja smo 3. maja spremlili na zadnji poti na pokopališču v Svetem pri Komnu. Rodil se je leta 1903 v kmečki družini v Svetem. Med narodnoosvobodilno vojno je sodeloval pri komandi mesta Sežana, zaradi invalidnosti pa ni mogel biti bорец. Po vojni je sodeloval v vaški skupnosti in družbenopolitičnih organizacijah. Trdo življenje mu je prežgotalo zdravje. Ohranili ga bomo v trajnem spominu. — ZB NOV Sveto.

Mati z otroki pri partizanih

Minila je pomlad, teklo je poletje. Zgodilo se je marsikaj. Življenje je teklo dan za dnem enolično, po nespremenljivem toku. Ni bilo soli in ne maščobe. Skrajna revščina... Moji otroci in otroci iz Turkove drage so hodili h Kolpi na Žago k Nežki, na Bilpo in vse do Banjaloke po vaseh prosit hrano. Domov so prinesli moke in fižola. S tem smo za silo rinili skozi čas naprej, dokler ni dozorel krompir.

Italijani so imeli svoje postojanke vse okrog nas: V Mozlju, Banjaloki, Nemški Loki in Kočevju. Večkrat so hajkali čez Turkovo drago. Ko so prvič hajkali okoli Turkove drage, sem se bala, da ni med Italijani kakšnega belogardista iz Loške doline, ki bi nas lahko izdal. Pa ni bilo nič hudega. Bili so sami Italijani iz Kočevja. Po hišah niso stikali. Šli so naprej skozi Turkovo drago in iskali taborišče rajonskega odbora, ki je bilo blizu naše vasi. Niso ga našli, pa tudi rajonci so bili pravočasno obveščeni in so se umaknili.

V Muhavasi so bili večkrat gospodarski in politični sestanki. Tovariš Janez Pirnat

Pokojna Angelca Ocepek iz dni, ko je bila predsednica Slovenske protifašistične ženske zveze.

nas je seznanil z delom terenskega odbora OF in s političnimi dogodki, ki so si sledili drug za drugim. Marija Jordanova nam je pripovedovala o delu in boju žensk v Beli krajini. V teh vaseh smo delali vse, kar je bilo potrebno za partizane. V Fedrengu je bilo lepo in obsežno polje. To polje smo skupno obdelovali begunci iz treh vasi (Muhavas, Turkova draga in Fedreng). Posejana je bila pira, sadili smo krompir in koruzo. V jeseni, ko smo ves pridelek pospravili z njiv, smo ga oddali partizanski vojski.

Poleti 1943, ko je bila pira zrela, smo šli iz Turkove drage, Muhavasi in Fedrenga žet. To žito je bilo po klasju podobno pšenici golici, po okusu pa ovsu. To piro so kočevski Nemci sejali zato, ker je dobro obrodila in so z njo pitali prašiče. Ko je bila pira suha in omlačena, je zmlato v moko terenski odbor OF pošiljal partizanskim enotam. Zene so pripovedovale, kako so žele piro na fedrenških njivah prejšnje leto. Okoli Mozlja je bilo posejano s piro veliko njiv. Zene in mladina so hodili žet piro ponoči pri luninem svitu. Pira, ki se je zvečine posušila že na njivah in so jo želi zelo pozno, so hitro omlatili in jo pospravili po gozdu v kadi, vse skupaj pa zamaškirali, da skritega žita ne bi mogli najti Italijani.

Življenje je bilo še vedno polno nemira in raznovrstnih dogodkov. Kdo bi mogel povedati vse! V začetku septembra 1943 sem začela kopati svoj krompir. Bilo ga je kar precej. Pospravila sem ga v klet. Sedaj je bilo toliko boljše, ker smo se vsaj krompirja lahko do siteda najedli. Tisto jesen je bilo tudi dovolj sadja, jabolk in hrušk, zlasti pa tepk. Otroci so si težili glad, kolikor so hoteli.

Bilo je nekega sončnega dne v septembru 1943. Skozi Turkovo drago so prihajali prvi Italijani. Eni so bili goloroki, drugi celo bosi, brez orožja in brez vsega. Bili smo presenečeni in začudeni. Kaj to pomeni, smo se spraševali. Mimo pride partizan in nam pove, da je Italija kapitulirala. Nato je prihajalo vse več italijanske vojske. V začetku smo jih gledali z nejevernim začudenjem. Nekateri Italijani so se ustavljali in prosili hrane, drugi so se šli past v koruzo, lomili storže in zobali mlečna zrna. Gledala sem za njimi in si mislila: »Ti Italijani, ki so nam prinesli samo gorje, trpljenje in nasilje, ti okupatorji, ki so uničili toliko domov, prelili toliko krvi in uničili toliko življenj, končno vendar odhajajo — poraženi, poklapam, potrti, ponižani in prekriti nazaj, od koder so prišli. Fašist Mussolini je nekoč

pred vojno pridigal svojemu ljudstvu, da bo prišel čas, ko bodo imeli veliko zemlje, a premalo ljudi. Na čigavo zemljo je računal Benito Mussolini? Na našo... In kaj so dosegli? Dosegli so samoprevaro... Račun brez krčmarja... Kapitulacijo...»

Kongres v Dobrniču in nemška ofenziva

Tiste dni so se vrstili razni dogodki eden za drugim. Ferderb, Pokštajn, Rajndol, Svetli potok, Kačji potok, Borovec in druge Kočevske vasi so pričale o zločinskem fašističnem nasilju in razdejanju. Same porušene in požgane vasi...

Rajonski odbor je bil tedaj v Kočevju. Bili so razni sestanki. V Kočevju je bil tudi sestanek slovenske protifašistične ženske zveze. Govorila je Marija Jordanova o nadaljnjem delu in boju. Poudarila je, da boja še ni konec, ker se bo treba bojevati še proti hujšemu sovražniku, nemškemu fašizmu. Ženske so se sestanka udeležile v zelo velikem številu. Prišle so iz bližnjih in daljnjih kočevskih vasi. Izvoljene so bile delegatke za prvi kongres SPZZ, ki da bo nekje na Dolenjskem.

Prvi kongres SPZZ je bil 16. in 17. oktobra 1943 v Dobrniču na Dolenjskem. Vse izvoljene delegatke smo se zbrale v Kočevju. Vodila nas je Marija Jordanova. Mož delegatke Lenčke iz Gornje Brige nas je vozil s konji na lojtnem vozu. Vozili smo se po gričastih krajih Suhe krajine. Proti večeru smo prišli na dom Marije Jordanove na Dvor. Njena mama nam je pripravila tečno večerjo in prenočišče za vse delegatke.

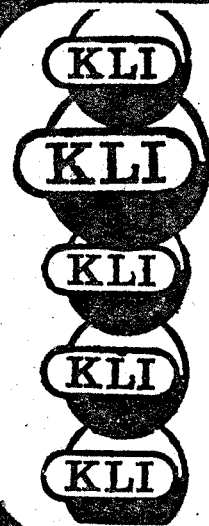
Drugi dan zjutraj se je pričel prvi kongres SPZZ v Dobrniču. Sešle smo se delegatke iz vse Slovenije. V lepo okrašeni dvorani je bila navzoča tudi Kata Pejnovič. Predstavila se nam je in spregovorila o svojem delu in o svojih težavnih doživetjih. Izvoljena je bila v častno predsedstvo. Po dvorani je završalo navdušeno ploskanje. V razpravi so se oglašale delegatke iz vse Slovenije. Med solzami in ihtenjem so pripovedovale o grozodejstvih, ki so jih uprizarjali tisočkrat prekleti italijanski fašisti in belogardisti po vaseh nad njihovimi domačijami, možmi in sinovi.

Na prvem kongresu SPZZ v Dobrniču na Dolenjskem je bila izvoljena za predsednico glavnega odbora SPZZ za Slovenijo tovarišica Angelca Ocepek. Delegatke smo sprejele novo izvoljeno predsednico z navdušenim ploskanjem. Angelca ni mogla priti do besede. Ko je ploskanje ponehalo, je v nekaj besedah spregovorila o malo plačanem ženskem delu v tovarnah za časa njenih mladih let in o organiziranem gibanju med delavci v tovarnah, o težkem boju. Pripovedovala je, kako jo je preganjal režim stare Jugoslavije in kaj je pretrpela pod fašisti. Ker ji je bilo delo za NOV v Ljubljani onemogočeno, je odšla k partizanom.

Med odmorom nas je Marija Jordanova povedla v dobrniško cerkev, kjer je maševal dr. Metod Mikuž. Prišle smo ravno h koncu maše. Potem je imel dr. Mikuž pridigo. Ta pridiga je bila nepozabna. Tako lepo pridigati ne zna menda noben duhovnik. V njegovih nepopisno lepih besedah se je zrcalila pravična socialna zavest do sočloveka, kristalno čista resnica in pravica. Govoril je o plemenitih prizadevanjih proti laži in krivici v na novo porajajočem se življenju. Zagovarjal je najgloblje popolnost, vzvišenost resnice in pravice, ki jo učita vera in socializem.

Po pridigi smo šle nazaj v kongresno dvorano. Po kongresu smo šle na kosilo, ki so ga pripravile dobrniške žene.

(Dalje prihodnjič)

STAVBNO POHIŠTVO

- grundirana okna in balkonska vrata
- lakirana okna in balkonska vrata
- enojno okno z izolacijskim steklom
- plastificirane rolete

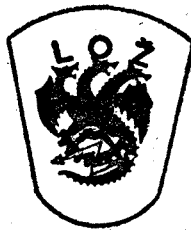
DROBNO POHIŠTVO

- kolonial stoli
- obešalniki
- otroške sedežne garniture
- žagan les

DOLENJI LOGATEC
telefon 74-260

KOVINOPLASTIKA

IZDELOVANJE KOVINSKE GALANTERIJE, IZDELKOV IZ PLASTIČNIH MAS, LITIH IN ELEKTRO PREDMETOV

IZDELUJEMO: GRADBENO IN POHIŠTVENO OKOVJE, KARNISE RAZNIH TIPOV, NERJAVEČE POMIVALNIKE, IZDELKE IZ PLASTIČNIH MAS, ZASČITNA NAPETOSTNA STIKALA, TALNE SIFONE, ODOČNE PLASTIČNE SIFONE.

LOŽ

program

Industrija
STOL pohištva
STOL Kamnik

**novi stanovanjski pohištveni uni program
v novo odprtem salonu stol interier na duplici pri kamniku**

PRISPEVKI ZA SPOMINSKI DOM V KUMROVCU

Ravniki Pavle in Ivanka, Ljubljana 300 din; In-
duplati Jarše 10.000 din; OOS zapor Koper 200 din;
Obč. konf. SZDL Murska Sobota 2.000 din;
PINUS — Rače 5.000 din; SZDL »Maks Durjava«
— Maribor 1.000 din; Proračun skupščine Radlje
ob Dravi 1.000 din; Turist hotel Maribor 3.000 din;
KO ZZZB NOV Prežihov Voranc — Maribor 910
din; Osnovna šola Ptujška gora 95,50 din; Osn.
šola Kidričeva 972 din; Obč. odbor ZZZB NOV
Laško 740 din; GP Bežigrad — Ljubljana (kollek-
tiv) 2.415 din; KO ZZZB — Vas 450 din; Osn.
šola Franca Beška (kolektiv) 380 din; Obč. odbor
ZRVŠ Jesenice 1.925 din; OOS INTES Radgona
550 din; Krajevna skupnost J. Flander 418 din;
ZZB NOV Otlica, Kovk 3.740 din; ZZZB NOV Lozice,
Podnanos 360 din; TIP-TOP Idrija obrat 1.635 din;
OOS — Postojnska jama — Postojna 735,40 din;
Krajevna skupnost J. Flander — Maribor 461 din;
KO ZZZB Stara cerkev, Ljubljana 354 din; Pre-
voz Brežice 5.500 din; OOS Kovinska industrija
Ig — Ljubljana 2.090 din; KO ZZZB NOV Vrsno
— Tolmin 400 din; OOS — Zavod za varjenje
— Ljubljana 486 din; I. gimnazija Ljubljana Be-
žigrad 3.656 din; VVZ Bičevje Ljubljana 80 din;
OOS Šoštanj 390 din; Usluženci GTS Ljubljana
399 din; OOS GRADIS KO Maribor 2.500 din;
Gozdno gospodarstvo Maribor 5.000 din; Obrtnik
Borovnica 1.000 din; DINOS za odpadni papir
(šole) 22.311,95 din; Skupnost zdrav. zavarovanja
delavcev — Ljubljana 3.000 din; Občinski sindi-
kalni svet Crnomelj 1.000 din; ZZZB NOV Crnomelj
1.000; Osn. šola Brezovica pri Ljubljani 200 din;
Republiški zavod za zaposlovanje Ljubljana 1.000
din; Gasilska zveza Slovenije 1.000 din; Občinski
odbor ZZZB NOV Novo mesto 3.320 din; Osnovna
šola Fokovci — Murska Sobota 430 din; ZZZB NOV
»Danila Kumar« Jezica 464 din; Gostinsko pod-
jetje Bežigrad 700 din; Občinska konferenca Zve-
za mladine Bežigrad 260 din; Trgovsko podjetje
Sloga — Gornja Radgona 1.230 din; KO ZZZB NOV
Sentvid pri Stični 2.740 din; Krajevna skupnost
Dolina — Lendava 1.693 din; Mladinski aktiv osn.
šole Cankova 100 din; KO SZDL Rattkovič 1.420
din; KO SZDL Križevci v Pomurju 1.222 din;
NIKO — Zelezniški 640 din; ZZZB NOV Bizovik
— Ljubljana 870 din; EMONA — Zalog 1.750 din;
OOS — SOB Brežice 975 din; Osnovna šola
Bratje Reš — Desternik — Ptuj 419 din; Dijaki
gradbene tehniške šole — Ljubljana 2.712 din;
OOZSS Kurivo Ljubljana 1.045 din; OOS Zelezniška
postaja Poljčane 350 din; OOS — LIO Oplotnica
702,70 din; ZZZB NOV občine Ormož 1.863 din;
Občinski odbor ZZZB NOV Trebnje 1.483 din;
Vzgojni zavod Slavnica 558,90 din; Delavci OOS
»Mehanografskega centra« Ljubljana 250 din; Ob-
činski odbor ZZZB NOV Laško 959,70 din; Občinski
odbor ZZZB NOV Maribor 8.300 din; Člani OOS
druženopolitičnih organizacij Zalec 235 din; Os-
novna šola Tone Cufar — Maribor 378,95 din; KO
ZZB NOV Kokra 495 din; Osnovna šola Simon
Jenko — Kranj 650 din; OOS Pekarna Piramida
— Maribor 500 din; Reklampublie — Maribor
500 din; Obrtno storitveno podjetje Maribor 200
din; Slovenija les »Stil« — Koper 1.000 din; Snež-
nik — Ljubljana — predstavništvo 3.000 din; Etil-
keta Ziri 2.280 din; Lesno industrijsko podjetje
Slovenj Gradec 300 din; Krajevna skupnost Mežica
90 din; Obrtno podjetje pralnica Ravne na Ko-
roškem 190 din; VP KRIM Grosuplje 500 din;
Krajevna skupnost Sentvid pri Stični 700 din;
DIMNIKAR — Beltinci 1.000 din; BOR — Dolenj-
ske Toplice (kolektiv) 1.358,75 din; Dolenjska tu-
ristična zveza Novo mesto — (kolektiv) 42,95 din;

GALEB — trgovsko podjetje Ljubljana 2.500 din;
Urarstvo »Matica« Maribor 400 din; VVZ Ljubljana
— Vič 200 din; OOS Gospodarsko razstavišče Lju-
bljana 225 din; KO ZZZB NOV Semič 1.684 din;
Krajevna skupnost Vinica 6.341 din; Šutner Alojz,
ključavničar, Zg. Poljskava 50 din; Slomšek Jože,
Slovenska Bistrica 50 din; Kartonažna tovarna
»Volkartone«, Logatec 1.635 din; OOS DOM Mure-
tinci — Gorisnica 1.950 din; Zelezniška postaja
Zidani most 2.386 din; Zelezniška postaja Sevnica
385 din; Zelezniška postaja Brestanica 85 din; Ze-
lezniška postaja Brežice 260 din; Zel. postaja
Krkovo 215 din; Zel. postaja Dobova 550 din;
Zel. postaja Skofja Loka 110 din; ZZZB NOV Ko-
čevje 2.787 din; Varnost Ljubljana — izpostava
Mengeš 100 din; Občinski odbor ZZZB NOV Mari-
bor 10.686,40 din; Lovska družina Jurovski dol
500 din; Grand hotel UNION Ljubljana 10.000 din;
Komite mestne konference ZKS Maribor 2.500 din;
Občinski sindikalni svet Laško 1000 din; Polanec
Vinko, Slov. Bistrica 50 din; OOS republiško javno
pravobranilstvo Ljubljana 130 din; Zavod za časo-
pisno in radijsko dejavnost Murska Sobota 575 din;
Gostišče »pri Konšku« Trojane 2.300 din; OOS LB
Murska Sobota 1.775 din; Košarkarska zveza Slo-
venije — Ljubljana 2.000 din; Občinski sodnik za
prekrške Kamnik 100 din; TEOL Ljubljana 5.000
din; Zveza prijateljev mladine Postojna 2.000 din;
Osnovna šola Franjo Vrnč Slovenj Gradec 570
din; KO ZZZB NOV Koroška vrata — Maribor
1.402,50 din; KO ZZZB NOV »Miklavž Dobrovec«
Maribor 4.087 din; KO ZZZB NOV Selnica 888 din;
OOS Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana 1.631
din; Mariborski vodovod 3.000 din; OOS Zavod za
slepo mladino Ljubljana 515 din; EXOTERM —
Kranj 1.665 din; Občinski odbor ZZZB NOV Lju-
tomer 770 din; Osnovna šola Slavka Slandra —
Prebold 513 din; Izobraževalni center Ljubljana
1.420 din; Angelica Podlipnik Ljubljana 50 din;
Okrožno sodišče Novo mesto 518 din; Opekarna
Rače 1.000 din; OOS KIK Pomurka — M. Sobota
1.705 din; Gostansko podjetje Vič Ljubljana 1.000
din; KZ Cerke na Gorenjskem 500 din; OOS Za-
vod za zdravstveno varstvo Ljubljana 470 din;
OOS Sade — zelenjava, Ljubljana 875 din; Go-
stinsko podjetje Bežigrad 500 din; OOS — SKIP
Ljubljana 500 din; MAVRICA — Ljubljana 2.500 din;
ZZB NOV občine Piran 4.208 din; MOTVOZ IN PLA-
TNO, Grosuplje 3.000 din; Občinski odbor ZZZB
NOV Sevnica 5.670 din; Občinska gasilska zveza
Slov. Bistrica 2.000 din; SDK podružnica Murska
Sobota 1.000 din; Občinski odbor ZZZB NOV Izola
1.716,50 din; Občinski odbor ZZZB NOV Laško 435
din; Občinski odbor ZZZB NOV Laško 512
din; Stanovanjsko komunalno podjetje Laško 400
din; Matična knjižnica II. Bistrica 40 din; Kova-
čič Anton, Poljčane 50 din; Gostilna pri Avguštinu
— Slov. Bistrica 50 din; Geodetska uprava SRS,
Ljubljana 115 din; OOS trgovsko podjetje KRKA
— Brežice 745 din; Zoološki vrt Ljubljana
— Večna pot 1.000 din; TOTRA — Ljubljana 8.000 din;
Institut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana
500 din; Osn. šola Radenci 185 din; OOS MODA
Sentjur 1.980 din; OOS VII gimnazije Vič 390 din;

Skupno zbranih prispevkov do 7. junija 1973
je 2.733.509,70 din.

Odbor za gradnjo spominskega doma borcev
NOV in mladine Jugoslavije v Kumrovcu se za-
hvaljuje za prispevke in prosi darovalce, da pro-
stovoljne prispevke nakažejo na tekoči račun št.
50100-678-46402 Odbor za gradnjo doma v Kum-
rovcu pri RO ZZZB NOV Slovenije.

PRISPEVAJTE K GRADITVI SPOMENIKA DO-
MA BORCEV NOV IN MLADINE JUGOSLAVIJE V
KUMROVCU — DOM BRATSTVA IN ENOTNOSTI
JUGOSLOVANSKIH NARODOV IN NARODNOSTI!

fotografija z vprašajem

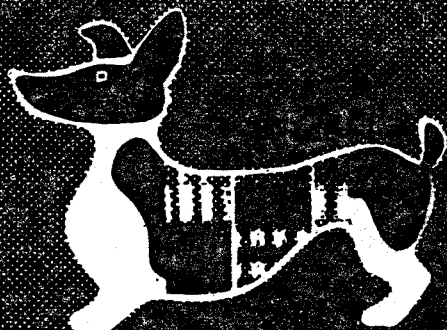
V 19. številki našega lista (TV—15 z dne 10. maja 1973) smo objavili foto-
grafijo s partizanskih volitev. Domnevali smo, da je bila posneta v Beli kra-
jini ali v dolini Kolpe. Marija Gorjup, poročena Mirič, iz Žirovnice 71 na
Gorenjskem, pa nam je sporočila, da je fotografija nastala leta 1946 v va-
sici Lipici (štela je le 7 hiš) blizu Kala nad Kanalom na Primorskem. Pred-
stavlja prve volitve po svobodi na Primorskem. Vse ženske, ki jih kaže fo-
tografija, so doma iz Lipice. Od leve proti desni so: Ivanka Bukovec z volil-
nim listkom v roki, Milka Okroglič, poročena Gorjup, sedi za mizo, pokoj-
na Ivanka Bavdaž podpisuje volilno listo, Frančiška Bavdaž pa sedi s tran-
SPARENTOM v roki. Marija Mirič pripominja, da je tudi sama prisostvovala
volitvam, zato je fotografijo takoj razvozljala. Zahvaljujemo se za natančne
podatke.

Tovarišica Stana Kos-Špela z Miklošičeve 8 v Ljubljani je potrdila, da je
fotografija, ki smo jo objavili v 21. številki našega lista, zares nastala v par-
tizanski bolnišnici Jelendol na Kočevskem Rogu, in sicer novembra 1944.
Za dodatno pojasnilo se najlepše zahvaljujemo.

Zdaj pa spet nova nepojasnjena fotografija. Prikazuje politično zborovanje
ali partizanski miting v neki vasi. Vprašujemo, v kateri vasi in kdaj je bilo
to zborovanje, kdo ga je posnel, pa imena in priimki tistih, ki jih boste pre-
poznali.

20-LETNICA GORENJA

ZVESTOBA ZA ZVESTOBO

1+1=3

GORENJE SLAVI LETOS 20-
LETNICO OBSTOJA

To je 20 let naporov, odreka-
nja, vztrajanja in hotenja, pre-
pričanja, da je izbrana prava
pot.

GORENJE je danes nepogreš-
ljiv sestavni del vašega do-
ma, je pomemben del proste-
ga časa, je nagrada moža že-
ni, staršev otrokom, je vaš
spremenjen odnos do okolja
in družbe in vaša nova vloga
v njej.

GORENJE je vaš prijatelj, ki
ste mu poklonili zvestobo v
trenutku, ko ste kupili prvi,
drugi, tretji ali več aparatov
z vedno enakim znakom GO-
RENJE. V jubilejnem letu GO-
RENJE nagraduje vašo ZVE-
STOBO. Vsak kupec, ki ima
vsaj enega od večjih apar-
atov GORENJA in bo v času
od 1. maja do 31. julija 1973
kupil kateregakoli od 10 stan-
dardnih proizvodov... GORE-
NJE, dobi lepo darilo iz se-
rije malih gospodinskih apa-
ratov in pripomočkov.

Enostavno povedano, če od
danes pa do 31. julija 1973
kupite pralni stroj, zmrzoval-
nik, štedilnik, kuhinjo ali drug
večji aparat GORENJE in ob-
nakupu zahtevate od prodaj-
alca kupon (vpišite ime in
priimek ter ostale podatke),
prejmete darilo GORENJA:
havbo ali 3-miks, sobno an-
teno, 3-mlin (električni stroj
za mletje), kuhinjski element,
tehtnico ali mixal.

Tako GORENJE dvakrat nagra-
juje ZVESTOBO — s kvalite-
to proizvodov in z lepimi na-
gradami.

gorenje®

Najstarejši slovenski partizan

Miroslav Pekarek-Bradač obhaja te dni devetdesetletnico svojega življenja. Naročili so mi, naj ga obiščem in naj mu prenesem iskrene čestitke borcev, tovarišev za praznik. Zgodaj jutraj sem ga zato poiskal na domu v Ljubljani. Njegova žena se je opravičevala: »Veste, nikdar ga ni mogoče spraviti v posteljo pred polnočjo, zato... Saj bo takoj nared.«

Sivolasi Pekarek je še zmeraj ves zbran, gostih belih brk, a tokrat brez tiste tako značilne, mogočne brade kakor nekoč v lepih, partizanskih časih. Sprejme me v kuhinji, v kmečkem kotu, od koder se odpira razgled na košate krone dreves v parku Hrvaškega trga. Takoj vidim, da je še zmerom svežega duha in spomina, da se lahko celo v podrobnostih sprehodi po stezah in stezicah svojega burnega življenja.

Pekarek pripoveduje, kako se je rodil kot sin očeta Heliodora, Ceha, oskrbnika na gradu Pogance pri Novem mestu, v rodbini, ki je dala avstro-ogrske in tudi drugim vojskam vrsto poklicnih vojakov in častnikov. Živo se spominja svojega deda, stolnika v Napoleonovi vojski proti carim Rusom, ki je dočkal starost sto dvajset let. Tudi njegov oče je bil oficir, prav tako več njegovih stricov in dva brata. Vsi so bili vojaški strokovnjaki in skoraj vsi dosegli visoko starost. Mladi Mirko je živel pri stricu, oficirju turške vojske in poveljniku trdnjave Tarabos pri Skanderu v Albaniji, do svojega sedmega leta, medtem ko je oče Heliodor služboval kot oficir — vojaški strokovnjak v Grčiji, pozneje na Reki, nato se je preselil v sloviti kartuzijanski samostan Pleterje pod Opajo goro pri Drči blizu Sentjerneja, na posest svoje matere. Tudi Miroslava starši vpišejo v dunajsko kadetnico.

In ko očetu Heliodoru leta 1901 piše iz Kube neki francoski prijatelj, polkovnik, udeleženec špansko-ameriške vojne, in ga v pismu vabi, naj se vidi v burško vojsko proti Angličem v Južni Afriki, njegov oče že prestopa za bojevanje, takoj sklene, da pošlje tja namesto sebe sina Miroslava, osemnajstletnega kadeta.

Se danes se Pekarek spominja potovanja k Burom in trenutka, ko se kot kadet obleče v kaki uniformo, ki si na glavo dene širokokrajni klobuk in na desno ramo puško meksikanko na pet streliv in ko zajaha iskrenega konjca. Miroslav napeto pripoveduje, kako jahajo po afriških širjavah, kako iz zased udrihajo po napadalcih, kako Angličji burško vojsko odrežejo od zaledja, da jih ljudstvo ne more več oskrbovati... Ne more pozabiti najbolj živega spomina, ko vprčo njega s kroglo v prsih pade očetov dobi znanec iz Francije, ko ga zato prevzame takšno domotožje, da se takoj ukrca na ladjo, da ga čimprej pripelje v domovino.

Ko zatem doma konča kadetnico, postane oficir ulancev — konjenice. Potem služi na različnih mestih Avstro-ogrske: pri cesarski gardi na Dunaju, največ v Olomucu, v glavnem mestu Moravske na Češkoslovaškem, udeleži se kot opazovalec avstrijske vojske turško-italijanske vojne v Libiji v letih 1911 in 1912. V mirnem času po tej vojni obiskuje — bolj iz dolgočasia kot pa iz potrebe — dve leti gozdarsko akademijo, kar mu v nadaljnjem življenju večkrat zelo prav pride.

V prvi svetovni vojni služi v Karpatih na ruski fronti kot poveljnik eskadrona Poljske legije. Takrat ga neki Cerček »Divje divizije« rani v noge in se skoraj vse leto zdravi v vojaški bolnišnici. Nato najprej služi pri vojni cenzuri, kar mu ni všeč, zato to službo ne opravlja dobro in pride zato celo pred vojaško sodišče; nato ga pošljejo za poveljnika bosenskega »šturmataljona« v Doherdob na Soško fronto. Tam ga nekega dne do dna pretrese italijanska mina in mu uniči levo oko. Nezvestnega, še živega Miroslava takrat skoraj že pokopljajo. Ko si opomore, ga pošljejo za tolmača francoskega jezika v Tirano. Zatem služi kot poveljnik taborišča vojnih ujetnikov — Arabcev v Ohridu. Po prehoju Solunske fronte ga Francozi pošljejo z ujetniki v Boko Kotorsko. Tam se pridruži bataljonu Češke legije in z njim odide v Prago, hotel ostati stalno v češki vojski. Toda ta se Miroslavu kmalu hudo zameri, zato odide v češko glavno mesto po odpravnino in se napoti k prijateljem v Jugoslavijo.

V jugoslovanski kraljevi vojski oficir Pekarek odsluži le sedem mesecev, ko ga odpustijo iz nje brez pokojnine. In — čeprav ima po saintger-

mainški pogodbi vsak bivši avstrijski oficir s stažem vsaj petnajst let pravico do pokojnine, je Pekareku kraljevi oblastniki ne dajo. Tedaj se mu zelo zameri tudi jugoslovanska kraljeva vojska.

Se dobro, da je kapetan Pekarek tudi gozdarski strokovnjak. Tako si lahko služi kruh med vojnami kot upravitelj plemiških veleposestev v Jugoslaviji in Avstriji. Ob priključitvi Avstrije k velikonemškemu rajhu marca 1938 dela Pekarek na jugoslovansko-avstrijski meji kot upravitelj posestev in vinogradov grofov Burbonov. In ker je oficir avstrijske vojske, ni pa včlanjen v Heilmwehru, ker s koroskimi kneži govori slovensko in je še zmerom jugoslovanski državljan, je pri nacistih nezaklen in mora kar na silo iz Avstrije v Jugoslavijo. Tam ostane nekaj časa brez posla, potem gre za gozdarja na Dolenjsko, na novomeško in mokronoško področje, kjer je druga svetovna vojna že v polnem teku.

Ko nacifasisti napadejo Jugoslavijo, najprej Nemci zasedejo tisti del Dolenjske, kjer dela gozdar Pekarek. On ji ne mara, ne trpi nasilja, noče pruske nadutosti, čeprav v tistem času, žal, nekateri naši ljudje, zaslepljeni od Hitlerjeve propagande, skoraj navdušeno sprejemajo nacional-socialistične okupatorje. Gozdar — kapetan Pekarek se jim upira. Ta strastni ljubitelj in zbiratelj lepega orožja in gibčni Franc Kresc-Cohan že zbira orožje za Osvobodilno fronto proti nacizmu, za prvo partizansko četo na tem področju, snujočo se jeseni 1941. Kapetan Pekarek ima tedaj že brke in brado ter vneto dela za OF med gozdni delavci, jim nosi iz mokronoškega OF odbora propagandno čtivo, jih pridobiva in mobilizira za narodnoosvobodilno pravično stvar. Večina od njih odide nato v partizane.

Ko je gozdar Pekarek v zimi 1941/42 premeščen iz Dolenjske na Kočevsko, tam nadaljuje z narodnoosvobodilnim delom. Povezuje se s tamkajšnjimi učitelji in še posebej z rajonskim odborom OF v Mozlju. Po navodilih tega odbora pridobiva prebivalstvo za Osvobodilno fronto, organizira obveščevalno službo in se pripravljajo za borbo proti okupatorjem in pomagačem. V začetku marca 1942 gre Pekarek navkljub visokim letom v partizane, v Kočevsko četo, ki se razraste v bataljon, odred.

Pekarek je najstarejši partizan med borci in se kot tak udeležuje vseh partizanskih akcij, jurišev in borb. Pozna se mu špartanska, trda vzgoja. Izredna zmogljivost, vzdržljivost, razvit smisel za red in disciplino, hrabrost, visoka moralna v najtežavnejših pogojih, trezno odločanje o bojnih položajih, mirna roka ostrorelca, lahкотno premagovanje težav — odlikujejo njegov vojaški lik. S svojim zgledom Pekarek ljudi pritegne, osvaja. Tako nastaja in se širi med partizani in terenci, med prebivalstvom sploh in med sovražniki legenda o najstarejšem slovenskem partizanu, ostrorelcu, ki nikdar ne zgreši svojega cilja, ki ima dolgo, sivo brado — Bradač, čigar vojaške, častniške vrline nikdar ne zataje, niti v najtežjih, zares hudih časih.

Bradač se v roški ofenzivi avgusta 1942 tolče z italijanskimi okupatorji v Kočevski četi, zatem kot namestnik komandanta bataljona v Cankarjevi brigadi. In ko partizani napadejo sovražnikovo postojanko na Suhorju, Bradač s svojo enoto uspešno brani prehod čez Gorjance na Vahti. Takrat se raztrešči tik pred njim granata, da mu poči bobnič. In — od tedaj naprej je gluha eno uho.

V januarju 1943 mora Bradač v Slovensko centralno vojno partizansko bolnišnico — SCVPB v Kočevskem Rogu. Ker je ljubitelj narave in dober poznavalec roških širjav — prevzame poveljstvo nad zaščitno četo v bolnici SCVPB. V tistem času Bradač vodi po osvobojenem ozemlju Roga in Bele krajine dr. Ivana Ribarja, predsednika Protifasističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije — AVNOJ. In — ko nekoč tja pride Boris Kidrič na pregled srca, spozna tam tudi Bradača. Kmalu zatem pa mu sporočijo, da Bradač ni več kapetan, temveč da je po ukazu maršala Josipa Broza-Tita postal polkovnik NOV in POJ. V tistem času zelo redek čin!

Kmalu zatem Bradača kličejo v glavni štab Slovenije. Komandant slovenske osvobodilne vojske Franc Rozman-Stane želi izkoristiti Bradačeve vojaške veščine. Toda med potjo v glavni štab ga prestreže dr. Metod Mikuš in ga zvabi na delo v SNOS. In Bradač se nato bojuje kot član komisije za upravo narodne imovine pri predsedstvu SNOS vse do konca vojne, do 9. maja 1945, ko ob navdušenju prebivalstva z borci JA vkoraka v osvobodeno Ljubljano.

Po osvoboditvi Bradač deluje v ministstvu za gozdarstvo LRS. Tedaj mu kot gozdarskemu strokovnjaku dodelijo vojaški džip, da bi laže križaril po terenu; toda Bradač takoj zamenja džip za konja, ki ga nato zvesto spremlja po vseh poteh po širnih gozdovih svobodne domovine — do leta 1951, ko odide v zasluženi pokoj.

Danes doma v Ljubljani vsak dan redno spremlja — složno s skrbno ženo, upokojeno učiteljico — prek radia, tiska in televizije najvažnejša dogajanja doma in v svetu. Bradač je še zmerom sredi družbenega življenja.

Borci narodnoosvobodilne vojske na Slovenskem želimo devetdesetletnemu polkovniku v pokoji Miroslavu Pekarku-Bradaču, da bi dočkal še mnogo srečnih let.

MILAN BREZOVAR

Slava Mihevc - Mira:

SPOMINI NA DEKLIŠKO ČETO

Čas teče in partizanska leta so z vsakim dnem bolj odmaknjena od nas. Neke stvari pa nam kljub odmaknjenosti ostajajo blizu, ostajajo nepozabne. Tako se mi zdi, da mi ne bodo nikoli zbledele podobe deklet, s katerimi sem preživljal veselje in tegobe partizanskih dni.

Po roški ofenzivi dvainštiridesetega leta je imel prvi bataljon Loškega odreda v svojem sestavu tudi dekleško četo. Štela je šestnajst deklet. Tudi komandirka in komisarka čete sta bili dekleti; slednja sem bila jaz in komandirka je bila Fanika.

Naj vam pobiše predstavim tega našega »komandirja«. Tudi njej se ni bilo osemnajst let. Rdečelično dekle, lepih žametnih rjavih oči, po ramenih sta ji padali težki kostanjevi kiti. Za svoja leta je bila kar preresna. Vsak prost trenutek je preždel nad knjigami. Kadar jo je kdo le hotel spraviti v smeh, jo je nagovoril: »Signorina!« Takrat si prav gotovo lahko videl dve vrsti njenih porcelanast belih zob.

To ime se je je držalo namreč iz časov, ko je bila še pomočnica mitraljezca. V nekem boju sta se z mitraljezecem znašla v kočljivem položaju in sta bila prisiljena k umiku. Mitraljezec jo je ucvrl, Fanika pa za njim. V desmi roki je nosila puško, v levi zabojček s strelivom. A glej smolo! Kite so se ji zapletle v trnov grm. Ker ni imela prostih rok, je trajalo nekaj dolgih trenutkov, preden se je rešila neprijetnega objema. To pa je bilo dovolj, da se je znašla dobrih deset korakov pred italijanskimi oficirjem z naperjeno brzostrelko.

Kaj takega ni pričakovala. Zmedla se je in za trenutek obstala KOT VKOPANA! Še bolj pa je bil presenečen Italijan, ki je med mladim smrčjem zagledal čudovito prikazen z dolgimi lasmi in puško v rokah. Povešil je brzostrelko in zajecjal: »O, ... signorina ... buongiorno!«

To je bilo dovolj, da je Fanika prišla do sapa. Zasakala se je in lahкотno kot srna zbežala med grmovjem in skalami presenečenemu italijanskemu poročniku izpred oči. Hip nato je izstrelil cel rajal v zrak. Mogoče od samega presenečenja ali od razočaranja nad izgubljeno gozdno vilo — tega Fanika ni mogla uganiti.

Kot bi bilo včeraj, vidim četico pred seboj!

Šestnajst mladih, prijetnih, vedrih deklet. Nekje iz doline smo dobile modre rute z belimi pikami, da smo jih nosile okrog vratu. Enake rute in mlada leta so dajala dekletom videz podobnosti, čeprav sta si bili podobni samo dve izmed njih — sestra Vera in Francka Palčičeva. Prišle so k partizanom zvečine pred roško ofenzivo in so skoraj vse imele ognjeni krst že za seboj. Nekaj je bilo Notranjk, nekaj Primork, tri Hrvatice in dve Ljubljanki.

To, da so bile doma iz različnih krajev, pa ni motilo sožitja v četi; partizansko življenje je bilo za vse enako trdo, od vseh je terjalo samopremagovanje, vzdržljivost in voljo. Za nobeno od nas ni bilo lahko kar čez noč postati vojak. Spominjam se, kako sva z Vido — bila je doma iz Cerknice — prišli k partizanom. Prve dni nama je bilo strašno nerodno. Nerodno stopiti v zbor, nerodno se postaviti v vrsto za kosilo, nerodno zvečer sesti k tabornem ognju. Vsega sva se sramovali. Ko

so nama takoj drugi dan potisnili mavzerico v roke in nama vcepjali prvočenost o puški, so nama drgetali prsti. Pred orožjem naju je bilo strah, pred najino nestrpnostjo še bolj. So la o ravnanju z orožjem pa je naglo napredovala. Naslednje dni sva že morali sodelovati pri vajah na terenu: naskakovati, napadati, vaditi se v metu bombe. Obe sva bili nepripravni in vse to nama je šlo slabo od rok. Opazk in graje sva slišali dovolj, vendar ne eno ne drugo ni napravilo iz naju dobrih vojakov. Dolžnosti so nama naložili kljub temu: dežurstvo, izvidniška patrrola, straža ... S strahom in negotovostjo sva sprejemali naloge, vendar druga drugi tega nisva hoteli priznati. To niso bile šale, doma v mraku si nisva upali niti čez hišni prag, tu pa so te sredi noči postavili na stražo, da bediš nad drugimi ...

Menda je prav to nezaupanje v samo sebe še povečalo čut odgovornosti in prizadevanje, da bi bile vse te težavne naloge čim bolj in čim dosledneje izpolnjene.

Vida mi je šele čez kak mesec zaupala, kako je prvotno opravljala nočno stražarsko službo. Doletela jo je izmena, da je prevzela stražo opolnoči. Ze ta polnočna ura jo je spravila iz tira. Kaj vse je včasih slišala o uri strahov. Zdaj pa se je znašla sredi gozda sama, le mesec ji je mežikal skozi veje, ko da se posmehuje preneglim utripom nje-nega srca. Pred tednom dni so jo naučili ravnanja s puško, zdaj jo je držala v rokah vsa negotova. Kaj bo, če bo treba zares sprožiti.

Sredi zaskrbljenih misli se je zdržnila, kajti nekje na stezi pred njo je zasumela. Nekdo se je bližal. Srce ji je jelo še močnejše utripati, ko je njen rahli glas zatipal v temo:

»Stoj! Kdo je?«

Oni tam je obstal, a ni odgovoril. Vida je čakala, napenjala oči in ušesa. Oni tam se je spet premaknil. Listje je zasumelo pod njegovo stopinjo. Videti pa ga še vedno ni mogla. Vida je zbrala ves svoj pogum in se enkrat za kričala:

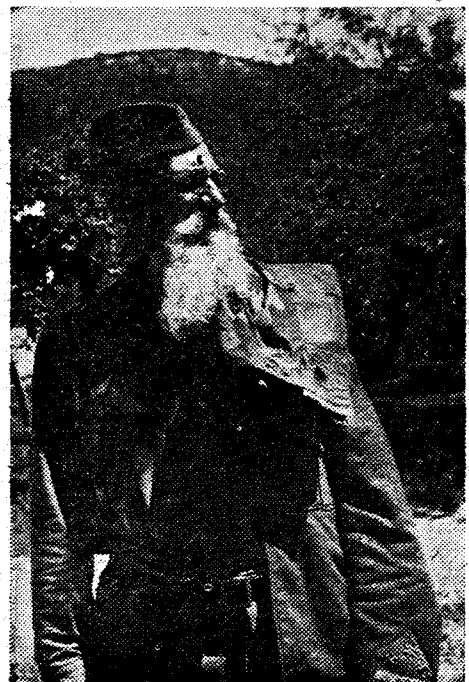
»Stoj! Kdo je?«

Oni spet nič. Vztrepetale so ji roke, pripravila je puško na strel, v istem hipu pa je nekaj smuknilo po debli navzgor in zacvililo.

»Bil je polh — pa ne povejte tega drugim, da se mi ne bodo smejali!« je pristavila Vida, ko je sklenila svojo pripoved. (Nekaj dni zatem je bila ranjena v boju nad Babno polico, a iz njenih ust nismo nikoli slišali vzdih. Izgubili smo jo dva meseca kasneje v hajki nad Sočo na Primorskem.)

Živo jih vidim pred seboj: Anico, Zalo, Kristino, Dragico, Marico in druge. Sami mladi, nežni deklički, nič manj občutljivi kot druga dekleta njihovih let. Vsaka je nosila v sebi svoje mladostne sanje, svoje tihe želje in mednje je tako grobo udarila vojna. Sla po življenju in sreči je bila čisto močnejša od hrabrosti in poguma, ki ju je terjala boj. Marsikatera od teh naših deklet je morala tako kot Vida z vso voljo premagati strah in zbrati vse sile, da je vtrajala na bojišču. Junaško se zadržati v boju, čeprav v svojem bistvu nisi junak, pa je veliko junaštvo.

o mladih in za mlade

NA KOROŠKO

Ozračje je bilo napeto, v njem je bilo čutiti goro pričakovanj, vprašanj in želja, da bi izvedeli čimveč. Naša radovednost se je z vsakim prevoženim kilometrom stopnjevala, pa čeprav nas je spremljal domač, priazen občutek, da gremo obiskat naše.

Najprej smo se ustavili v Kranju. V skupini smo se počasi odpravili proti trgu, kjer stoji spomenik dr. Francetu Prešernu. Na podstavku se vzdiguje mogočna postava. Roka odločno kaže v daljavo. Ni ga več, toda njegova dela živé z nami in mi z njimi:

*Živé naj vsi narodi, ki hrepene
dočakat dan,
da koder sonce hodi prepri iz
sveta bo pregnan,
ko rojak prost bo vsak, ne vrag,
le sosed bo mejak!*

Prvi vtisi z našega popotovanja... med njimi prijazen šumenje Kokre in komaj ozelenelih lističev. In znova smo na poti. Opazovali smo prav vse, kar je bilo novega okrog nas, in poslušali prof. Zupana, ki nam je razlagal. Premlevali smo vsako njegovo besedo in kdaj pa kdaj tudi mi kaj rekli.

Tam v daljavi je lebdela Kriška gora, ko je začelo pršeti. Drobne dežne kaplje so nas spremljale noter do Mojstrane, prav do tja, kjer smo morali zaradi ozke ceste peš. Odpravili smo se proti Srednjemu vrhu pod Martuljkom. Pot se je strmo vzpenjala. Dež, ki je še vedno pršel, nas je prijetno

nami se je razprostirala z zelenimi travami in gručami hiš posejana Ziljska dolina. Tako miren, tih in lep kraj je to... Ko da se peljemo po naših tleh, a vendar nas na vsakem koraku spremljajo napisi v nemščini.

Najprej smo obiskali Bistrico na Zilji, kjer smo se srečali z zavednim slovenskim duhovnikom Kuchlingom. Na nas je naredil globok, nepozaben vtis. Obnemogel je že; glas se mu je tresel in tudi njegovo telo je bilo podvrženo stalnim treslajem. Tudi brez besed bi ga razumel, kajti vse na njem je pričalo o prestopu v nemščini.

»Meja poteka po grebenu, za njim pa so Kamniške Alpe. Na nasprotni strani je Dobrač, ki se je leta 1348 podrl. Reči bi moral kar Beljaška planina, ker tako zahtevajo oni...!« Zrli smo za njegovo tresočo se roko in skušali razvozlati zagonetne spletke tujcev. Še in še smo ga poslušali in vedno bolj smo se zavedali, da smo lahko srečni, ker živimo na drugi strani meje, v svobodni domovini.

Ogledali smo si tudi pokopališče in cerkev, ki jo je gospod Kuchling sam s trudom lastnih rok na novo restavriral. Toda na pokopališču smo se morali pošteno potruditi, da smo poiskali kak slovenski napis, saj je skoraj vse nemško. Družine Pippova, Strobeno, Zužajeva, Petrova, Drčnikova, Korenova... Imena, ki pričajo, da je tod živel slovenski rod! Samo še nekaj jih je, kjer pa so, jim onemogočajo vsakršno delovanje, zaničevani so in zapostavljeni od vseh.

S težkim srcem smo se poslovili od gospoda Kuchlinga in mu obljubili, da še pridemo. Nadaljevali smo pot do zanimivega kraja. Kdo ga ne pozna, saj je bil tam rojen Drabustnjak, ki je napisal »Litanijske ta hudih ženska«. Videli smo hišico, kjer je pesnikoval. Vse o njem pa nam je povedala Monika, dijakinja tamkajšnje slovenske gimnazije. Tudi njena sestra je bila z nami in skupaj smo nadaljevali pot proti Rožu in Št. Jakobu.

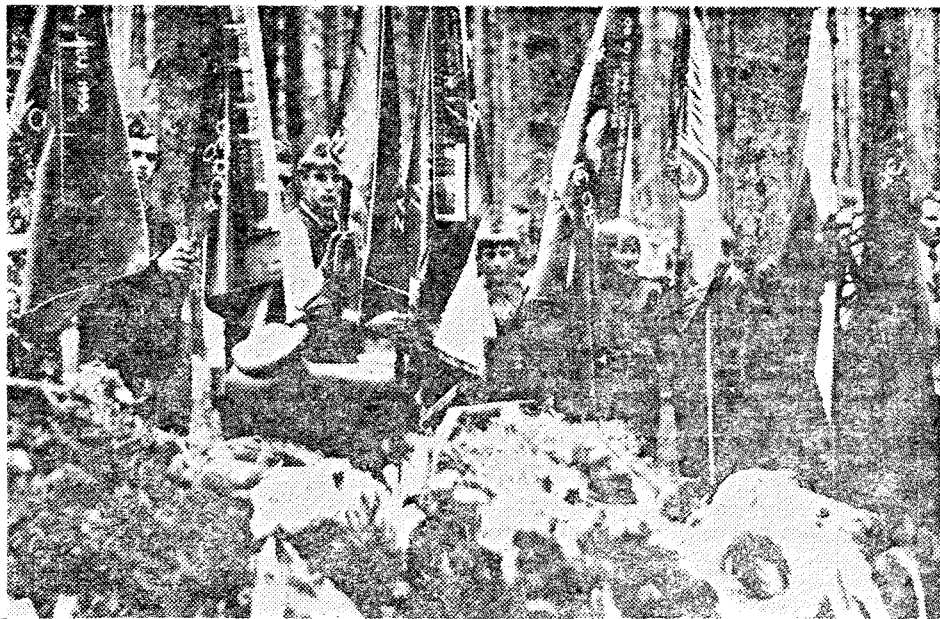
Ustavili smo se pri Martinjaku, slovenski gostilni, kjer nas je s svojimi prijatelji pričakal France Serajnik. Rad se nam je pohvalil, da je pravi potomec tistih Serajnikov, o katerih je govorila v povesti o Miklovi Zali. Pogovarjali smo se in tudi peli. Naši prijatelji so nas spremljali vse tja do dr. Janežiča, zavednega Slovence. Povedali so nam, da je oster trn v tujčevi peti.

Dr. Janežič nas je prijazno sprejel. Izobražen je in pripovedoval nam je o sebi, pa o problemih vseh koroških Slovencev. Ker rad posluša slovenske narodne pesmi, smo mu jih z veseljem zapeli. Po kratkem pogovoru smo se poslovili.

Cas nas je priganjal in morali smo se spraviti v avtobuse. Poslovili smo se od naših prijateljev. Vsem je bilo hudo ob slovesu, posebno pa Franciju, ki se je neverjetno težko ločil od nas. Vendar smo mu, tako kot tudi vsem drugim, poklonili za spomin drobno knjižico.

Tudi nazaj grede smo opazovali svet okoli sebe, toda na programu so bile še zabavne točke. Pošteno smo se nasmejali duhovitostim naših profesorjev, sami pa smo si obljubili, da ta obisk pri zamejskih Slovencih ni zadnji. Mrak se je že spuščal na zemljo, ko smo se poslovili še od prof. Abrahamsberga (prof. Zupan nas je zapustil že prej) in se polni spominov vračali domov.

ILOKKA ČELHAR

Udeleženci osmega zbora slovenskih pionirjev pred spomenikom »Pri treh žeblih« na Osankarici, na kraju zadnjega boja Pohorskega bataljona.

RADOVNA

Na dan mladosti smo šli na izlet v Radovno. Od Mojstrane je ta vasica oddaljena deset kilometrov. Nismo se bali dolge poti in ni nas ustavilo oblačno jutro. Kaj se je v tej vasi zgodilo med vojno, smo se učili v šoli in zanimalo nas je, kakšna je danes.

Veseli in razigrani smo se zbrali pred šolo. V dolgi vrsti smo odšli proti Radovni. Začelo je rositi. Pospesili smo korak. Da bi se vrnili, nismo niti pomislili. Vso pot smo pridno kramljali in deževnih kapljic nismo čutili. V Zgornji Radovni smo se ustavili le za kratek čas. Učenci prvega in drugega razreda so ostali tam, vsi ostali pa smo nadaljevali pot v Srednjo Radovno, ki je bila pravzaprav naš končni cilj.

Kako lepa je ta dolina v mesecu maju! Travniki so polni modrega encijana in rumenih pogačic. V gozdu je polno življenja. Opazovali smo naravo in se veselili pomladi. Kljub temu nam je utrujenost počasi lezla v noge, le da tega ni nihče povedal naglas. Ob potoku Radovna smo opazili zapuščen mlin. Zavili smo čez most. Na drugi strani smo ob poti zagledali ostanke pogorišča in spomenik. Bili smo torej v Srednji Radovni. Celo nebo se je zjasnilo, pozdravilo nas je toplo sonce.

Tovarišica nam je povedala, da so vaščani tega kraja med vojno veliko pomagali partizanom. Tam nad vasjo so bile kurirske postojanke, v katerih so se ustavljale večje in manjše sku-

pine partizanov. Njim so ljudje nudili vso pomoč. To Nemcem ni ostalo skrito. 20. septembra 1944 je navsezgodaj jutraj obkobil vas več sto Nemcev. Speče vaščane je prebudilo divje streljanje in surovo vpitje podivjanih fašistov. Za beg je bilo že prepozno. Zagoreli so domovi. Zelene pošasti so požigale hišo za hišo. Po dolini se je valil gost dim. Iz gorečih domov je bilo slišati pretresljive krike na pomoč. Dva najst domačij so plameni spremenili v pepel in štiriindvajset ljudi je pogorelo v njih. Sovražniki niso nikomur prizanesli. Nista se jim zasmilila niti komaj devet mesecev star Primožek in ne onemogla ženica, ki je dopolnila štiriinšedeseto leto.

Strmeli smo v spomenik ob cesti, ki ima obliko dlani. Zdelo se nam je, da prosí, naj se kaj takega nikoli več ne ponovi. V spomin na žalostni dogodek smo pripravili krajši kulturni program, v katerem sem recitala pesem Mihe Klinarja »O, Radovna...«

Vrnili smo se po poti na drugi strani potoka. Še enkrat so naši pogledi objeli Radovno... Le nekaj hiš v vasi je obnovljenih. V njih živijo ljudje, ki se ne morejo ločiti od zemlje, čeprav je skopa. Ostanke pogorišč preraščata mah in trava, spomin na gorje pa živi... Pred nami je bila še dolga pot in posloviti smo se morali.

Izlet v Radovno nam bo dolgo ostal v spominu. LILIJANA GARTNER

POGOVOR

Tovariš Lojze Rauh, kje vas je zatekla druga svetovna vojna in kako ste se vključili v narodnoosvobodilno gibanje?

»V stik s komunisti sem prišel že leta 1939 na Sušaku, kjer sem bil vključen v sindikat, ki je deloval pod vplivom komunistov. Takrat so nas začeli preganjati. Razbili so nam prostore in hkrati zaprli vse voditelje. Kmalu zatem so me tovariši postavili za pred-

sednika sindikalne organizacije. Že čez osem dni so me odpeljali na zasiljanje in mobilizirali. Prišel sem v Ribnico na Dolenjskem, kjer sem bil do razpada stare Jugoslavije. Vojna me je zatekla v Žužemberku. Kmalu sem začel okoli sebe zbirati mladino in jo vzpodbujati k borbi proti okupatorju.«

Katerega dogodka iz narodnoosvobodilnega boja se najbolj spominjate?

»Bilo je aprila 1942, kmalu potem ko sem prišel k partizanom. Obkobil so me sovražniki in le malo je manjkalo, da me niso ujeli.«

So vam pionirji pomagali?

»Seveda so nam pomagali in nas predvsem obveščali. Po vasi so prisluškovali govoricam in nam povedali vse, kar je bilo za nas zanimivega. Z njihovo pomočjo smo odkrili marsikatero domačega izdajalca. Obveščali so nas tudi o premikih sovražnikov in o tem, koliko orožja imajo, pa o njihovih nakanah. Naši pionirji so bili organizirani, nanje smo se lahko zanesli.«

Kaj svetujete današnjim pionirjem?

»Predvsem to, da bi znali spoštovati svobodo. Zavedati se morate, da noben sovražnik, ki bi prišel k nam, ne bi ničesar dal, ampak samo vzel. Zato ljubite svojo domovino! Če bi vam jo hotel kdo vzeti, se borite zanj z vsem srcem, četudi bi morali žrtvovati življenje. Saj brez žrtev ni svobode. Nobena sila ne more prisiliti naroda k pokorščini, če sam tega noče, pa četudi je še tako majhen.« Za trenutek je utihnil, jaz sem se zamislila nad njegovimi besedami. »Da, želja po svobodi je močnejša od smrti!« je pribil tovariš Lojze Rauh, potem sva se poslovila.

NEVENKA GASPARAC

kramljanje

Draga Milena!

Končno vas lahko spet pozdravim in razveselim z drobnim prispevkom. Dolgo časa vam že nisem pisala, a ne gre drugače in tako se vam vedno znova in znova oglašam. Toliko novega je, da ne vem, kje bi začela. Ker pa vem, kako nas vse zanimajo naši zamejci in položaj pri njih, sem sklenila, da vam opišem naš obisk na Koroškem. Upam, da vam bo sestavek všeč, sodbo o njem pa prepustim vam.

Se sedaj mi zvenijo v glavi besede, ki so nam izpričale težavni položaj Slovencev na avstrijskem Koroškem in še sedaj imam pred očmi podobo slovenskega duhovnika Kuchlinga. Na vse nas je napravil res globok vtis: nemo smo prisluhnili njegovi pripovedi in z vsako izgovorjeno besedo nam je bilo huje. Najteže pa je bilo slovo, kajti to je bilo grenko in vsi smo želeli, da

bi ostali in pomagali. Čeprav je gospod Kuchling zaveden Slovenec in tako rekoč steber tamkajšnjega slovenstva, je brez moči — in življenje za Slovence ob Zilji je iz dneva v dan težje.

Na Koroško nas je šlo kar precej, bila je to ekskurzija kluba OZN naše gimnazije. Zahvala za to gre predvsem našemu zavednemu profesorju Zupanu; ta nas seznanja s položajem na Koroškem, ki jo dobro pozna.

Še marsikaj bi vam lahko povedala, a se moram posloviti. In ko bom spet našla kanček časa, vam napišem še moje vtise iz bolnišnice Franje, saj o njej še zdaleč nismo vsega povedali.

Prav lepo vas pozdravljam!

Ilonka Čelhar
Prestranek 18
66258 Prestranek

Draga Ilonka!

Prizadevnost, ki si jo izpričala v prispevku o slovenskih Korošcih

onstran meje, skoraj ne dovoljuje ocene vrednosti zapisa. Vseeno: objavila sem ga takšnega, kakršnega si mi poslala.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Spoštovana urednica!

Vesela sem, da je bil moj zadnji prispevek tako lepo sprejet. Vzpodbudili ste me in začela sem razmišljati, o čem bi vam lahko še pisala. Odločila sem se, da vam opišem naš šolski izlet na dan mladosti.

Lep pozdrav!

Lilijana Gartner
Mojstrana 61
64281 Mojstrana

Draga Lilijana!

Tudi tokrat si se več kot dobro odrezala, samo razmišljala si malo dolgo in — oglasi se še pred jesenjo, čeprav se bliža čas počitka.

Lepo pozdravljena!

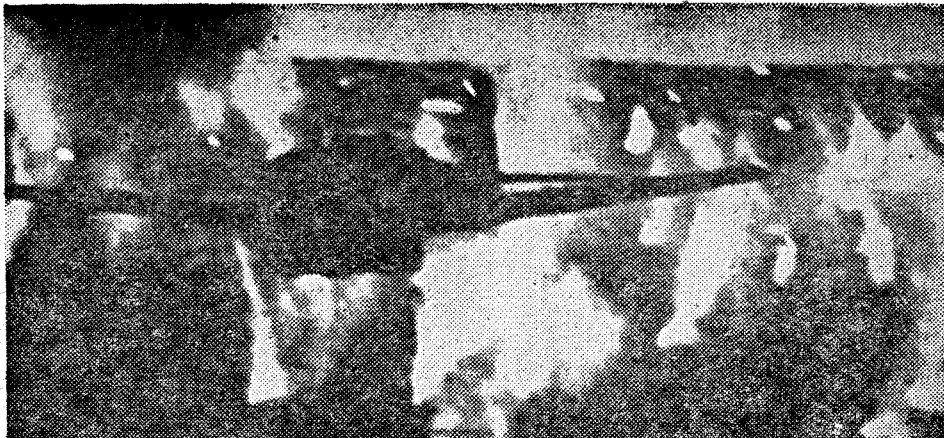
MILENA

BORCI 1. SLOVENSKE ARTILERIJSKE BRIGADE!

KNJIGA NASE BRIGADE JE NA-
PISANA, LE SEZNAM BORCEV
NASE BRIGADE JE SE NEPO-
POLN — ZATO PROSIMO, DA NAM
DO 30. VI. 1973 POSREDUJETE
NASLEDNJE PODATKE:

1. PRIIMEK IN IME
2. DATUM IN KRAJ ROJSTVA
3. OD—DO SI BIL V I. SAB
4. OD—DO SI VRSIL FUNKCIJO
5. TOČEN NASLOV
6. PODATKE O PADLIH, KI SE
JIH SPOMINJAS
VSE PODATKE POSLJITE NA NA-
SLOV: STANA KOS-SPELA, LJUB-
LJANA, MIKLOŠICEVA 8.

ODBOR I. SAB

Letalo samomorilskega pilota, ki se prebija skozi zaporni pas izstrelkov pred ameriško vojno ladjo.

Bil sem kamikaze

Objavljamo odlomek iz dnevnika, ki ga je napisal japonski samomorilski pilot Ryui Nagatsuka. Njegovo delo je edinstven prikaz vzdušja, v katerem so japonski militaristi pripravili mlade intelektualce do tega, da so se prostovoljno žrtvovali za »potrebe domovine«. To so bili nacionalistični skrajneži, ki jim je cesar kot vrhovni predstavnik države pomenil več kot lastno življenje. V drugi svetovni vojni je na ta način izgubilo življenje 4615 pilotov. Pisec knjige je po naključju ostal živ. Beseda kamikaze pomeni »božanski veter«.

»Moji dragi starši, danes sem zapustil ta svet: dne 29. junija 1945 ob sedmih zjutraj. V vsakem kotičku moje notranjosti se razliva vaša ljubezen. Najhuje mi je, ko pomislim, da bo z razpadom mojega telesa konec tudi te neskončne neznosti. Toda ljubezen do domovine mora biti močnejša. Oprostite mi, da nisem mogel do kraja opraviti svojih družinskih dolžnosti. Pozdravite v mojem imenu vse prijatelje in znance...«

Pisal bi kar naprej in naprej, zagodilo pa se je drugače. Zadnje svoje sporočilo sem podpisal 28. 6. 1945 ob 22. uri. Pismo sem vtaknil v kuverto in dedal pramen svojih las in nohte. Ko sem jo zaprl, sem se zavedel, da je zame konec vsega. Nekaj ur pred tem se je poveljnik Suenaga živčno sprehajal med meteorološko postajo in svojo zasilno pisarno. Ob 20. uri je sklical dvaindvajset samomorilskih pilotov, rekoč: »Po vremenski napovedi je možno, da se bo razjasnilo okoli Miyaguija, kjer je ameriško brodovje. Napočil je torej trenutek, ki ste ga toliko pričakovali. Torej bom izdal povelje za vaš let. Gre za posebno povelje, ker ste predvideni za poseben napad.«

Četudi sem bil trdno odločen, da se bom žrtvoval, me je ob njegovih besedah stresel mrz. Poveljnik je nadaljeval: »Skupina Kikusui bo opravila samomorilski napad 29. junija. Odleteli boste ob šestih. Cilj na-

pada bo 3. flota Task Force 38, ki jo sestavljajo 3 težke letalonosilke, 2 lahki letalonosilki, 3 oklepne ladje in nekaj križark. To ladjeve je približno 500 km pred Miyaguijem. Vodja patrulje je podporočnik Norio Takagui. Uničiti je treba čim večje število ladij. S tresočim se glasom je Suenaga potem nadaljeval: »Med ladjami so tri velike letalonosilke: Essex, Hancock in Bamberhill. Usmeriti se morate predvsem nanje. Vendar ne izgublajte preveč časa z izbiranjem. Za to nalogo zberite vse svoje umske sposobnosti. Zdaj pa pojdite.«

Odšli smo v oficirsko spalnico in legli na postelje. Pred seboj smo imeli še enajst ur življenja. Poglobili smo se vase. Kaj je pravzaprav smrt? Od kod izvira strah, ki nas je mučil kljub odločnosti? Ali nas je strah telesne bolečine, ki bi jo začutili v zadnjem trenutku, ali pa misel, da zapuščamo znani svet in odhajamo v neznano? Bližina smrti me je silila, da sem iskal zanjo opravičilo in poskušal zavreči lepote življenja. Vsega sem se zavedal. Razen tega naj bi »moja« smrt bila nekaj drugega kot posledica bolezni. Moral sem ostati povsem miren, da bi v poslednjem trenutku življenja ravnal kot mi je bilo ukazano. Bolnik čaka na svojo smrt v postelji, ne da bi mogel ali moral ukreniti karkoli. Moja smrt naj bi nekaj pomenila. Podobna razmišljanja so me pomirila.

Takrat sem napisal pismo staršem, kateremu sem priložil pramen las. Težko mi je bilo najti primerne besede, da bi izrazil svoje občutke. Spominjal sem se svojega otroštva in mladosti. Mati me je tolažila, kadar sem padel s kolesa. Pred očmi sem imel sprehode ob praznikih in počitnicah ob morju, očeta, ki je bil tako navdušen za kiparstvo, starejšo sestro, ki mi je stregla s čajem v nočeh pred izpiti, veselje staršev,

ko sem bil sprejet na licej Shizuoka. Bila je to neskončna vrsta spominov. Zatekel sem se v srečno preteklost. Poslednjo noč življenja sem prebil kot druge. Zaspal sem mirno kot vojni piloti med eno in drugo svojo nalogo.

Dne 29. junija ob štirih sem vstal. Preoblekel sem se, pospravil posteljo in nanjo položil vse, kar sem zapuščal svojcem: uniformo, čelado, nalivno pero, pisno in meč. Nato sem se premislil vzel nalivno pero in napisal na listič: »Pokojni stotnik Ryui Nagatsuka.« V resnici sem bil samo podporočnik, toda po smrti bi me takoj povišali v stotnika. Listič sem položil na meč. Samurajskega meča nismo smeli jemati v pilotsko kabino, da ne bi poškodovali aparature. Čez tri ure bo nekdo prižgal palčice kadila pred temi predmeti. Misel na konec me je spet presunila, vendar je to bila le trenutna sentimentalnost, drugače sem se že popolnoma vdal v usodo. Nobena strahu pred smrtjo nisem več imel. Ob pol petih se je zdanilo. Pojedel sem svoj zadnji zajtrk: skodelico japonske juhe, posušeno ribo in jajce. Pogledal sem na uro; bilo je ob 4.40.

Do odleta je manjkalo osemdeset minut. Ne, samo 4.800 sekund! Čas sem računal že v sekundah, ker se mi je zdelo, da 4.800 sekund traja več kot 80 minut. Spomnil sem se, da bi bilo bolje, ako bi se znebil zapestne ure, saj sem imel eno v kabini. Uro mi je podarila mati, ko sem prvič šel v gimnazijo. Vrnil sem se v spalnico in uro odložil na posteljo. Iz kovčka sem vzel sliko staršev in dva zvezka romana »Mojstri zvonarja«. Vtaknil sem jih v žep pilotske obleke. To dejanje mi je bilo v veliko uteho.

Sestanek s tovariši je bil predviden za peto uro. Manjkalo je še pet minut. Tekel sem, kar so me noge nesle. Nebo je bilo prekrito z nizkimi oblaki in kazalo je, da bo deževalo. Uslužbenci meteorološke postaje so prihajali in odhajali. Pomožne osebe in študenti prostovoljci so hoteli pripravljati letala. Naša skupina se je morala razdeliti na tri dele. Osmim lovcom Nakajima Ki. 27 je poveljeval poročnik Takagui, osmim podporočnik Enomoto, skupini še modernjših Nakajima Ki. 43 pa višji vodnik Otomo. Kljub hrnenju motorjev je bilo slišati govorenje vojakov. Nazadnje se je nekaj zapletlo. Odpovedali so motorji štirih starih Ki. 27. Poveljnik ni dolgo okleval. Zavpil je: »Ne morem pomagati. Poletelo bo osemnajst letal.« Opazoval sem obraze štirih oficirjev, ki ne bodo poleteli. Na njih ni bilo videti olajšanja, veselja, razočaranja ali jeze.

(SE NADALJUJE)

KEMIČNA INDUSTRIJA MEDVODE

DONIT

TELEFON: 71 106 TELEX: 31 365

tehnični laminati • elektroin-
stalacijski vozili in razdelilne
omarice • tesnit • tesnila •
filtri • lepila • smole • ma-
se za stiskanje • odpreski
• žične in plastične mreže

LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA,
CESTA NA VRHOVCE 2

VAM NUDIJO

modularni blok
stropnik monta — višine 12 cm
in 16 cm

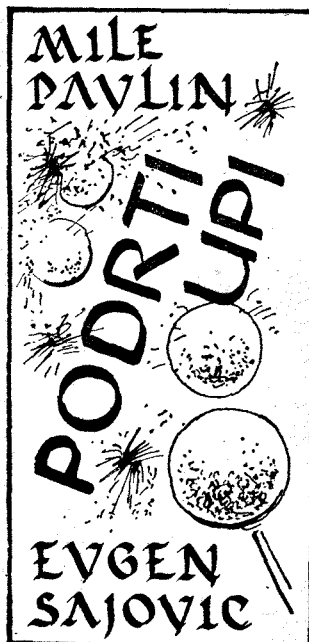
pregradni blok — debeline 12 cm
v »INDUSTRIJSKI PRODAJAL-
NI« je na razpolago ves ostali
gradbeni material (apno, cement-
ni strešnik, salonit, elementi za
dimnik itd.)

Kličite telefonsko št. 61-965
ali 61-805

TAKOJSNJA DOBAVA
SOLIDNE CENE

Jana

sodoben ženski tehnik

Mesto Čkalov ob reki Ural, na meji med Evropo in Azijo, pa tudi na sibirski meji, jih je dočakalo z belino snega, da jim je jemalo vid. Nastanili so jih v barakah za železniško postajo, naslednjega dne pa so jih odpeljali daleč iz mesta na letališče. Pred veliko vojašnico so videli staro letalo z enim sasim motorjem za debelim oklepom. »Če boste pridni in če boste zdravi, boste čez tri leta vozili tole grdobno, ki je bila vedno v tej vojni strah in trepet Nemcev. Imenovali so jo Črna smrt,« jim je povedal ruski oficir, določen, da jih uvede v šolsko življenje.

Čez nekaj dni so jih poslali na zdravniški pregled, ki je trajal kar tri dni. Nekaj dni so potem čakali na izvide, nato pa so jih sklicali. Skoraj polovica jih je bilo takšnih, ki niso bili sposobni za letalce. Ruski poveljnih jih je tolažil, češ da gredo lahko v druge šole. Sicer pa ni nič čudnega, da je toliko bolehnih. Koliko lakote in trpljenja so prestali pri partizanih! Nekaj pa jih je bilo takšnih, ki so bili po ruskih predpisih sploh nesposobni za službovanje v vojski. Tudi Janezku je izvid prinesel karček grenkobe.

Zdravnik ga je najprej vprašal, če je bil kdaj bolan na pljučih. Da, lansko zimo, ko so več dni spali pod smreko v zasneženem gozdu, je nekaj časa nudo kašljal in pljuval kri, je priznal. Zdravnik mu je rekel, da je sicer ozdravel, toda bolezen se lahko vsak hip ponovi. Razen tega je brčkone zaradi lakote in naporov pri partizanih zaostal v rasti. Zatorej bo moral spomladi še enkrat na zdravniški pregled in tedaj bodo dokončno odločili, ali naj ostane v šoli ali pa naj se vrne v domovino. Mlad je bil, življenje je še pred njim in tudi zunaj letalstva se da živeti.